

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI

ÇOCUK GÖZÜNDEN BOLU KENTİNİN
GRAFİKSEL OKUMASI

KENTSEL TASARIM YÜKSEK LİSANS TEZİ

PELİN DURAN

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Kıymet Pınar KIRKIK AYDEMİR

BOLU, EKİM 2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

Pelin DURAN tarafından hazırlanan “**ÇOCUK GÖZÜNDEN BOLU KENTİNİN GRAFİKSEL OKUMASI**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı Kentsel Tasarım Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir. 21/10/2025

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Doç. Dr. Kıymet Pınar KIRKIK AYDEMİR
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye

Doç. Dr. Özlem GÖZÜN KAHRAMAN
Karabük Üniversitesi

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ümit Meterelliyoğlu
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir
- aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış, olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

Bu çalışma için Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan (Protokol NO. 2024/390) kurulumuzun 29.11.2024 tarihli ve 2024/12 sayısı ile etik izin alınmıştır.

.....
PELİN DURAN

ÖZET

**ÇOCUK GÖZÜNDEN BOLU KENTİNİN GRAFİKSEL OKUMASI
YÜKSEK LİSANS TEZİ
PELİN DURAN
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI
KENTSEL TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
(TEZ DANIŞMANI:DOÇ. DR. KIYMET PINAR KIRKIK AYDEMİR)**

**BOLU, EKİM - 2025
XII + 119sayfa**

Bu çalışma, ilkokul ve ortaokul öğrencileriyle algısal gelişime dayalı olarak çocukların gözünden Bolu kentini grafiksel açıdan çizimlerinin değerlendirmesine dayalıdır. Araştırma Bolu 50. Yıl İzzet Baysal İlkokulu ve 50. Yıl İzzet Baysal Ortaokulu'nda okuyan 1-3. ve 5-7. Sınıf öğrencilerinden toplam 24 kişi ile yapılmıştır. Her sınıftan 3 kız ve 3 erkek öğrencinin resimleri Fotoses (Photovoice) yöntemi üzerinden analiz edilerek Bolu kentinin çocuk dostu bir kent olup olmadığına ilişkin nitel bir araştırma yapılmıştır. Yapılan farklı gözlem ve araştırmalarda çocukların kentsel algılarını en iyi resmederek açıkladıkları görülmüştür. Bu yüzden çocukların gelişim evrelerindeki dönemsel değişimlere bakılmaktadır. Çocukların şematik dönem, görünürde doğalcılık dönemi ve gerçekçilik dönemi olmak üzere algısal değişimlerinin takip edilebildiği üç evre vardır. Çalışmada da bu üç evreden yola çıkarak çocukların kent algılarının resmedilmesi üzerinden Bolu ili'nin çocuk dostu olup olmadığı, çocuk algısının değişimi ve kent yapısı ele alınmaya çalışılmaktadır. Bilindiği üzere farklı yaş dönemlerinde çocukların beklentileri de değişiklik göstermektedir. Çalışmada çocukların resim yapmalarındaki gelişim dönemleri doğrultusunda temsil çizimler üzerinden kent ve çevre algıları ölçülmek hedeflenmiştir. Araştırmanın bulguları, çocukların resimlerinin çocuk dostu kent çalışan farklı uzmanların çalışmaları ve UNICEF ilkelerinin değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan kriterler doğrultusunda incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, çocukların resimleri üzerinden grafiksel okumalar yapılmış ve temsil resimler üzerinden çocuk dostu kent algıları önceden tanımlı ölçütlere göre kodlanmış ve üç dereceli kategorideki (var/yok/belirsiz) durumsal yaklaşım metodolojisi kullanılarak değerlendirilmiştir. Genel anlamda bakıldığında tüm katılımcı çocukların belirttiği resimsel anlatımlardan kentin orta derecede çocuk dostu kent kriterlerini karşıladığı anlaşılmaktadır.

ANAHTAR KELİMELEER: Çocuk Dostu Kent, Çocuk ve Resim, Çocukta Mekân ve Yer, Çocuk Algısı, Çocuk Gelişimi

ABSTRACT

GRAPHICAL READING OF BOLU CITY FROM CHILDREN'S EYES

MASTER THESIS

PELİN DURAN

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF CITY AND REGIONAL PLANNING

(SUPERVISOR:DOÇ. DR. KIYMET PINAR KIRKIK AYDEMİR

BOLU, OCTOBER 2025

XII + 119pages

This study is based on the evaluation of primary and secondary school students' graphic drawings of the city of Bolu, based on perceptual development. The study was conducted with 24 students from grades 1-3 and 5-7 at Bolu 50th Year İzzet Baysal Primary School and 50th Year İzzet Baysal Secondary School. Drawings from three girls and three boys from each grade were analyzed using the Photovoice method to determine whether Bolu is a child-friendly city. Various observations and studies have shown that children best express their urban perceptions through drawings. Therefore, we examine the periodic changes in children's developmental stages. Children's perceptual changes can be observed in three stages: the schematic stage, the apparent naturalism stage, and the realism stage. This study, based on these three stages, attempts to explore whether Bolu is child-friendly, the evolution of children's perceptions of the city, and the city's structure through the depiction of children's urban perceptions. As is well known, children's expectations vary across age groups. The study aimed to measure children's perceptions of the city and the environment through representative drawings, in line with their developmental stages. The findings of the study were analyzed using criteria derived from the work of various experts working on child-friendly cities and an evaluation of UNICEF principles. As a result of this analysis, graphical readings were conducted on the children's drawings, and perceptions of the child-friendly city based on the representative images were coded according to predefined criteria and evaluated using a situational approach methodology with three categories (present/absent/uncertain). Generally speaking, the pictorial representations expressed by all participating children indicate that the city meets the criteria for a moderately child-friendly city.

KEYWORDS: Child-Friendly City, Children and Drawing, Space and Place in Children, Child Perception, Child Development

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
TABLO LİSTESİ	ix
FOTOĞRAF LİSTESİ	x
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	xi
TEŞEKKÜR	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Okul Dönemi Çocuklarda Fiziksel ve Motor Gelişimi.....	8
1.1.1 Bilişsel Gelişim	9
1.1.2 Fiziksel Gelişim.....	10
1.1.3 Sosyal-Duygusal Gelişim	11
1.2 Okul Dönemi Çocuklarının Psikolojik İhtiyaçları.....	11
1.3 Çocuk Etkileşim Alanı Olarak Fiziksel Çevre.....	16
1.3.1 Konut ve Çevresi	19
1.3.2 Sokak	21
1.3.3 Okul Bahçesi	24
1.3.4 Oyun Parkı ve Açık Oyun Alanları	26
1.3.5 Çocukta Mekân ve Yer	28
1.4 Çocukta Kendini İfade Şekli Olarak Resim.....	31
1.5 Çocuk Dostu Kent Kavramı	37
1.5.1 Çocuk Dostu Kent Kriterleri.....	39
1.6 Kentte Çocuklar İçin Yapılmış Olan Çalışmalara Örnekler	44
1.6.1 İtalya	44
1.6.2 Danimarka	45
1.6.3 Almanya	46
1.6.4 Kültürpark (İzmir)	47
1.6.5 Eskişehir Sazova Bilim Kültür ve Sanat Parkı	48
1.6.6 DinoPark (Antalya)	48
2. MATERYAL VE YÖNTEM	50
2.1 Materyal	50
2.2 Yöntem	54
2.2.1 Veri Toplama Süreci.....	54
2.2.2 Veri Analizi ve Kodlama Süreci.....	54

2.2.3 Verilerin Değerlendirilmesi.....	60
3. BULGULAR	61
4. TARTIŞMA	89
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	91
KAYNAKLAR	94
EKLER.....	107

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1. Bolu Merkez Bahçelievler Mahallesi	52
Şekil 2.2. Bolu Tarihi ve Turistik Yerler ile Tesisler, Bolu Turizm Haritası ..	53
Şekil 2.3. Bolu Kültür ve Tarih Rotası	53
Şekil 3.1. 1.Sınıf erkek Öğrenci 6 yaş.	61
Şekil 3.2. 1.sınıf erkek öğrenci 6 yaş.	62
Şekil 3.3. 1.sınıf kız öğrenci 6 yaş.	63
Şekil 3.4. 1.sınıf erkek öğrenci 6 yaş.	64
Şekil 3.5. 1.sınıf kız öğrenci 6 yaş.	65
Şekil 3.6. 1.sınıf kız öğrenci 6 yaş.	66
Şekil 3.7. 3.sınıf erkek öğrenci 9 yaş.	67
Şekil 3.8. 3.sınıf erkek öğrenci 9 yaş.	68
Şekil 3.9. 3.sınıf erkek öğrenci 9 yaş.	69
Şekil 3.10. 3.sınıf kız öğrenci 9 yaş.	70
Şekil 3.11. 3.sınıf kız öğrenci 9 yaş.	71
Şekil 3.12. 3.sınıf kız öğrenci 9 yaş.	72
Şekil 3.13. 5.sınıf erkek öğrenci 11 yaş.	73
Şekil 3.14. 5.sınıf erkek öğrenci 11 yaş.	74
Şekil 3.15. 5.sınıf erkek öğrenci 11 yaş.	75
Şekil 3.16. 5.sınıf kız öğrenci 11 yaş.	76
Şekil 3.17. 5.sınıf erkek öğrenci 11 yaş.	77
Şekil 3.18. 5.sınıf kız öğrenci 11 yaş.	78
Şekil 3.19. 7.sınıf erkek öğrenci 12 yaş.	79
Şekil 3.20. 7.sınıf erkek öğrenci 13 yaş.	80
Şekil 3.21. 7.sınıf erkek öğrenci 13 yaş.	81
Şekil 3.22. 7.sınıf kız öğrenci 12 yaş.	82
Şekil 3.23. 7.sınıf kız öğrenci 12 yaş.	83
Şekil 3.24. 7.sınıf kız öğrenci 12 yaş.	84

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1. Gestalt ve Mekân Algısı Uzman görüşleri	29
Tablo 2.1. Resim Kodları 1	55
Tablo 2.2. Resim Kodları 2	56
Tablo 2.3. Tez Akış Şeması.....	59
Tablo 2.4. UNICEF ve farklı literatür araştırmalarından Bolu ili “çocuk dostu kent” değerlendirmesinde kullanılan ilkeler.	60
Tablo 3.1. Bolu 50.Yıl İzzet Baysal İlkokulu ve Bolu 50.Yıl İzzet Baysal Ortaokulu Toplam 24 katılımcı.	85
Tablo 3.2. Bolu 50.Yıl İzzet Baysal İlkokulu 12 katılımcı.	86
Tablo 3.3. Bolu 50.Yıl İzzet Baysal Ortaokulu Toplam 12 katılımcı.	87

FOTOĞRAF LİSTESİ

Sayfa

Fotoğraf 1.1. Homezone Sokak Tasarım Uygulaması 1	20
Fotoğraf 1.2. Homezone Sokak Tasarım Uygulaması 2	20
Fotoğraf 1.3. Woonerf Sokak Tasarım Uygulaması 1	22
Fotoğraf 1.4. Woonerf Sokak Tasarım Uygulaması 2	22
Fotoğraf 1.5. İnegöl Belediyesi Sokak Tasarımı.....	23
Fotoğraf 1.6. Serdivan Belediyesi Sokak Tasarımı.....	24
Fotoğraf 1.7. Okul Bahçesi Tasarımı Türkiye	25
Fotoğraf 1.8. Okul Bahçesi Tasarımı Danimarka	25
Fotoğraf 1.9. İtalya’da Bir Çocuk Sokağı	45
Fotoğraf 1.10. Kopenhag’da Bir Çocuk Sokağı.....	46
Fotoğraf 1.11. Almanya’da bir Çocuk Sokağı	46
Fotoğraf 1.12. Kültürpark İzmir.....	47
Fotoğraf 1.13. Eskişehir Sazova Bilim Kültür ve Sanat Parkı.....	48
Fotoğraf 1.14. Dinopark Antalya	49

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

BM	: Birleşmiş Milletler
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
CFCI	: Çocuk Dostu Şehir Girişimi
ÇDS	: Çocuk Dostu Şehirler
JPBD	: Malezya Şehir ve Ülke Planlama Dairesi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın yürütülmesi sırasında bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, desteğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Bolu Abant İzzet Baysal Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Doç. Dr. Kıymet Pınar KIRKIK AYDEMİR'e sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca akademik anlamda bana katkı sağlayan değerli hocalarım Bolu Abant İzzet Baysal Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Doç. Dr. Binali TERCAN'a, Doç. Dr. Aysun TUNA'ya, Dr. Öğr. Üyesi Seda Senem ALPAYKUT BAYRAK'a teşekkür ederim.

Fikirleriyle çalışmama katkı sağlayan Bolu Abant İzzet Baysal Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ümit METERELLİYOZ'e, Çocuk gelişimi konusunda bilgi ve tecrübelerini aktaran Başkent Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Programı Prof. Dr. Ayşe Güler KÜÇÜKTURAN'a ve Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü Doç. Dr. Özlem GÖZÜN KAHRAMAN'a, çalışmanın yöntemini geliştirmemizde bilgi ve tecrübeleriyle katkı sağlayan Groningen Üniversitesi Dr. Özlemnur ATAOL'a teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmamda 50. Yıl İzzet Baysal İlkokulu ve 50. Yıl İzzet Baysal Ortaokulunda sınıflarına girdiğimiz öğretmenlere ve resimleri çizen öğrencilere çok teşekkür ederim.

Beni bu yolda asla yalnız bırakmayan potansiyelimi gerçekleştirebilmemde bana benden daha çok inanan ve güvenen varlıkları ve verdikleri motivasyonla beni her daim destekleyen, canım ailem Annem; Türkan DURAN, Babam; Nusret DURAN, Kardeşim; Berkin DURAN, Dedem; Ziya DURAN ve Babaannem; Naciye DURAN'a sonsuz teşekkür ederim.

1. GİRİŞ

Bir kenti tanıtmak için o kenti geliştirmek, kentte ilgiyi artıracak ve kenti unutulmaz yapacak etmenleri ön plana çıkarmak gerekmektedir. Dolayısıyla her kentin kendine özgü bir dili, kültürü ve tarihi vardır. Aynı zamanda orada yaşayan insanların da yaşamışlıklarından biriken kente katkılarının olduğu, kentin kendine özgü imgelemi ve belleği vardır. Bir kente gitmeden önce orayı size hatırlatacak olan kent imgelerini çeşitli yayın organlarından görüp etkilenmiş olmak, en başta o kente merak duymayı ve bir an önce oraya gidip keşfetme arzusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bize kenti ne kadar tanıyoruz? sorusunu sorgulamaya da yönlendirir. Tanıtımı iyi yapılmış olan bir kent her zaman insanlar için bir çekim potansiyeli oluşturmakta ve kentin hatırlanmasına olanak sağlamaktadır.

Kent belleği sadece yetişkin bireyler açısından değil çocuklar açısından da keşfedici özelliktedir.

1945 yılında kurulan Birleşmiş Milletlerin kurulduğu günden beri çocuk hakları gündemindedir (İstanbul Üniversitesi Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezi, 1945).

Günümüzde çocuklara yönelik uluslararası, yardım çalışmalarının temel yapı taşı olan Birleşmiş Milletler Çocuklar Yardım Fonunun UNICEF ve Çocuk bildirgesi vardır (İstanbul Üniversitesi Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezi, 1945).

Çocuk bildirgesinde 2.İlke: “Çocuklar özel olarak korunmalı, yasa ve gerekli kurumların yardımı ile fiziksel, zihinsel, ahlaksal, ruhsal ve toplumsal olarak sağlıklı normal koşullar altında özgür ve onuru zedelenmeyecek biçimde yetişmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda çocuğun en yüksek çıkarları gözetilmelidir.” şeklinde belirtilmektedir (Digital Library, 1959).

Çocukların gözünden kentin tanınırlığının artırılması, çocuklarında hakları gözetilerek onlara özgü alanlar oluşturulmuş olması ve özgür bir birey kadar kendilerini o alanlara ait hissedebilmeleri çocukların da yaşadıkları kenti sahiplenmesine olanak sağlamaktadır. Kent ve çocuk ilişkisinin bağını kuvvetlendirmede çocukların kentte ihtiyaçlarının karşılanabildiği çocuk dostu kent kavramı tam da bu ihtiyaçtan doğmaktadır.

Bu kapsamda tezin amacı da çocuğun kentle olan bağıını güçlendirmek ve o kenti çocuk gözüyle görebilmek ve Bolu ilinde örnek pilot okul olarak seçtiğimiz Bolu 50.Yıl İzzet Baysal İlkokulu ve Bolu 50.Yıl İzzet Baysal Ortaokulunda 1-3-5 ve 7.sınıflarla toplamda 24 öğrenci üzerinde yapılan uygulama ile çocukların gözünden kenti okumaya çalışmaktır.

Çocukların kendi yaşadıkları çevre ile bağlantı kurması o kentteki çocuklara yönelik olarak yapılan alanların çocuk gözünden eksikliklerinin giderilmesi ve o alanların geliştirilmesine katkı sağlanması o kentin çocuk dostu bir kent olarak gösterilmesine iyi bir öneri sunmaktadır.

Bu kapsamda çalışmada ilk olarak çocukluk dönemleri ve çocukların temel ihtiyaçlarından bahsedilecek, sonrasında kentle ilişki kurmada çocukların bakış açısından kent irdelenecektir. Bolu ili çocuk dostu kent gözüyle izlendiğinde kentin ne ölçüde bu kavramı karşıladığı fotoses yöntemi üzerinden sorgulanacaktır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi: Bu çalışmada amaç çocuk çizimlerini kullanarak çocukların yaşadıkları kente yönelik algılarının belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. İlkokul dönemi öğrencilerinin çizimlerinde “çocuk dostu kent” kriterlerinden (sağlık, güvenli çevre, katılım, yeşil alanlar ve oyun hakkı, erişilebilirlik, sosyallik, eşitlik, aidiyet ve devamlılık) hangileri ne oranda görülmektedir?
2. Ortaokul dönemi öğrencilerinin çizimlerinde “çocuk dostu kent” kriterlerinden (sağlık, güvenli çevre, katılım, yeşil alanlar ve oyun hakkı, erişilebilirlik, sosyallik, eşitlik, aidiyet ve devamlılık) hangileri ne oranda görülmektedir?

Araştırmanın Sınırlılıkları: Çalışma bir pilot çalışma niteliğindedir ve elde edilen veriler Bolu 50. Yıl İzzet Baysal İlkokulu ve Ortaokulu’nda seçilmiş 24 öğrenciye dayanmaktadır; daha geniş örneklem ve farklı sosyo-mekânsal bağlamlardan örneklem alınması gerekmektedir. Ayrıca veri toplama sürecinde gönüllülük ve öğretmen yönlendirmesi nedeniyle örneklemde seçim yanlılığı oluşma olasılığı vardır.

Araştırmanın Çalışma Grubu: 24 kişi olarak Bolu 50.Yıl İzzet Baysal İlkokulu ve Bolu 50.Yıl İzzet Baysal Ortaokulunda yapılmaktadır. İlkokul ve

ortaokulun aynı kompleksin içinde bulunmasından dolayı çalışma kapsamında bu okul seçilmiştir.

Veri toplamada çocukların görsel ifade yöntemi 1 soruluk anket sorusu “Yaşadığınız yer olan Bolu kenti denilince aklınıza geleni çizer misiniz” üzerinden ele alınmıştır.

Bolu kentini çocuk gözünden çalışmamızın gerekçeleri:

Bolu şehir merkezi, kompakt yapısı sayesinde birçok hizmete yaya olarak erişimi mümkün olması,

2023 yılında TÜİK tarafından yapılan Yaşam Memnuniyet Araştırmasında Türkiye’deki en mutlu şehirler arasında Bolu’nun ikinci sırada yer almasıdır (Bolu Olay, 2024).

Okul alanının olduğu bölge yürünebilir ve erişilebilir bir alandır. İnsan ölçekli ve mutlu bir şehir olduğundan Bolu’da çocuk dostu kent kavramı ele alınmıştır.

Çocuklarda resim denemelerinden almak istediğimiz cevapları bulabilmek için çocuklarla bazı kısa diyaloglar kurulmuştur ve oluşturan sorular aşağıda belirtilmiştir.

- Yaşadığınız çevrede kendini mutlu hissediyor musun?
- Yaşadığınız çevre güvenli mi?
- Kentte nereyi çizdin?
- Kentte çizdiğin yer nasıl bir yer anlatır mısın?

Çalışmadan elde edilen konuşmalardan da hareketle tezde fotoses yöntemi kullanılmaktadır.

- Bu kapsamda 1-3-5 ve 7. Sınıf öğrencilerinin çevresel bilgiyi nasıl yorumladıklarına dair fotoses verilerinden yola çıkarak bir çocuk algısı araştırması yapılmaktadır.

Toplamda beş bölümden oluşan tez kapsamında giriş bölümünde çalışmanın amacı, kapsamı belirtilmiş, literatür araştırmasında yararlanılan kaynaklar, okul dönemi çocuklarda fiziksel ve motor gelişimi, okul dönemi

çocuklarının psikolojik ihtiyaçları, çocuk etkileşim alanı olarak fiziksel çevre, çocukta kendini ifade etme şekli olarak resim, çocuk dostu kentlerin ortaya çıkışı, kentte çocuklar için yapılmış olan çalışmalarda örneklerle yer verilmiştir.

İkinci bölümde materyal ve yöntemin aşamaları ele alınmıştır. Materyalde çalışma alanı olarak Bolu kentine ve anket çalışması için seçilen okula yer verilmiştir. UNICEF'in geliştirdiği çocuk dostu kent kriterleri ile 5 tane çocuk dostu şehirlerin çalışmaları incelenerek Bolu için değerlendirme kriterleri tablosu oluşturulmuştur.

Üçüncü bölümde bulgular kısmında oluşturulan çocuk dostu kent kriterleri çocukların resimleri üzerinden fotoses yöntemi ile değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde bulgularda değerlendirilen çizimlerin literatürde uyan ve uymayan yönleri tartışılmıştır.

Beşinci bölümde ise bu çalışmayı yapma amacımızdaki elde edilen sonuçlar ile değerlendirilerek Bolu için çocuk dostu kentin nasıl olması gerektiğini içeren öneriler geliştirilmiştir.

Araştırmanın konusu ile ilişkin literatür taramalarına dair bazı çalışmalardan özetler aşağıda verilmiştir.

Bu tez çalışmasında; ilk olarak okul dönemi çocuklarda fiziksel ve motor gelişimi, okul dönemi çocuklarının psikolojik ihtiyaçları, çocuk etkileşim alanı olarak fiziksel çevre, çocukta kendini ifade etme şekli olarak resim, çocuk, dostu kent kavramı, çocuk dostu kentlerin ortaya çıkışı, dünyadaki ve Türkiye'deki farklı kentlerde çocuklar için yapılmış olan çalışmalara örnekler olmak üzere birbiri ile alakalı farklı konulardaki literatür araştırmalarından yararlanılmıştır.

Konuya ilişkin Bolu ili ile ilgili literatür taramaları, TUIK raporları ve Bolu belediyesi verilerine de bakılmıştır.

Çocukluk kavramı, çocuk algısı, çocuk ve kent, çocuk ve resim konusundaki literatür araştırması kaynaklarının bazıları aşağıda belirtilmiştir.

Berk (2013), kitabında çocuklar gelişim dönemlerine göre (fiziksel, bilişsel ve sosyal-duygusal) ele alınmıştır. Kültürel ve toplumsal örneklerle de çeşitli bakış açılarını karşılaştırarak tartışmıştır.

Gander ve Gardiner (2004), kitabında çocuk ve ergen gelişimindeki süreçleri incelemiştir. Zihin gelişiminin önemine vurgu yapılmıştır.

Tian vd. (2014b), makalesinde okul ölçeğinde ergen öğrencilerin, temel psikolojik ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ele alınmıştır.

Bronfenbrenner (1979), kitabında ekolojik sistemler teorisi olarak adlandırılan, insanların gelişimlerini ve çevreleriyle olan etkileşimlerini incelemiştir.

Yazgan (2017), yüksek lisans tezinde İstanbul'da bulunan Esenler çocuk sokağından yararlanan çocuklar ve annelerin memnuniyeti üzerine bir araştırma yaparak onlardan gelen önerileri değerlendirilmesi çalışılmıştır.

Anggraini vd. (2024), makalede Kendari şehrini çocuk dostu şehir olmasını çabalamayı amaçlanmaktadır. Şehrin bu durumu destekleyen ve engelleyen faktörleri ele alınmıştır.

Aydoğan ve Dilek (2024), makale çocuk dostu kentleri, kriterler ölçüsünde planlayıp, tasarlayarak çocuklar için yaşanabilir kentler oluşturmak için yol gösterici olması amacıyla yapılmış bir çalışmadır.

Horelli (2007), makale Finlandiya, İtalya ve İsveç'te yapılan karşılaştırmalardan yola çıkarak, Avrupa'daki çevresel yapı örnekleri ile çocuk katılımcı yaklaşımla çevresel çocuk dostu olma kriterleri tanımlamak için öneriler sunmaktadır.

Park ve Kim (2024), makalede ortaokul öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn-çocuk ilişkisi ve bireysellik faktörleri üzerinden çocukların yaratıcı kişiliklerine olan etki düzeyleri incelenmiştir.

Shen (2024), makalede kentlerde çocuk dostu mekanları analitik hiyerarşiye göre değerlendirip geliştirilmesine yönelik bir model sunmak amaçlanmıştır.

Yılmaz ve Bulut (2002), makalede kentsel mekanlarda bulunan çocuk oyun alanlarının planlanması ve tasarıma uygun bir biçimde dikkat edilerek uygulanan ilkeler vurgulanmıştır.

Tandoğan (2011), doktora tezin İstanbul’da bulunan kentsel mekanlardaki çocuk dostu çevre için planlanan açık alanların planlama, tasarım ve yönetim ilkeleri doğrultusunda gerekli olabilecek niteliklerin araştırılmasına yönelik bir çalışmadır.

Karakuzu ve Aksu (2022), araştırma makalesinde Dünya ve Türkiye örneklerinden yararlanılarak çocuk dostu kentlerin oyun, mekân ve paydaşlar çevresinde değerlendirip, Türkiye için belirlenmiş olan hedeflere yer verilmiştir.

Wilhelmsen vd. (2023), makalede küçük çocukların kent planlama süreçlerine dahil olarak görüşlerini ifade edip, çocuk dostu şehirleri geliştirme amaçlanmıştır.

Quan vd. (2024), makale UNICEF kriterlerine uygun bir biçimde çocuk dostu şehirlerin değerlendirilmesine yönelik kapsamlı bir analiz sunmaktadır.

Kılıçaslan (2018), makale 6-7 yaş grubu çocukların kamusal alanlar üzerinden algılarını ve duyuşal deneyimlerini ifade etmelerine olanak tanıyan bir çalışmadır. Çocukların Trabzon kentine yönelik olan algılarını deneyimledikleri kamusal alanlar ve kent metaforlarını ortaya koymayı amaçlar.

Zhou vd. (2019), makalede Çin’deki çocukların kentte arkadaşlık derecelerini ölçmek ve Çin’in “M city” şehrinin çocuk dostu olma derecesini anket ve röportaj üzerinden değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Ayaydın (2017), makalede çocukların bir iletişim aracı olarak kendilerini resim ile ifade etme ihtiyaçlarını, çocuk resimlerinin anlamlarını, her çocukla iletişim kurmanın üslubunun farklı olması gerektiği anlatılmaktadır.

Yavuzer (1992), kitabında sözlü iletişim kurmakta zorlanan çocukların resim yoluyla duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini, yakın çevresi ile olan ilişkilerini, iç dünyalarını anlamayı amaçlamaktadır.

Fotoses yöntemine ilişkin literatür taramalarına dair bazı çalışmalardan özetler aşağıda verilmiştir.

Widener (2024), makalede bir şehri kavramlaştırmak için fotoses'ten yararlanmıştır. Öğrencilerin şehri deneyimlemelerine olanak tanımıştır. Öğrenciler kendilerine verilen bakış açısından yararlanıp günlük hayatlarını görselleştirerek bir bilgi sahibi olmuşlardır. Kentsel sorunları, topluluk halinde farklı şekillerde ele alarak tartışmaları ve şehrin farklı bölgelerini tanımaları sağlanmıştır. Eğitim, toplum çalışması ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından yardım çalışmalarında yerel sorunları çözebilmek için kullanılabilecekleri bir araç haline gelmiştir.

Hong (2023), makalede fotoğraf-ses yöntemi kullanılmış. İlkokulun 4-6. sınıf arasında olan altı kişiyle grup görüşmesi yöntemine dayanmaktadır. Öğrenciler Seul Şehri ve Kyung-gi Bölgesi'nde yaşamışlardır. Çocuklar tanıdık yaşam yerlerini keşfetmişler ve buralarda güvende hissetmişler. Bu sayede güvenlik cihazlarının yarıçapı genişletilerek çocuklar için mahalle güvenliğini sağlanmıştır.

Kim ve Kim (2022), makalede M-city'de 7 çocuktan oluşan bir grupla fotoses yönteminden yararlanılmış bir çalışmadır. Amaç çocuk dostu kent kavramını fotoses yöntemiyle değerlendirmektir. Çocuk dostu kent kavramının ana unsurları güvenli yaşama, çocuk katılımı ve görüşlerinin önemi, sağlık, kent estetiği ve oyun alanları gibi konular ortaya çıkmıştır.

Alarasi vd. (2015), makalede haritalama, fotoses ve grup tartışmalarından yararlanılmıştır ve bu veriler CBS verisi olarak işlenmiştir. Çocuklarını şehir merkezine olan algıları ölçülmüştür. 10-17 yaş grubu 28 çocuk araştırmaya katılmıştır. Sonuçta çocukların algılarını kentsel planlamaya dahil etmenin çok önemli olduğu, çocuklar için olumlu ve olumsuz alanların kolaylıkla bu yöntem sayesinde anlaşıldığı görülmüştür.

1.1 Okul Dönemi Çocuklarda Fiziksel ve Motor Gelişimi

Doğduğumuz andan ergenlik çağına ulaşmaya kadar geçen zamandaki gelişime günümüzde çocukluk dönemi denilmektedir. Piaget çocukluk evrelerinin 4 dönemden oluştuğunu belirtmiştir. Bunlar; sezgisel-hareketsel; 0-2 yaş, işlem öncesi; 2-6 yaş, somut işlemler; 6-12 yaş ve biçimsel işlemler; 12 yaş ve üzeridir. Birinci ve ikinci çocukluk dönemleri tamamıyla duyguların ve duyuların algılandığı dönem, diğer iki evre ise özgürce kendi kendini yöneten ve düşünerek yeteneklerini sergileyebilmesinden oluşan dönemlerdir (Akarsu, 1984). Çocukluğun son iki evresi çocuğun sezgilerini geliştirebilmesi, duygu ve davranışlarına yansıtabilmesi, özgürce kararlar verebilmesine olanak sağlanması açısından büyük bir öneme sahiptir (Gürkaynak, 1996).

1989'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun benimsediği, 1990 yılında da imzalanmış olan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi 1995 yılında Türkiye'de yürürlüğe girmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin ilk maddesince çocuk tanımı: "Bu sözleşme gereğince çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır" (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1995) şeklinde belirtilmektedir.

Orta çocukluk dönemi, okul yılları olarak da adlandırılmaktadır. Genellikle 6-12 yaş arasındaki dönemi kapsamaktadır. Orta çocukluk dönemi, diğer dönemlerden farklı olarak toplumun artan rolü ile sakin ve kararlı bir biçimde gerçekleşen büyüme dönemidir. Bu dönem boyunca bireysel kimlik arayışı gelişmektedir. Okulun önemi bu dönemde daha fazladır. Çocukların çizimlerinde, detay ve derinlik algısı yansıtımalarında önemli ilerlemeler görülmektedir (Berk, 2013). Bu dönemdeki çocuklar günlerinin büyük bir bölümünü okullarında geçirmektedirler. Öğretmenleri ve arkadaşlarıyla etkileşim halinde olmayı ve okuma, yazma gibi araçların kullanımlarını öğrenmektedirler. İlk çocukluk

döneminden sonra daha meraklı, daha işbirlikçi, daha güvenli ve daha ciddi olurlar. Bütün bu kazanımlar çocukları bir sonraki dönem olan ergenlik dönemine hazırlamaktadır (Gander ve Gardiner, 2004).

1.1.1 Bilişsel Gelişim

Çalışma 6-13 yaş aralığındaki çocukları kapsadığı için ve Piaget'e göre bu yaş dönemi somut işlemsel ve soyut işlemsel evrelere denk gelmektedir. Bu dönemlerin özellikleri aşağıda belirtilmiştir.

Bunlar:

Somit İşlemsel Evre (7/8-12 yaş): Verilen bilgi somut olduğu zaman çocuk o bilgiyi sistemli ve mantık çerçevesinde işleyebilmektedir (Piaget, 2004).

Biçim İşlemsel Evre (12-18 yaş): Varsayımlar üzerinden mantıksal sonuçlara ulaşabilen ergen grubu somut veya soyut fark etmeksizin karışık sorunları sistemli bir biçimde çözebilmektedirler (Piaget, 2004).

Somit işlemsel evre olarak tanımlanan 7-12 yaş dönemi çocukları, bilişsel gelişimlerine katkı sağlayan ve evleri dışında vakit geçirdikleri yer olan okul ile karşılaşmaktadır. Okul, çocuklar için farklı bir dünyadır. Piaget bu dönemi, fiziksel sınırların aşıldığı, zihinsel olarak çocukların konuları ve tecrübe ettikleri mekanları içinde bulundukları koşullardan çok farklı bir biçimde çevrelerini betimledikleri bir dönem olarak ifade eder (İnanç vd., 2007).

Piaget, çocukların mekânsal algılarının gelişiminde yaş alma ile birlikte aşama kaydedildiğini, okul çağındaki çocukların alansal doğruluklarının okul öncesi döneme göre belirgin olarak arttığını ortaya koymaktadır. Çocuğun okul ya da mahalle gibi tanıdığı geniş bir çevreye ilişkin bilişsel algıya dayalı bir kroki çizebilmesi, bakış açısı geliştirme ve perspektif alma becerisi gerektirmektedir. Bu kapsamda büyük ölçekli bir alan, tek seferde kavranamaz; çocuk, bütünü anlayabilmek için mekânı oluşturan öğeler arasında anlamlı zihinsel bağlar kurarak, parçaları bir bütün hâline getirmelidir (Berk, 2013).

Okul öncesi dönemdeki çocuklar ve okul çağındaki küçük çocuklar, çizdikleri krokiler üzerinde yön bulmaya yarayan önemli noktaları referans alırlar ancak düzenleme şekilleri her zaman gerçeği yansıtamayabilir. Örneğin 9–10 yaşından küçük çocuklar, tanıdık mekânların krokilerini doğrudan görselleştirebilirler; krokinin yönü değişmesi ya da genişlemesi durumunda doğru yerleri işaretlemekte zorluk çekerler (Berk, 2013).

Aynı zamanda bu yaşlardaki çocuklar, başka bir kişinin bir rota boyunca hareketlerini izleyerek “zihinsel yürüme” stratejisini kullanarak ayrıntılı yol tariflerinde de bulunabilirler (Berk, 2013).

9-12 yaş arasındaki çocuklar ise geniş ölçekli bir alanın bir bütün olarak zihinsel haritasını çıkarabilir. Krokinin yönü ile temsil ettiği alanın yönü aynı olmasa bile mevcut krokiyi kolaylıkla ifade eder. Aynı zamanda bu yaş aralığındaki çocuklar ölçeklendirme ve kâğıt üzerindeki temsil alanının oransal ilişkisini rahatlıkla kavrarlar (Berk, 2013).

Ayrıca kültürel özelliklerde çocukların harita çizim becerilerini etkilemektedir. Örneğin Batılı olmayan toplumlarda, mekânı yürüyerek deneyimleyen çocukların Batılı toplumlara kıyasla etrafındaki detayları daha kolay öğrendikleri görölmektedir (Berk, 2013).

Milan Kundera'nın kitabında dediği gibi, “yavaşlık anımsamayı, hız unutmayı getirir”; (Kundera, 1996). Nitekim Batılı ve Batılı olmayan toplumlarda da görölen farklılık budur. Hintli çocukların yürüme sırasında sosyal ayrıntılara odaklandığı görölrken, Amerikalı çocukların ise yön ve alan endişesiyle yüzeysel krokiler çizdikleri görölmüştür (Berk, 2013).

Xamidovna (2021)'e göre nesneleri, durum ve olayları farklı temellere göre gruplandırmanın çocuklardaki yaratıcı düşünmenin ilerleyebilmesine katkı sağladığını vurgulamaktadır (Xamidovna, 2021). Yapılan araştırmalarda çocuklarda ilkokuldan ortaokula geçtikçe yaratıcılığın azaldığı görölmüştür (Kim vd., 2020).

1.1.2 Fiziksel Gelişim

Çocuklar birinci sınıftan itibaren çok yavaş büyürler ve bu yüzden farklı ağırlıklarda ve farklı boylarda olurlar. Orta çocukluk döneminde özellikle ebeveynlere ihtiyaç duymaktadırlar. Çocuklarda orta çocukluk döneminde motor becerileri de koordineli bir biçimde yönetmektedirler. Bunlar; atlama ve koşmadır. Yaptıklarına ise odaklanırlar ve bu sayede rekabet yerine iş birliği içinde olmaktadır (Ounce of Prevention Fund of Florida, 2020).

Altı yaşındaki bir çocuğun boyu yaklaşık olarak 106 cm'dir. Ağırlıkları ise yaklaşık olarak 20 kg'dir. Fiziksel olarak büyüme bu dönemde önceki dönemlere göre daha yavaştır. Erkek ve kız çocukları arasında belli belirsiz farklar olmaktadır. On iki yaşında bir erkek çocuğu yaklaşık olarak 142 cm boya ve 38

kg ağırlığa sahiptir. Kız çocuğu ise erkek çocuğuna oranla yaklaşık 2,5-5 cm daha uzun ve 2,7 kg daha ağır olmaktadır ve bazı durumlarda ergenliğe giriyor olabilirler. Oyunlara ve sporlara katılan çocuklarda hareket becerileri gelişimi devam etmektedir (Gander ve Gardiner, 2004).

1.1.3 Sosyal-Duygusal Gelişim

Çocuklar hem kendilerini hem de aile, okul ve toplumdaki yerlerini daha iyi anlamaktadır. Bu dönemde duygularını kontrol edebilme becerileri gelişen çocuklar daha az korku duymaktadırlar. Sosyal-duygusal gelişim evresinde çocuklar kendilerini aile ve toplumsal ilişkilerdeki yerlerini daha iyi anlamaktadırlar (Ounce of Prevention Fund of Florida, 2020).

Genel bir bakış açısı geliştirirler ve kendilerine değer vermeyi öğrenirler. Aileden bağımsız olarak sosyalleşme fırsatlarına sahip olurlar. Hata yapmaktan korkmaya başlarlar. Okulda alay konusu olurlar. Yaşıtlarıyla oynarken al-ver şeklinde etkileşime girmektedirler (Ounce of Prevention Fund of Florida, 2020).

Çocuklarda biz duygusu bu dönemde başlar ve karşılıklı çıkarları üzerinden başkalarının da ihtiyaçlarına uyum sağlamaya başlamaktadırlar. Arkadaşları tarafından kabul görmek isterler ve hem aileleri hem de arkadaşlarının kendilerinden beklentilerini karşılayabilmeleri için çaba sarf ederler. Okul ve okul sonrası programlar veya resmi organizasyonlar çocuklar açısından değişimi temsil etmektedir. Orta çocukluk döneminde, okulda, programlarda ve arkadaş gruplarındaki rolleri, kişisel niteliklerini ve başarılarını yansıtmaktadır (Higgins ve Parsons, 1983)

1.2 Okul Dönemi Çocuklarının Psikolojik İhtiyaçları

Orta çocukluk dönemini okul öncesi dönemden ayıran en önemli sosyallik çocukların ilkokula başlamalarıdır. Çocuklara okula giderken veya programlara katılırken, bireysel özgürlüklerinin artması ve davranışları kontrol etmeleri için bazı taleplerde bulunmaktadır. Diğer bir yandan ise daha özgürce hareket etmelerine izin verilir. Örnek olarak okula veya etkinliklere tek başlarına bisikletle ya da otobüsle gitmelerine de izin verilmesidir (Blumenfeld vd., 1983).

Bu dönemde çocukların, ebeveynlerinin kontrolü dışında arkadaşlarıyla daha fazla zaman geçirmeleri giderek artmaktadır. Arkadaşlarıyla kendi içlerinde kontrollü bir biçimde birbirlerini besleyerek ve hiyerarşik bir düzen kurarak

aralarındaki ilişkiyi yönetmelerinden sorumlu olmaktadırlar. Büyüdükçe en yakın arkadaşlarının mutluluklarına katkıda bulunmaya çalışırlar. Böylece diğer insanlar için de onların önemsedikleri şeylere duyarlı hale gelmektedirler (Parkhurst ve Asher, 1992; Brown, 1990).

Okul dönemi çocuklarının temel psikolojik gereksinimleri özerklik, oyun ve eğlence, hareket, yetkinlik, ait olma ve ilişki kurma şeklinde sıralanabilir (Tian vd., 2014b).

Okul gibi ortamların çocukların bu ihtiyaçlarının karşılanmasını hem desteklediği hem de engellediği düşünülmektedir. Spesifik olarak diğer yandan, bu gibi destekleyici ortamlarda çocukların temel psikolojik gereksinimleri kolaylıkla karşılanabilmeli ve refah içinde sağlıklı bir gelişim yaşama olasılıkları artırılmalıdır. Ayrıca toplumun yararını destekleyen davranışlarda bulunmaları gerekmektedir (Deci ve Ryan, 2000). Diğer yandan, desteklenmeyen ortamlarda çocukların ihtiyaçları daha az karşılanır ve bu da uyumsuz davranış ihtimallerini artırmaktadır (Shields vd., 2001; Deci ve Ryan, 2011) ve çocuklar antisosyal bir biçimde davranmaktadırlar (Thibodeau vd., 2015).

Özerklik

Özerklik ihtiyacı; çocukların okuldaki davranışlarının özgür iradeleri ve onaylama duygusu gibi bireysel arzularından kaynaklandığını ifade etmektedir (Tian vd., 2014b).

Çocuklar oyun oynarken deney yapar, keşfeder, öğrenir ve etkileşime girer. Bu size özerklik verir (Susüzer, 2006).

Frohlich ve Collins (2024)'e göre, araç merkezli topluluk tasarımları, çocukların açık havada oyun oynama ve aktif ulaşım fırsatlarını kısıtladığını belirtmiştir (Frohlich ve Collins, 2024).

Çocukların kendi başlarına hareket edebilmeleri, evlerinden okula, arkadaşlarının yanına veya parka tek başlarına gidebilmeleri; kendi özgüvenlerini ve kendi kararlarını verebilme özerkliklerini güçlendirmektedir (Kantomaa vd., 2010). Ayrıca farklı kişiler ile iletişim kurarak iş birliği yapabilmeleri çocukların sosyal becerilerinin gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, çocukların kamusal mekânlarda özgürce dolaşabilmeyi deneyimlemeleri, kentsel mekânlarda nasıl davranacaklarını öğrenmelerine ve yaşadıkları çevreyi daha iyi

tanımlarına ve bu çevreye duyulan aşinalık ve aidiyet duygusu geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Schoeppe vd., 2013).

Çocukların kent manzaralarından silinmesi, günümüzde kentlerin yaşanabilirliğini de olumsuz etkilemektedir. Çocukların bağımsız hareket edebilmeleri ebeveynlerinden ayrı yerel yapılı çevre koşullarına uyum sağlamaları onların özerkliğini güçlendirici bir faktördür (Frohlich ve Collins, 2024).

Oyun ve Eğlence

Çocukta oyun; çocuğun yaratıcılığının gelişmesi için hayal gücünün, vizyonun, problem çözmenin, farklı düşünmenin ve duyguları deneyimleyerek seçim yapabilmeye katkı sağlar. Çocuklar oyun oynarken oyunun seviyesini artırmak için hayal güçlerinden ilham alırlar ve bu da onların yaratıcılıklarını geliştirir. Oyun oynamanın, okul öncesi çağındaki çocukların yaratıcılığının geliştirilmesinde önemli rolü vardır. Çocuk oyun oynarken kendisinin dikkatini çeken olaylara karşı odaklanır böylece özgür ve bağımsız hareket eder. Bu şekilde çocuğun hayal gücü, ilgisi ve öğrenme isteğı artabilir. Oyun; çocuğı durmadan bir şeyler yapmaya, oyuncak bulmaya, heyecanla bir şeyleri tamir etmeye ve birleştirmeye teşvik ederek bilgisini artırıp düşüncelerini aktifleştirir (Inomjonovna, 2023; Yeşilyurt, 2020).

Kaliteli bir oyun alanı oluşturmak ve kaliteli oyuncakların bulunması çocuğun yaratıcılığının gelişimini etkileyen çevresel faktörlerdir. Hayal gücü, çocukların hafızasındaki bilgilerin yeni bilgilerle birleştirilmesinde etkin rol oynar ve bu şekilde oluşturulmuş olan oyunlar çocuğun yaratıcılığına yardımcı olan etkinliklerden biridir (Özer ve Yıldırım Polat, 2019).

Sanat, hayal gücünü ve yaratıcılığı etkili bir biçimde kullanan, duygu ve düşünceleri olumlu yönde aktaran bir iletişim biçimidir. Sanatsal faaliyetler, çocukların yaratıcılıklarının gelişmesine önemli katkı sağlar. Çocukların okul öncesi çağlarda yaptığı sanatsal faaliyetler, onları beceri ve yetenekleri konusunda eğiterek çocuğun yaratıcılığını gerçek anlamda dönüştürür. Okul öncesi çağlarda çocuklara uygulanan sanatsal ve yaratıcı faaliyetlerin çocuklarda soyut düşünme kabiliyeti geliştirdiğı, duyuşal gelişimlerinde önemli rol oynadığı ve zihinsel becerilerini geliştirdiğı ifade edilir (Bulut, 2020; Dinçeli, 2020; Inomjonovna, 2023; Yazıcı vd., 2016).

Marmara Belediyeler Birliği'nin iştiraki ile gelişen "BİRLİKTE KONUŞALIM Çocuklar İçin Nasıl Bir Kent?" raporunda oyun hakkı yalnızca fiziksel bir alan meselesi değil, sosyal bağ kurma ve aidiyet geliştirme aracı olarak tanımlanmıştır (Marmara, 2025).

Çocuklarla ilgili sanat denildiğinde ilk önce düşünülen şey onların resim yapmasıdır. Çocuklar kendilerini çizim yoluyla anlatırken, bir yandan da olaylarla ilgili duygu ve düşüncelerini de çizerek aktarmaktadır (Aydın, 2017).

Yaşanılan evre, eğitim, aile ve etraftan alınan destek çocukların yaratıcılıklarının gelişmesiyle bağlantılıdır. Sınıf ortamı okul çağındaki çocukların yaratıcılıklarına pozitif veya negatif etki sağlayabilmektedir. Sınıfta bulunan materyaller, oyuncak ve ekipmanlar çocukların yaratıcı düşüncelerine destek sağlayarak onların fikirlerini görselleştirme ve duygularını anlamlandırmalarına olanak verir (Gökalp, 2016; Yuvacı ve Dağlıoğlu, 2018).

Çocukların bağımsız bir şekilde yapabilecekleri sanatsal etkinlikler (boyalar, kalemler, yoğurma malzemeleri, artık geri dönüşüm materyalleri, bloklar), müzik eğitimi (müzik dinleme, ritim tutma, şarkı söyleme, sesleri keşfetme ve çeşitli sesler oluşturma, enstrüman kullanma), yaratıcı danslar, drama oyunları, birçok şiir ve tekerleme söyleme-dinleme gibi etkinlikler çocukların yaratıcılıklarını geliştirmelerine katkı sağlar (elikz, 2017; Inomjonovna, 2023; zer ve Yıldırım Polat, 2019).

Çocukların bireysel arzu ve isteklerini karşılayan, deneyim ve bilgilerine önem veren öğrenme koşulları, çocukların aydın potansiyellerini, duygusal, estetik ve kreatif yatkınlıklarını ortaya çıkarmaya olanak sağlayabilir (Turdiyeva, 2021).

ocuk gelişiminin en önemli unsurlarında yer alan meknlardan ilki ocuk oyun alanlarıdır. Bu alanlar çocuklar için dışarıda bulunan aktivitelere ev sahipliği yapan en önemli yerlerdir (Tandoğan, 2011).

Çocuklar için oyun; eğlence, esneklik, belirsizlik, birbirlerine meydan okuma ve üretim zorunluluğun bulunmamasıdır. Bu zellikler oyunlardan oluşan eğlence ve kendilerinin bu oyunlara devam etme isteklerinin oluşmasına katkı sağlamaktadır (Moyles, 2010b).

Eğlence, çeşitli terimlerden oluşan ve geniş bir yelpaze seçeneğine sahip olan bir kavramdır. Bu seçenekler; müzik, sanat, spor, kamp, el işleri, oyunlar ve hobilerden oluşmaktadır (Brooker, 2010).

Yetkinlik

Yetkinlik; okul ile etkili iletişim kurma, bireysel yetenekleri gösterme ve geliştirme imkanlarını deneyimleme isteklerini ifade etmektedir (Tian vd., 2014b).

Omidire vd. (2018)'e göre, çocukların sosyal becerilerinin, kendi yaşlıları ile birlikte çalışmaya daha fazla istekli ve birbirleri ile sağlıklı rekabet içinde oldukları zaman bu becerilerin arttığını tespit etmiştir (Omidire vd., 2018).

Rymanowicz vd. (2020)'a göre, açık hava programına katılan çocukların doğaya, keşfetmeye, maceraya ve hayvanlara karşı ilgilerinin arttığına dair önemli davranış değişiklikleri görülmüştür (Rymanowicz vd., 2020).

Hareket

Fiziksel aktivitelerin, çocukların sağlıklı gelişimleri üzerinde çok önemli bir yeri vardır. Aynı zamanda her insan için doğal bir arzu niteliğindedir. Hareket etmek çocuklar için hem çevrelerini hem de kendilerini iyi bir şekilde algılayıp, tanımlayabilmelerine olanak sağlamaktadır. Zamanı ve mekânları keşfetmenin dışında başka insanlarla olan iletişimlerinde deneyimlediklerini tecrübe etmektedirler. Hareket ederek bedensel ve zihinsel olarak bağlantı kurmayı, sınırlarını ve güçlü özelliklerini keşfetmektedirler. Fiziksel aktivitenin özelliklerinden sayılan duygusal, bilişsel ve ruhsal etkiler bireylerin gelişimleri üzerinde önemli bir yer tutmaktadır (Gohla, 2010).

Erken ve orta çocukluk döneminde motor, bilişsel ve sosyal gelişim süreçleri içerisinde temel beceriler gelişmektedir (Zimmer 2007). Hareket etmenin düşünme ve algılama düzeylerinin gelişmesinde yakından ilişkili olduğu beyin, öğrenme ve spor araştırmaları tarafından kanıtlanmıştır. Çocuklar ise dünyaya geldiklerinden itibaren önce hareket edip emekleyerek, hisleriyle keşfederek birtakım sonuçlar çıkarıp dünyayı tanımaktadırlar (Baier, 2004; Grössing, 1993; Kempf, 2005; Zimmer, 2004; aktr. Frey ve Mengelkamp, 2007).

İlişki Kurma ve Aidiyet

İlişki kurma; okuldaki arkadaşları ve öğretmenleri ile bağlantı kurmak ve okula ait hissetme duygusunu deneyimlemeyi ifade etmektedir (Tian vd., 2014b).

İnsan-mekân ilişkisi içinde oluşan aidiyet hissi mekânı sahiplenmek ve mesken edinme ihtiyacından doğmaktadır. İnsanlar kendilerini bir yere ait hissetmek isterler ve kendilerini bir mekâna ait hissetmediklerini düşündüklerinde

ise orayı terk etme eğiliminde olmaktadır. Bu bağlamda, sosyal bağları güçlendirmek için aidiyet duygusu büyük önem taşımaktadır. Böylece insanda olduğu mekânda kalma düşüncesi yaratmaktadır (Lovell, 1998).

Her mekân insanda farklı duygu, düşünce ve deneyimler ortaya çıkarmaktadır. Buda insanların davranışları etkilemektedir. Mekânın kalitesinin artması bireyde hem somut hem de soyut olarak mekânsal deneyimi anlamlaştırmaktadır. Böylece bireyde mekâna olan aidiyet duygusu gelişmektedir (Stedman, 2002).

Aidiyet ‘benlik’ duygusu ile yakın bir bağ kurmaktadır. Bu duygu güven duyma, rahat olma, aşına olma ve duygusal bağlılık içermektedir. Mekânsal aidiyet duygusu ise kişilerin yaşadıkları kent, mahalle ve ev gibi değişik ölçeklerdeki alanlarla oluşmaktadır (Antonsich, 2010).

Maslow (1943)’e göre, aidiyet kavramı; “İhtiyaçlar Hiyerarşisi”nde, “Fiziksel” ve “Güvenlik” ihtiyaçlarından sonra gelmektedir (Maslow, 1943).

Aidiyet duygusu, farklı disiplinlerdeki araştırmacılar tarafından değişik biçimlerde tanımlanmaktadır. Mekânsal boyutu ile ‘kişinin kendisini evinde hissetmesi’ (Antonsich, 2010), ‘kişinin bulunduğu mekanla kurduğu duygusal bağlantı’ (Low, 1992) ve ‘kişinin bulunduğu ortama yüklediği anlam’ (Hidalgo ve Hernandez, 2001) vb. tanımlar belirtilmiştir.

Çocukların bu temel psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasında yaşadıkları kentin çocuk dostu bir kent olması önemlidir.

1.3 Çocuk Etkileşim Alanı Olarak Fiziksel Çevre

Fiziksel çevre ve insan davranışları arasında bulunan ilişkinin iki temel unsurla gerçekleştiği görülmektedir. Bu karşılıklı iletişim halindeki davranışlar çevresel kaliteyi tanımlarken; satın alınan ürünler, tüketilen enerji miktarı gibi faktörler çevresel koşulları etkilemektedir. Aynı zamanda çevre kalitesi insanın fiziksel ve zihinsel sağlığını da etkilemektedir. Buna göre yapılan çalışmalarda yaşadığımız fiziksel çevre tasarımının kalitesi, hastalığın iyileşme süresini ve kalitesini de etkileyebilmektedir (Kutlu, 2018).

Amos Rapoport’a göre, “bir toplumun karakterini en iyi mimarisi yansıtır”. Sözü ile ifade etmiştir. İnsanlar hem kendilerini hem de çevreleri ile iletişimlerini yaşadıkları çevre üzerindeki materyallerden yararlanarak ifade

etmektedir (Kaiser, 1997:36). Bu durum daha çok genç nesil açısından belirgin bir hal almaktadır. Böylece fiziki çevrenin etkisi, gençlerin davranışlarını ve tercihlerini etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (AbbotChapman, 2006: 11).

Fiziksel çevre kalitesini etkileyen farklı unsurlar vardır. Bunlar:

- Toksinler ve Kirleticiler,
- Gürültü,
- Kalabalık,
- Kaos,
- Barınma,
- Okul ve
- Mahalle kalitesi gibi çocukların ve ergenlerin bilişsel ve sosyoduygusal gelişimini etkileyen faktörlerdir (Ferguson vd., 2013).

Ekolojik sistemler teorisi; bireyin gelişimi ve çevresindeki ilişkileri incelemektedir. Bronfenbrenner, kişilerin çevrelerini oluşturmaya yardımcı olan bazı katmanlar tanımlamıştır. Bu katmanlarda, erken çocukluk döneminden itibaren çocuk gelişimine olan katkılarını açıklamıştır (Bronfenbrenner 1979).

Bireylerin gelişiminde biyolojik özelliklerin etkili olmasından dolayı bu teori, “biyoekolojik sistem teorisi” olarak yeniden adlandırılmıştır. Çocuğun gelişimi sadece kendi gelişimi üzerinden değil, olgunlaşan çevresiyle olan etkileşimi ile birlikte ilerlemektedir (Härkönen 2007).

Bu yaklaşıma doğrultusunda; iç içe geçmiş olan sistemler ve sistemlerin kendi içindeki birlikteliği, çocuğun gelişim sürecinde etkili olmaktadır. Bu sistemler, mikrosistem, mezosistem, ekzosistem, makrosistem ve kronosistem olarak adlandırılmaktadır (Eliasa 2012).

Bir ortamda anlık olarak gerçekleşen ilişkilere mikrosistem denir (Bronfenbrenner, 1979). Bu sistem, kişinin hem geçmiş hem de şimdiki hallerini gösteren ve kendi etkileşimlerinden dolayı yaşadıklarını içermektedir (Woodside vd., 2006). Mikrosistem, bir ortamın sadece nesnel olarak değerlendirilmesi değil aynı zamanda bu ortamın kişiler tarafından algılanma biçimlerini de içermektedir. Mikrosistem, gelişimi devam eden bireylerin kişilik yapıları, maddiyatları, fiziksel

özellikleri, inançları, başka kişilerle olan etkileşimlerini de kapsayan bir teori olarak tanımlanmaktadır (Bronfenbrenner, 1979).

Çocuklar için ise örnek verecek olursak; yeni bir şehre taşınmak veya çocuğun aynı şehirde başka bir okula verilmesi ekolojik açıdan büyük bir geçişi temsil etmektedir. Bunun sebebi ise çocukların mikrosistemlerin hepsini değil ama bir kısmını değiştirme potansiyelleri olmasından kaynaklanmaktadır (Smith vd., 2017)

Aktif mekânların varlığı çocuğun fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimi ve sağlığı açısından oldukça önem taşımaktadır. Çocuğun bu alanlarda serbestçe oynayarak hareket etmesi, çocuğun gelişimine olumlu etki yaratmaktadır (Zomervrucht, 2005). Senda, (1992) yaptığı çalışmada Japonya’da çocukların oyun alanları olarak 6 tip oyun alanının bulunduğunu göstermektedir. Bunlar: “1.Doğal alanlar 2. Açık alanlar 3. Sokaklar 4. Macera Alanları 5. Gizli Alanlar 6. Çocuk Oyun Alanlarıdır.

Degen-Zimmerman’ın çalışmasında sınırlı hareket etme kabiliyetine sahip çocukların kişisel ve sosyal gelişimlerinin geciktiği sonucuna varılmıştır (Hüttenmoser ve Degen- Zimmerman, 1995).

Araştırmalar gösteriyor ki çocuğun davranışlarının kişilik ve zekâ gibi özellikleri tarafından değil, içinde bulunduğu yer veya konumu yani fiziksel çevre tarafından oluşturulduğu ispatlanmıştır (Barker, 1968, Bechtel, 1977, Wicker, 1979).

Çocuk büyüdükçe çevresi genişler ve daha karmaşık hale gelir. Bir çocuk için açık alanların keşfi evinin bulunduğu caddenin kaldırımından başlar. Yavaş yavaş yaşadıkları yerin yakınındaki mağazalara, okullara ve oyun alanlarına yürüyüş ile devam eder ve bu şehirdeki serbest dolaşım özgürlüğü ile sonuçlanmaktadır (Zomervrucht, 2005).

Çocukların hem toplumsal çevreleri hem de doğayla birlikte fiziksel çevreleri ile etkileşimleri çok güçlüdür. Bu da onları daha aktif benlik haline getirir. Bu sayede çocukların kişiliklerine özgü ve onlar için uygun olan etkinlikler düzenlenmektedir (Çakır, 1997).

Çocukların günümüzde en fazla kullandıkları alanlar; konut, konut yakın çevresi, okul ve kentsel oyun alanları olarak sayılabilir (Karakuzu ve Aksu, 2022).

1.3.1 Konut ve Çevresi

Çocuklar, fiziksel çevrelerinde kendi yaşadıkları deneyimler ve onları çok fazla etkileyen yetişkinlerin öncülüğü sayesinde büyürler. Bu büyüme sürecinde çocuklar davranışlarını, hayattaki rollerini, amaçlarını, eylem biçimlerini ve yapacakları etkinlikleri keşfederler. Böylece sosyal anlamda zenginleşmiş olurlar (Proshansky ve Fabian, 1987).

Çocuğun fiziksel çevresi ile karşılaştığı ilk aşama olan ve dış dünya ile bağlantısının kurulduğu yer; evi yani içinde yaşadığı konuttur (Ertürk, 1992). Çocukların sezgisel, bilişsel ve toplumsal gelişimine doğrudan ya da dolaylı olarak etki eden faktörlerden biride konutun düzeni, yapısı, büyüklüğü, içeriği gibi etmenlerdir (Bilgin, 1984).

Konutun bulunduğu bölge, sağlık hizmetleri, ulaşım ve alt yapının kolay olması ve çocukların güvenliğinin sağlandığı oyun alanları bu kapsamda oldukça önemlidir. Kentleşmenin artması ile birlikte özellikle yeni nesillerin doğa ile bağlantılarının kopuk olması, onların hem fiziksel hem de zihinsel açıdan sağlıklı olmalarına olumsuz yönde etkilediği yapılan çalışmalarda görülmüştür. Oyun alanlarının tasarımlarında peyzaj çalışmaları oldukça önemlidir. Peyzaj alanları çocukların gelişimi ve yaratıcılığı için oldukça önemlidir. Doğadan esinlenerek oluşturulan oyun alanları, kullanılan modüler donatılar çocuklarda hayal gücünü artırmaktadır (Kabadayı, 2024).

Konutların fonksiyonlarından en mühim olanı korumadır. Bununla birlikte konutun bir yuva olabilmesi için korumanın yanı sıra dinlenmek, rahatlamak, özgürce yaşamak, sosyal etkileşimde olmak ve nesiller arası iletişimi sağlamak gibi görevleri yerine getirmesi gerekmektedir (Bilgin, 1984).

Günümüzde özellikle hızlı kentleşme etkisi ile çocukların yaşam çevreleri daralmaktadır. Bu kapsamda Home zone (Ev bölgesi/ev sokağı) uygulamaları vb. çocukların daha fazla dış mekânı deneyimleme imkânı sağlayan oyun dostu alanlara gereksinim artmaktadır. Home zone uygulamaları özellikle araç trafiğinin minimuma indirildiği uygulamalar olup (Tranter ve Pawson, 2001), çocukların günlük yaşam alanlarını zenginleştirmeye dayalı çocuk dostu sokak tasarımı çalışmaları olarak bilinmektedir (Karsten, 2025).

Homezone uygulamalarına örnek çalışmalar aşağıda fotoğraflar ile gösterilmiştir (Fotoğraf 1.1-Fotoğraf 1.2).

Fotoğraf 1.1. Homezone Sokak Tasarım

Uygulaması 1

(Plant Dergisi, 2020)

Fotoğraf 1.2. Homezone Sokak Tasarım

Uygulaması 2

(Plant Dergisi, 2020)

1.3.2 Sokak

Çocuklar açısından sokak; bağımsız gelişim, dünyayı keşfetme, diğer insanlar ile etkileşime geçmek ve farklı etkinliklere katılmak olarak adlandırılabilir. Çocukların yaşamlarında güven dolu ve çocuk dostu bir ortama ihtiyaçları vardır. Çocuklar için ilgi çekici alanlar onların bağımsız hareket etmelerine olanak sağlar. Sokaklar çocuklara böyle bir yaşam alanı hazırlamaktadır (Schepel, 2005).

Sanoff ve Dickerson (1971), çocukların oyun alanları ya da oyun için belirlenmiş açık alanlar yerine sokaklarda ve yaya yollarında oynamayı tercih ettiklerini gözlemlemiştir. İnsanların genel olarak yalnızca %3'ünün planda farklı etkinliklere yönelik açık alanlarda durduklarını, gençlerin, çocukların bisiklet kullandıkları, top oynadıkları, çeşitli oyunsal etkinliklerde bulundukları ve konutlar arasında ve çıkmaz sokaklarda daha fazla vakit geçirdiklerini saptamışlardır (Sanoff ve Dickerson, 1971).

Evde oluşturulan yasaklar nedeniyle evden uzaklaştırılan bir çocuk için sokakta seçeneklerin çok olması evdeki kısıtlayıcı yasakların çoğundan uzaklaşmasına olanak tanır. Bir çocuk için sokak keşfedilmeyi bekleyen bir alem, çocukların gerçek dünya ile etkileşim halinde oldukları yerdir. Öncelikle komşu ve komşuluklar içerisindeki bahçeleri, arkadaşlıklar, bakkal vb. aktif alanlar attıkça sokağın sınırları genişlemektedir. Sokak zaman içerisinde paylaşım mekanına dönüşerek, sokaktaki belirsizlikler güvenli alanlara, çocukların özgüvenlerin korunduğu yerleri oluşturmaktadır. Bu sayede çocuk çevreyi daha iyi idrak ederek tanımaya çalışmakta, gerçek dünya ile kucaklaşmaktadır (Bayraktar vd., 1994).

Sokakların oyun alanlarına göre birçok avantajı vardır (Bayraktar vd.,1994; Gür vd.,1980). Sokaklar ebeveyn denetimi olmadan kullanılabilinen aktif, pasif, bilişsel, yaratıcı ve hayal gücüne dayalı oyunlara olanak tanımaktadır. Çocukların ebeveynlerinin görüş mesafesinde olabilmesi, ebeveynler için kontrolü kolaylaştırmakta, çocukların da dış çevre ile dostluk ve dayanışmasını güçlendirmektedir (Gür vd., 1980).

Bu kapsamda woonerf sokak tasarımları, çocukların güvenli bir şekilde evlerinin yanında özgürce oynayarak sosyal etkileşim kurdukları yerler olarak çocuklara özgürce oyun oynayabilecekleri alanları oluşturur (Collarte, 2012).

Woonerf sistemi, sokaklardaki trafik hızının ve trafiğin azaltılması ile sokakta çocuklar için oyun mekanları, oturma ve dinlenme alanlarının oluşturulmasını sağlamak amacıyla oluşan sistemdir. Bu sayede çocuklar için sokakta daha yaşanabilir bir alan sağlanmaktadır. Sokağın tüm genişliği kullanıma açılmış olup sokakta hem çocuklar için hem de yayalar için geniş bir alan oluşmuştur. Aynı zamanda sosyal etkileşimde sağlanmaktadır. Bu uygulamanın olduğu sokak giriş-çıkışlarında woonerf işaretleri yer almaktadır (Bristol City Council, 2003; Tandoğan, 2014).

Woonerf uygulamaları örnek fotoğraflar üzerinden aşağıda gösterilmiştir (Fotoğraf 1.3-Fotoğraf 1.4).

Fotoğraf 1.3. Woonerf Sokak Tasarım

Uygulaması 1
(Plant Dergisi, 2020)

Fotoğraf 1.4. Woonerf Sokak Tasarım Uygulaması

2
(Plant Dergisi, 2020)

1960'lı yıllarda Hollanda'da geliştirilmiş olan woonerf sistemi, sokaklarda araçların değil insan öncelikli olduğu ve tramvay olmadan yavaşlatılarak oluşturulmuş trafik ortamlarını yaratan bir tasarım yaklaşımıdır (Children, 2007).

Türkiye'den woonerf, 'Sokak Dönüşümü Geçici Uygulama Destek Programı' şeklinde karşımıza çıkar. Örneğin İnegöl Belediyesi, tasarım sürecinde bisiklet ulaşımını da düşünerek ve teşvik ederek okulun önünden geçen sokağı araç trafiğine kapatmıştır. Ayrıca geri kazanılan alanda dinlenme ve oyun alanları ile bisiklet parkları oluşturmuştur (Fotoğraf 1.5) (Marmara, 2024).

Fotoğraf 1.5. İnegöl Belediyesi Sokak Tasarımı

(Marmara, 2024).

Yine örneğin, Serdivan Belediyesi çocuklar için daha güvenli bir ortam yaratma yönünde bir adım atmış, çocukların oyun hakkını önceliklendiren tasarım yaklaşımlarını izleyerek, daha önce araçların park alanı olarak kullanılan bir sokağı trafiğe kapatılmıştır. Geri kazanılan sokak, çocukların fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini destekleyen oyun alanlarıyla donatılmış, mahalle sakinleri için bir dinlenme alanına dönüştürülmüştür. Bu girişim, belediyenin çocuklar için güvenli ve ilgi çekici kamusal alanlar yaratma ve sürdürülebilir ulaşım uygulamalarını teşvik etme konusundaki kararlılığının bir kanıtıdır (Fotoğraf 1.6) (Marmara, 2024).

Fotoğraf 1.6. Serdivan Belediyesi Sokak Tasarımı

(Marmara, 2024).

1.3.3 Okul Bahçesi

Okullar, çocuklar için ailelerinden sonra gelen ilk temel sosyalleşme yeri olma vasfını taşımaktadır. Okula ilk başlayan çocuk, çevresindeki düzene ve kurallara uyması gerektiğini özümseyerek öğrenmektedir (Yavuzer, 1996).

Gün boyunca ilkokul öğrencileri tahmini olarak 1-1,5 saatlerini okul bahçelerinde geçirmektedir. Bu zaman diliminin hepsi çocukların okulda geçirmiş oldukları sürenin tahmini olarak %20-25'ini oluşturur (Cheskey, 1996). Çocuklar okul saatleri içerisinde öğretmenlerinin gözetimi altındadır. Öğretmenlerinin gözetiminde çocuklar oyun oynayıp akışa kapılır. Kendini güvende hisseder. Ayrıca çocuklar için okul bahçeleri özgürce kendiliğinden hareket edebildikleri ve davranışlarının onaylanacak nitelikte olup, cesaret kazandıkları mekânlar olarak onaylanmaktadır (Sebba ve Churchman, 1986). Okul bahçeleri çocuklar için bir kent meydanı niteliğindedir. Okul bahçeleri (Fotoğraf 1.7- Fotoğraf 1.8) çocuklar için bir kent meydanı niteliğindedir. Çoğu çocuk için doğal, açık mekânda yaşlıları ile etkileşimde bulundukları birkaç yerden biri olarak görülür (Malone ve Tranter, 2003).

Fotoğraf 1.7. Okul Bahçesi Tasarımı Türkiye
(Millî Eğitim Bakanlığı, 2024).

Yukarıda örnek gösterilen bir okul bahçesinde (Fotoğraf 1.7), çocukların dijitalden uzaklaşsın ve geleneksel oyunlarla arkadaşlık bağlarını güçlendirsın diye MEB'in projesi ile okul bahçelerinin yeniden düzenlenmesine yönelik bir uygulama yapılmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024).

Yine farklı bir örnek olarak Danimarka'nın Risskov kentinde bulunan 5-8 yaş arası çocuklara yönelik olan bir okul bahçesinde eğimli çocuk alanları, tırmanma ağı, kaydırak, dinlenme alanları oluşturularak, çocuklarda yaşayarak öğrenen bir tasarım hayata geçirilmiştir (Peyzax, 2021) (Fotoğraf 1.8).

Fotoğraf 1.8. Okul Bahçesi Tasarımı Danimarka
(Peyzax, 2021).

1.3.4 Oyun Parkı ve Açık Oyun Alanları

Çocukların en çok etkileşim kurdukları yerlerden biri de parklardır.

Acar (2003)'e göre; kentsel açık alan kullanımlarının uzaklığı, ulaşım şekli, serbest hareket alanının uzaklığının belirlendiği oyun alanları; çocukların yaşlarına göre ihtiyaç duyulan oyun alanı kent düzeyinde kişi başına:

- 0-3 yaş çocuğun ihtiyacı için kişi başı 7-10 m²,
- 4-7 yaş için 6-15 m²dir.

Önder ve Polat (2012), komşuluk ünitesi düzeyinde çocuk oyun alanını kişi başına 1,5 m² / kişi olmalı, mahalle ve semt düzeyinde spor alanı 2 m² /kişi, mahalle parkı 3 m² /kişi olması gerektiğini belirtmişlerdir (Önder ve Polat, 2012).

Powell (2005), çocuk oyun alanların erişilebilirliği ile ilgili olarak bir diğer önemli unsurun hizmet yarıçapları olduğundan bahsetmiştir (Powell, 2005).

Ulusal Rekreatyon Derneği ve Rockland Rekreatyon Çalışmasına göre de çocuk bahçelerinin yarıçapı 200 m, Yerel Planlama Derneğine ve Rockland Rekreatyon Çalışmasına göre ise çocuk oyun alanları 400 m olarak belirtilmiştir (Moeller, 1965). Khan (2006) çocuk bahçelerinin hizmet yarıçapını 200 m, çocuk oyun alanlarının hizmet yarıçapının ise 600 m olmasının uygun olduğunu belirtmiştir. Malezya Şehir ve Ülke Planlama Dairesi (JPBD) çocuk bahçelerinin etki alanının 500 m, çocuk oyun alanlarının etki alanını ise 1000 m olarak belirtmiştir (Latfi ve Karim, 2012). Roberts ve Greed (2001) ise 6-23 ay yaş grubu (yürümeye yeni başlayan) çocuklar için oyun alanı hizmet yarıçapının en fazla 100-200 m, yürüme mesafesinin maksimum 3 dk. olması gerektiğini, 5-12 yaş grubu (okul çağında) çocuklar için ise hizmet yarıçapının maksimum 400-600 m arasında ve oyun alanı yürüme mesafesinin 6-9 dk. olması gerektiğini bildirmiştir. Altunkasa (2004)'e göre de oyun alanlarına hizmet yarıçapı maksimum 400 m olarak vurgulamıştır (Altunkasa, 2004).

Senyen ve Erdoğan (2019), oyun alanlarının 2 yaş altı, 2-5 yaş grubu ve 5-12 yaş grubu çocuklar göz önünde bulundurularak üç ayrı yaş kategorisine özgü olarak tasarlanması gerektiğini vurgulamıştır (Senyen ve Erdoğan, 2019).

Yılmaz vd. (2002)'e göre ise; ilkökul öğrencileri yönelik oyun alanları (6-12 yaş): Genel olarak ilkökul çevresinde ya da içinde farklı spor aktivitelerine uygun yetkinliklerdeki küçük mekânları kapsamaktadır. Etki ettiği alan 400-800 m'dir. Ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik oyun alanları (12-16 yaş): Yaş arttıkça değişen kullanıcı grubuna yönelik oyun alanlarının tasarımı ile öne çıkar.

0-3 yaş çocuk konut grubu oyun birimlerinde ve komşuluk birimlerinde oyun oynarken, 5-7 yaş çocuk anaokulu içerisinde, komşuluk birimi yeşil alanında ve çocuk bahçesinde oynar. 8-15 yaş ise yerleşim birimleriyle uyumlu olan oyun alanlarında oynamayı tercih etmektedirler (Acar, 2003).

Ülkemizde mevcut yönetmeliklerde çocuk oyun alanları ve parklar için kişi başı 10 m²/kişi olarak kabul görmektedir (Ergen, 2018).

Yine Planlı alanlar yönetmeliğinde: çocuk bahçeleri için oyun ve dinlenme alanları; peyzaj ve oyun donatı elemanları ile birlikte *“toplamda 6 m²’yi geçmeyen büfe ile süs havuzu, pergola ve genel tuvalet dışında başka tesis yapılamayan alanları”* şeklinde ifade edilmektedir (Mevzuat, 2024).

Ayres (1979), çocukların yaşadıkları deneyimlerinden yola çıkarak öğrenebildiklerini öne sürmektedir. Açık oyun alanlar çocuklar için keşfetme ve deneyimleme yerleri olması açısından çok önemlidir. Çocukların kendi yaratıcılıklarını kullanmalarına olanak veren bu alanlar onlara istedikleri oyunları yaratma olanağı da sağlamaktadır. Açık oyun alanlarında, çocukların doğa ile bağlantı içinde olmaları, sosyal ilişkiler geliştirmeleri ve onların rahatça hareket edebilme imkânı olmaktadır. Çocukların zihinsel gelişimini destekleyici yeterli büyüklükte olmayan alanlar çocukların gelişimini olumsuz etkiler. Bu sebeple açık oyun alanları için tasarımlar yapılırken çocukların gözünden bakılmalı ve onlara özgü bir kent, cadde, yapı ve parklar oluşturulmalıdır (Senda, 1992).

Çocukların aktif olmalarına olanak sağlayan çok çeşitli fırsatlar vardır. Bunlardan yapılandırılmış olanlar okul sporu veya organize spor ile yapılandırılmamış olanlar yürüyerek ya da bisikletle okula gitmek veya serbest oyun zamanlarında yapılan aktivitelerdir. Açık havada aktif serbest oyun, çocukların genel fiziksel seviyelerine katkısı sağlar (Sallis vd., 2002). Günümüz neslinin daha önceki nesillere oranla mahallede açık havada oyun oynamaları orada vakit geçirmeleri çok daha azdır. Bu yüzden günümüz çocukları fiziksel aktivite imkânlarını kaçırmaktadırlar (Karsten, 2005; Hillman, 2006).

Var olan çalışmalar; çocukların fiziksel aktivite davranışlarının en çok ilgili olduğu konuların; çevresel, sosyal ve bireysel birçok faktörden kaynaklandığını ileri sürmekte ve çocukların mahalledeki hareketliliği, mahalleye nasıl eriştikleri ve oynadıklarını etkilemektedir (Davison ve Lawson, 2006). Daha

önce yapılmış olan araştırmalarda, mahallenin güvenliği için ebeveynlerin endişeleri, beraber oynadıkları yaşitlarının olması ve evlerine yakınlığıyla bilinen ilgi çekici oyun alanlarının bulunması ve onlara erişimleri de aktif serbest oyunların, çocuklar üzerinde önemli etkilere sahip olduğu gösterir (Sallis vd., 2000; Veitch vd., 2006).

Çocukları fiziksel aktivitelere daha fazla teşvik edebilmek için çocuklar ve aktif serbest oyun alanları hakkında araştırmalar yapmak bu kapsamda son derece önemlidir (Veitch vd., 2010).

1.3.5 Çocukta Mekân ve Yer

Haikkola vd. (2007) ve Horelli (2007), bir yerin çocuk dostu olup olmadığına karar vermek için iki kritere bakmamız gerektiğini söylemiştir:

1. Birey ile çevresi arasındaki uyum düzeyi ve
2. Grup ile çevresi arasındaki uyum.

Uyum; mekân ile karşılıklı etkileşimin bir sonucudur (Haikkola vd., 2007) ve Horelli, 2007).

Çocuğun mekân ile ilişkisinde mekânın fiziksel yönü önemli olduğu kadar çocuğun mekânı anlayabilme şekli de çok önemlidir. “Algı, nesneler ya da onların hareketleri hakkında doğrudan ya da anlık temasla elde ettiğimiz bilgi...”dır (Piaget 2016, s.213).

Piaget’in yakınlık, ayrılık, düzen, kapsama ve süreklilik gibi mekânsal ilişkiler çocuğun algısındaki ilk mekânsal izlenimlerdir. Bu mekânsal ilişkilerin yanı sıra, çocuğun etrafındaki nesnelerin kendi algılamasına bağlı olarak değiştiğini fark etmesiyle, gerçekçi olmayan ve çocuğa yansıyan bir projektif mekân ilişkisi meydana çıkar. Piaget’nin bilişsel aşamalarından olan uygulamalı etkinlikleri gerçekleştiren çocuk, nesneler arası ilişkileri (yakınlık-uzaklık vb.) doğrudan algılama kurallarına göre belirtmeye başlar (Çanakçıoğlu, 2012).

Nasar (1980)’e göre, insan zihninin çevresi tarafından oluşturulan bilgilerin, çocukluğun farklı aşamalarında başlamaktadır. Piaget bu gelişim sürecini "saklama" kelimesi ile ifade etmektedir. Çocuğun alanı, her biri farklı aktiviteler içeren ayrı alanların toplamıdır. Mekânların iç organizasyonu topolojik ilişkilerine bağlıdır. Topoloji ise sabit mesafeler, açılar ve alandan ziyade yakınlık, farklılık, ardışıklık, kapalılık ve süreklilik gibi ilkelere dayanmaktadır.

Zihinsel şemada en kolay elde edilen imge olan düzen, yakınlık ilişkisine dayanmakta; ancak bu, süreklilik ve kapalılıkla karakterize edilen daha fazla yapısal bir topluluğa dönüşmektedir. Somut çevre diyagramında bu soyut ilişki kavramlarının karşılık geldiği terimler, mekânların algılanmasında önemli bir faktör olan yönlerin veya yolların oluşturduğu süreklilik ve kapalılık etkisini belirlemektedir (Yılmaz, 2005).

Kentsel tasarımda mekân-yer ilişkisi ve bilişsel algı gestalt ile ele alınır. Kentsel tasarım açısından Gestalt kuramı çevrenin biçim, ritim, ölçek, form, düzen, oran, belirsizlik, çekicilik, karmaşıklık, çeşitlilik, hiyerarşi, organizasyon gibi farklı estetik ilkelerin değerlendirilmesidir (Alexander vd.,1977; Nasar; 1994).

Bu kuram şekil ve formda bir bütünü temsil eder ve varlığa form kazandırır. Gestalt kuramı, çevresel ve mimari tasarımda biçimler arası bağlantıları, detayları belirli bir kentsel tasarım ilkesi şeklinde değerlendirir (Graham 2008; Krieger 2009)

Gestalt kuramını çalışan uzmanlar tarafından ortak görüşler belirlenmiştir. Bu görüşler mimari çevrenin formla olarak estetik özelliklerinin, okunaklılık, ölçek, uyumluluk, çeşitlilik, çekicilik gibi kriterlere göre değerlendirilmesidir (Kaplan vd., 1982; Bostancı vd., 2011; Mehta, 2013; Hourakhsh vd., 2016).

Gestalt ve mekân algısı uzman görüşlerinden bazıları aşağıda Tablo 1.1’de belirtilmiştir (Nasar, 1994; Lynch, 1984; Zevi, 1990; Gürer, 1990; Moughtin, 1992; Bentley, 1993).

Tablo 1.1. Gestalt ve Mekân Algısı Uzman görüşleri

(Nasar, 1994; Lynch, 1984; Zevi, 1990; Gürer, 1990; Moughtin, 1992; Bentley, 1993).

- Nasar, (1994).	- Lynch, (1984).	- Zevi, (1990).	- Gürer, (1990).	- Moughtin, (1992).	- Bentley, (1993).
1- Biçim, 2- Oran, 3- Ritim, 4- Ölçek, 5- Karmaşıklık, 6- Renk, 7- Aydınlatma, 8- Gölge, 9- Düzen, 10- Hiyerarşi, 11- Mekânsal ilişkiler, 12- Farklılık, 13- Belirsizlik, 14- Sürpriz ve yenilik olarak tanımlanmıştır.	1- Şekil-zemin netliği, 2- Form basitliği, 3- Devamlılık, 4- Dominant etki, 5- Eklemlenme, 6- Yönelimsel farklılaşmalar, 7- Görsel ufuk, 8- Hareket bilinci, 9- Zaman serileri olarak sıralanmıştır.	1- Birlik, 2- Simetri, 3- Denge, 4- Vurgu, 5- Zıtlık, 6- Oran, 7- Ölçü, 8- İfade veya karakter, 9- Gerçek, 10- İşlev, 11- Görgü, 12- Stil olarak gruplanmıştır.	1- Tekrar, 2- Harmonik düzen, 3- Kontrast, 4- Kademelenme, 5- Egemenlik, 6- Denge ve birlik olarak tasarım elemanlarını gruplandırmıştır.	1- Düzen, 2- Birlik, 3- Oran, 4- Ölçek ve hacim, 5- Uyum, 6- Simetri, 7- Denge, 8- Ritim ve kontrast olarak sıralanmıştır.	1- Okunabilirlik, 2- Çeşitlilik, 3- Sağlamlık, 4- Görsel uyumluluk, 5- Zenginlik ve geçişlilik olarak tanımlanmıştır.

Çocuklar mekânları hemen deneyimlemeye başlarlar, çünkü evlerinden çıktıkları anda direkt olarak kentsel mekânla karşılaşmış olurlar. Çevrelerini gözlemleyerek bilişsel açıdan belirli aktiviteleri keşfederler. Böylece çocuklar mekânlarla etkileşime girer ve bu sayede deneyimlerini bedensel duyumlarına dönüştürerek onları tecrübe ederler. Çocukların ruh halleri bedensel tepkilerine bağlıdır. Verdikleri tepkilere bağlı olarak ruh hallerinin oluşması, mekânları algılayabilme seviyelerinin belirlenmesine katkı sağlamaktadır (Kılıçaslan, 2018).

Kentlerdeki çocuklar için tasarlanmış olan parklar ve oyun sahalarının daha çok konut yakınlarına göre yapılması; özellikle okul çağındaki çocuklar açısından aile yardımı olmadan ulaşılabilir olmaları ve daha çok bu alanları kullanabilmeleri çocuklar için bir avantajdır (Özgen ve Aytuğ, 1992).

Özellikle sosyal alanlar, çocukların hem fiziksel hem de zihinsel olarak sağlıklı olmaları ve onların fiziksel eylemlerinin verimli olmasını sağlamaktadır (Öymen Özak ve Pulat Gökmen, 2009).

Bu noktada sokaklar, mekânsal hafızada evden sonra gelen ikinci ortamlardır. Daha sonra mahalleler ve kent ölçeği yer alır (Öymen Özak ve Pulat Gökmen, 2009). Shen (2024), bu sebeple çocukların bilişsel hafızasını oluşturan mekânları; Topluluk düzeyindeki faktörler, Mahalle düzeyi faktörleri, Kentsel düzeydeki faktörler olmak üzere 3 ölçekte ele almıştır (Shen, 2024).

Çocuklarda mekân okumasını anlarken hem bireyleri çevreleyen sosyal-çevresel faktörleri hem de bireysel faktörleri birlikte ele almak gerekir (Park ve Kim, 2024). Bilim insanları mekân algısını yaratıcılık ile ilişkilendirmiş, yaratıcı kişiliği ise merak, açıklık, hayal gücü, oyunculuk, risk alma eğilimi ve özgünlük vb. davranışsal yansımalar ile yorumlamıştır (Selby vd., 2005).

Bu noktada çocukluk dönemlerinde, mekânlarda geçirilen zamanın çocuklarca tecrübeye dönüşmesi çocukların yaratıcılığı ve mekân ile bağ kurmasını güçlendirmektedir. Mekân ile bağ kuran çocuklarda özellikle aidiyet duygusunun açığa çıkması duygularda pozitif etkiler geliştirmektedir. Kişilerin hatırladıklarının çocukluklarına ait olup olmadığı, ne kadarının alansal olduğu ve neler hatırladıklarına dair yapılan araştırmalarda 7-12 yaş çocukluk dönemlerinin daha çok alansal verileri betimlendirdiği görülmüştür. Yapılan araştırmalarda kişilerin mekânlardaki ilk tecrübeleri onların sonraki yaşamlarının da bir parçası olduğu görülmüştür (Öymen Özak ve Pulat Gökmen, 2009).

1.4 Çocukta Kendini İfade Şekli Olarak Resim

Yavuzer (1997); çocukların resim yapmalarındaki gelişimi beş evrede toplamıştır.

- Karalama Dönemi (2-4 yaş)
- Şema Öncesi Dönem (4-7 yaş)
- Şematik Dönem (7-9 yaş)
- Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 yaş)
- Görünürde Doğalcılık dönemi (12-14 yaş)

Çocukların günlük yaşamda enteresan sorularının ve cevaplarının yanında, olağanüstü hareketlerinin hepsinde doğal gelişen bir yaratıcılığa sahiptirler (Ayaydın, 2017).

Dolayısıyla çocuklarda ilk öğrenmenin dışı vurumu resim ile olur. Çocukların yaptıkları resimler, daha ham, basit ve temiz olan hayal ile hakikat ilişkisi arasında oluşturdukları ilk etkileşim olarak görülmektedir. Çocuklar yaptıkları resimlerde her zaman bir şeyleri ifade ederler. Böylece çocuğun çevresi ile etkileşiminde kendi isteklerini hikâyeleştirip görmek istemesi ve dış dünyaya kendilerince oluşturdukları mesajları aktarmaları resim sayesinde olmaktadır (Ayaydın, 2017).

Yavuzer (1997), özellikle çocuklarda "*Gerçekçilik Dönemi*"ne vurgu yapar ve bu dönemi şöyle ifade eder: bu dönemde çocukların en büyük gereksinimlerinden birinin kendi kişiliklerini bulmaları, kendi güçlerinin farkına varmaları ve kendi grupları içinde kendi ilişkilerini geliştirebilmeleri olduğunu belirtir. Bu gelişim sürecinde her çocuğun, çevresi ve çevresini oluşturan nesneler ve malzemeleri ile içten ilişkisini keşfetme ihtiyacının önem kazandığını vurgular (Yavuzer, 1997, s.65). Bu nedenle çocukların yaşadıkları ortama ait duygularını duymanın ve anlamının en iyi yolu resim yapmaktır (İlköğretim, 2021.)

Çocuklarda yaşa göre resimlerin gelişim evleri görülmektedir. Bu evrelerden tezde yararlandığımız yaş gruplarına ait dönemler aşağıda belirtilmiştir.

Şematik Dönem (7-9 Yaş):

Bu yaştaki çocuklar birçok deneme yanılma sonrası insanlar ve çevreleri hakkında kendilerince bir görüş edinirler. Bu görüşler çeşitli şematik gösterimlerle resimlerine yansır. Aslında gerçek bir nesnenin çizimi şema veya sembollerle betimlendirilse de bu dönemde çocukların ulaşım devamlı tekrarladıkları dışarıdan hiçbir etkiye doğrudan sahip olmadan ve görüşlerinin değiştirilmediği şemadan bahsedilmektedir. Çocuklarda şekil kavramının gerçekleşmesi yaklaşık olarak 7 yaşında başlamaktadır. Bazı çocuklarda şema gösterimleri daha zenginken bazılarında daha zayıf semboller olarak karşımıza çıkabilir. Bu farklılıklar birçok nedenden dolayı karşımıza çıkabilir. Nasıl iki çocuk bireysel özellikleri bakımından farklıysa, şematik gösterimleri de birbirlerinden farklı olmaktadır. Şemaların oluşumundaki etkenler; çocukların bir şeyi nasıl gördüğü ve nasıl algıladığına bağlı olarak deneyimleyerek, dokunarak ve gözlemleyerek belirlenir. Resimlerde belirli temsili şekiller ve objeler sınırlı olduğunda ‘bu ağaç’, ‘bu bir adam’ gibi ifadelerle çocukların resimlerinde çok net bir şema görülmektedir. Nesnelerin şemaları, çocuğun sonunda ulaştığı kavram ve o nesne hakkında algıladığı bilgisi dahilinde oluşmaktadır (Yavuzer, 1992).

Şematik Dönem Resminin Genel Özellikleri:

Bazı şemaların ortaya çıkışı çocuk gelişimi hakkında yetişkinlere önemli bilgiler sunmaktadır. Çocuklar artık resimlerinde sadece kendileriyle olan ilişkileri yerine, başkalarının karşılıklı ilişkilerine de yer vermektedir. Çocuklar bu dönemde kendilerini merkeze koymazlar ve kendilerine daha az yer verirler. Objektif bir şekilde kendilerinin farkına varırlar. Yer çizgisi üzerinde kendilerini çizmeleri ise diğer insanlarla olan ilişkilerini görmeleri ve bunu resmetmeleri ile başlar (Yavuzer, 1992).

Çocukların çok zengin şemaları vardır. Bu özellikleri de hem çevresindekilerin farkında olmaları hem de çevreleriyle etkileşim halinde oldukları görülmektedir. Resimlerine yansımış olanlar çocukların ilgileri, bilgileri ve dünya anlayışlarıdır. Çocukta araştırma ve şemaların karakter özelliklerini bilme arzuları onların resimlerde farklılaşma derecelerini göstermektedir (Yavuzer, 1992).

Şematik yaş aralığında renk seçimlerinde, şekil ve yere göre çocukların aynı şemalara yer verdiklerini görülmektedir. Algısal olarak renk-obje ilişkisinin

daha oluşmadığı görülen çocukların resimleri, uzaktaki objenin daha küçük çizildiğini bilen çocukların resimleri gibi gelişmemiştir. Fakat bu yaştaki çocuklara objelerin gerçek renklerine boyanması gibi konularda öğretmenlerinin baskı yapması veya perspektif kuralları öğretmesi anlamına gelmemektedir. Çocukların yaptıkları ürünleri gelişim seviyeleri göz önüne alınarak bakmalı, eleştirici ve onları düzeltmeye yönelik müdahalelerde bulunmamak gerekmektedir (Yavuzer, 1992).

Estetik gelişim belirli bir yaş döneminde başlamaz. Nesneler veya şekiller birbiri ile uyum içinde oldukları zaman anlamlar oluşturur. Düzenli bir şekilde duygu ve düşünceler ifade edilemezse o resimlerde anlaşılama görülür (Yavuzer, 1992).

Şematik Dönemde Yetişkinlerin ve Okul Ortamının Etkileri:

Çocuklar 7 yaşlarında okulda öğrendiklerinin verdiği etkiyle başka becerilere doğru yönelebilirler. Bu yönelim çocuğun resim çizme eylemini olumsuz yönde etkiler. Fakat çocuk kendisini yazı yazarak resimden daha iyi ifade ettiği fikrine kapılır ve çevresi de bu durumu destekler nitelikte olursa resim çizmeyi bırakabilir. Yön değiştirmenin önlenmesi durumunda çocuklar için en uygun ifade biçiminin bütün heyecanı korunmuş olur. Resimler duyarlı ve yazı dilini aşan ifade biçimleridir. Çocuklar resimlerde hem kendilerine hem de çevrelerine yer verirler (Yavuzer, 1992).

Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş):

Bu dönemde çocuklar çok daha gerçekçi çizimler ve önceki çalışmalarına kıyasla daha ayrıntı bir şekilde çizim yaptıkları gözlenmiştir. Çocuklar yaş gruplarına göre kendilerini toplumun bir üyesi gibi görürler. Bu da resimlerindeki çizgilerine yansımaya başlamıştır (Yavuzer, 1992).

Çocuklar bu evrede ayrıntılara ilgi duydukları gibi resimlerini de hem göstermeyi hem de açıklamayı sevmezler. Renk seçimleri ise öylesine değil daha gerçeğe uygun bir şekilde seçilmeye başlanmıştır. Aynı zamanda resimlerinde erken yaşlarındaki özgür çizimleri yok olmuş ve içlerinde yaşadıklarını toplumların kültürel değerlerini ve zevklerine uyma düşüncesi hâkim olmuştur (Yavuzer, 1992).

Figürler ve diğer unsurlar arasında düzenlemeler ve kurallar geçerlidir. Mekân ve perspektif daha net görülür. Yer çizgisi yukarı doğru çizilir ve toprak gerçek rengine boyanır. Kesişmelere yer verilir. Kız çocukları ve erkek çocukları arasında konu seçimlerinde ayrımlar vardır. Kız çocuklar daha çok kadın yüzleri, ev, çiçek, kıyafet, yavru hayvanları çizerken; erkek çocukları ise tekne, tren, savaş, uçak ve spor sahneleri çizmektedirler (Yavuzer, 1992).

Çocuklar bu dönemde resimlerini yaparken çizeceklerini çok fazla düşünürler. Her çizdiklerini beğenmezler ve doğru çizemediklerini düşünerek cesaretlerini kaybederler. Kendilerini anlatma yeteneklerine olan güvenleri sürekli olarak sarsılır (San, 1979).

Görünürde Doğalcılık Dönemi (Mantık Dönemi 12-14 yaş):

Bu dönem tam olarak çocukların ergenlik başlangıcına denk gelmektedir. Çocuklar doğal çevrelerinden daha dikkatli bir şekilde haberdar olurlar. Nesnelerin oran-orantılarını ve derinliklerini çizimlerine yansıtırlar. Ayrıca insanları çok fazla ayrıntıya girerek ve cinsiyetinin özelliklerini bilerek resimlerine aktarırlar. Yine renk farklılıklarını daha iyi algılayarak renklerin en iyi ve uyumlu hallerini resimlerinde kullanırlar (Yavuzer, 1992). Yetişkinlerin çoğunun erişemediği bir evre olarak görülmektedir. Bu nedenler çocuklar gerçekçilik dönemindeki yapılan çizimlerin gerçeği yansıtamadığı kanısına vararak resim yapmaktan vazgeçerler. 14 yaşına kadar resim yapanlar daha derinliği olan resimler çizerler. Ayrıntılar giderek arttığı için renkler ve desenler dikkatli incelenir. Yine soyut imgelerde bu dönemde yer almaktadır (Malchiodi, 2005).

Çocuk çizimlerinde yer alan çeşitli objeler, figürler ve renkler bazı durumları ifade etmektedir. Çocuklar 4-5 yaşlarında çizdikleri resimlerde renklere yer vermeye başlarlar. Bu yaşa kadarki dönemlerinde ise ayırım yapmadan ve karar vermeden bütün renkleri kullanmaktadırlar (Yavuzer, 2018).

Renkler insanların kişiliklerine etki eden ve bilinen psikolojik anlamlar içeren faktörlerden biridir. Çeşitli incelemeler sonucunda seçilen renkler ve çeşitleri kişileri dolaylı da olsa etkilemektedir (Dilci, 2014).

Çocukların çizimlerinde genellikle tercih ettikleri renkler iç dünyalarını, iyi ve kötü hislerini göstermektedir. Bütün renklerin kendine has özellikleri, enerjileri ve titreşimleri farklılıklar içerir ve insanların psikolojilerine de çeşitli etkileri bulunmaktadır (Burkitt vd., 2005).

Okul öncesi çocuklarda (5-6 yaş) insan çizimleri, çocukların aidiyet duygusu ve ilişkiler ile alakalıdır. Aile bireyleri ve arkadaşlarını anlatır. Ayrıca çocuğun sosyal ilişkilerini anlatmaya çalışmasından söz edilebilir (Nalinci vd., 2023).

Okul öncesi çocuklarda (5-6 yaş) bulut çizimleri, tabiat ve çevreleriyle olan uyumlarını, hayalleri ve düşüncelerini temsil etmektedir. Doğal ortama olan ilgi veya duygusal halleri ve dışarıda vakit geçirdikleri anları ifade edebilir (Nalinci vd., 2023).

Şematik dönem çizimlerinde, çocukların çizdikleri objeler onların birbiri ile ilişkili olduklarını göstermektedir. Yer çizgisi üzerinde çocuğun kendini çizmesi, çevresinde bulunan insanların birbirleriyle olan ilişkilerini gördükleri veya o ilişkileri görmeye başladıklarını ifade etmektedir (Dilci, 2014). Çocukların resim ile anlatımlarında;

İnsan Bedenindeki Kollar ve Ellerin Anlamı: İletişim, kendine güvenmek ve çevre ile uyumlu olmayı temsil etmektedir (Şahin, 2017).

İnsan Figürünün Çokluğu: Çizimlerde görülen insan figürünün ve aile bireylerinin fazlaca yer alması sosyal ilişkilerinin zengin olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda insan sevgisi ve kendine güven duymayı da ifade etmektedir (Aşçıoğlu, 2013).

İnsan Figürünün Azlığı: Kendine güven duyma konusunda eksik, sosyalleşmedeki sorunlar, utangaç olma ve kendini ifade edememe durumlarını anlatmaktadır (Aşçıoğlu, 2013).

Ev Figürünün Anlamı: İnsanların doğanın değişen şartlarına karşı barınma ihtiyacı duydukları bir yapıdır. Çevredeki dış koşullara karşı kişinin en güvenli olarak düşündüğü ve hissettiği yer olarak geçmektedir (Paktuna ve Keskin, 2013). Kare ev çizimi; sınır, güvenlik ve dengeyi göstermektedir. Üçgen ev çizimi; çocuk-ebeveyn ilişkisini ifade etmektedir (Çankırılı, 2015).

Ev Çevresinin Anlamı: Çocukların evin etrafını çalılarla çizmesi kendilerini korumaya aldıklarının olası bir göstergesidir. Dağınık çalılar ve engibeli yolların olması ise çocuğun hafif kaygılı olduğunu ifade etmektedir (Halmatov, 2017).

Ağaç Çizimin Anlamı: Neşeyi, mutluluğu, bereketi ve bolluğu ifade etmektedir (Paktuna ve Keskin, 2013).

Çiçek Çiziminin Anlamı: Mutluluğu temsil eder. Çocuk mutlu olduğu her yere çiçek çizer. Ev ve okulunun yollarına, parklar ve kırlara çiçekleri çizmektedir (Paktuna ve Keskin, 2013).

Mavi Rengin Anlamı: Sakinlik, yoğun duygular, memnuniyet ve inançlara bağlılığı ifade eder. Adaletli, bütünleştirici ve bir araya getiricidir. Sözünde duran, ağırbaşlı ve yalnız kalmayı tercih eden bir yapıdadır (Dilci, 2014).

Mor Rengin Anlamı: Mor rengi çok fazla kullanan çocuklar ebeveyn desteğine gereksinim duymaktadırlar. Bir çocuğa verilen görev çocuğu aşan bir görev ise yerine getirememeye kaygısına kapılıp bu rengi kullanmaktadırlar (Çankırılı, 2015).

Yeşil Rengin Anlamı: Sakinliği, rahatlığı, huzuru ve uyum göstermeyi temsil eder (Saygın, 2007). Mutlu, çevresi ile uyumu olan ve kendine güvenen çocuklar yeşil rengi çizimlerinde çokça kullanmaktadır (Çankırılı, 2015). Doğaya hâkim olan, rahatlatıcı, huzur veren, iç açıcı olan ve dengeyi bulan bir renktir. Güven veren ve uyumlu olma halini temsil eden bir yapıdadır (Bakırcıoğlu, 2012; Kaşıkçı, 2006).

Kırmızı Rengin Anlamı: Kararlılık, güç ve sahiplenmeyi ifade eder. Aynı zamanda dikkat çeken ve canlı bir renk olarak karşımıza çıkmaktadır (Saygın, 2007).

Siyah Rengin Anlamı: Çok farklı anlamları bulunmaktadır. Hem kötülük, karanlık anlamı hem de dayanıklılık, bağlılık, ciddiyet, güven ve sabrı temsil eder. Başka bir yandan ise hem idare etmek, güç hem de yas, acı ve dertleri ifade etmektedir. Çocukların resimlerinde siyah renk karamsarlığı da ifade etmektedir (Çankırılı, 2015).

Sarı Rengin Anlamı: Yükseliş ve iyiliği temsil eder. İlk toplumlarda ebedi yaşam olarak görülmüştür (Kandinsky, 2013). Sarı renk çizilmiş bir güneş anneyi temsil eder. Işığı, enerjiyi, sıcaklığı, parlaklığı ve kutsal olanı temsil etmektedir. Sevgi içinde büyüyen çocuklar sarıyı çok fazla kullanmaktadır (Çankırılı, 2015).

1.5 Çocuk Dostu Kent Kavramı

Çocukların gelecekte kendi kentlerini benimseyebilmeleri ve onlara sahip çıkan bireyler olarak yetişebilmeleri önemlidir. Çocuk dostu kentlerinde onlar için fiziksel ve sosyal olarak gelişimlerine destek olabilmeleri gerekir. Bu kentler, çocukların güvende hissettikleri, sevdikleri mekânlar, tasarım ve planlaması da yetişkin bireylerin davranışlarıyla birlikte eşit haklara sahip olarak kendilerini ait hissedebildikleri yerler olmalıdır (Churchman, 2003).

Çocuk dostu kentleri oluşturabilmek için o kentteki yerel yönetim çocuklara adanmış ve onlar için ellerinden gelen her şeyi yapabilecek düzeyde olmalıdır. Bu kentlerde çocukların yasal olan haklarına sahip çıkıp uygulama politikalarına, yasalara ve bütçelere yansıtılırken yerel yönetimlerde ise çocuk hakları sözleşmelerine uyulması gerekmektedir. Yerel yönetimleri ve çocuk dostu kent kavramına katkı sağlayan toplulukları da kapsayan bu sistem aslında çocuk dostu şehir girişimi adı altında oluşmuştur (Yazgan, 2017).

1996 yılında ortaya çıkmış bir girişim olan çocuk dostu kent; Habitat II konferansı sayesinde orada alınmış olan kararları sağlıklı çevreyi oluşturmak, çocuk güvenliğini önemsemek ve iyi bir yönetime sahip olunması gerektiğinin önemini vurgulayan bir olgudur. Bu olgu kentleşmenin hızlı olarak gelişimine

karşı olarak doğmuştur. Çocukların, kentte yaşanılabilir mekânlara sahip alanları olabilmesi ve o alanları oluşturabilmeleri için hükümetler çocuk dostu kent girişimi için adımlar atmıştır (Tandoğan, 2011).

Bu kapsamda 0-18 yaş aralığındaki çocukların, haklarının korunup hayata geçirildiği, çevreleriyle arasındaki uyumları olabilmesi için eşitlik ilkesine sahip, sağlıklı, güvenli ve paylaşımcı olan, gelişime destek olan ve zor durumdaki çocuklara da dost bir çevre olmasına çocuk dostu şehir girişimi denilir (Topsüner, 2009).

Çocuk haklarının hayata geçirilmesi için hedeflenmiş ve yerel yönetim sistemlerinin kurulması için gerekli olan temel kurallar;

- a. Çocuk dostu yasal düzenlemelerin oluşturulması,
- b. Çocukların katılımının sağlanması,
- c. Çocuk hakları birimi kurulması
- d. Çocuk hakları bilincinin benimsenmesi,
- e. Uygulanan çocuk politikalarının etkilerinin değerlendirilmesi,
- f. Çocuk bütçesi ayrılması,
- g. Kentteki çocuklara ilişkin analizlerin düzenli yapılması,
- h. Çocukların yaşamını elverişli kılan gönüllü toplulukların desteklenmesidir (UNICEF, 2004).

Haikkola vd. (2007) ve Horelli (2007), ye göre bir kentin çocuk dostu olabilmesi için çocuğun çevresiyle olan uyumu ve diğer toplulukların çevreyle uyumunun önemli olması gerekmektedir.

Çocuk haklarına uygun olarak onlar için oluşturulacak olan fiziki ortamlarda kent yönetiminin de içinde bulunduğu iyi bir idari sistem öngörülür. Çocuk Dostu Kent Girişiminde uyulması gereken temel hedefler şunlardır:

1. Sağlıklı ve güvenli bir çevre
2. Çocukların gelişimi için dost bir çevre
3. Sürdürülebilir ve adil bir çevre
4. Temel hizmetlerin verildiği ve herkese bakım sağlayan bir çevre
5. Özellikle güç durumdaki çocuklar için dost bir çevredir, ayrımcılık olmayan ve dayanışmayı sevdiren bir çevredir (Aksoy, 2011).

1.5.1 Çocuk Dostu Kent Kriterleri

Çocuk dostu kent kriterleri ile ilgili birçok farklı çalışma vardır.

Örnek olarak bu konuda Haikkola ve Horelli, (2002), Finlandiya’da 13-18 yaş aralığındaki çocuklardan çocuk dostu kentlerin özelliklerinden en az 10 kriter sıralanması istenmiştir. Elde edilen verilere göre çocuk dostu kentlerin 10 kriteri:

- Konut ve barınma, (çocuk dostu şehirlerde tüm çocukların seçebilecekleri güvenli konutlar mevcuttur ve her çocuk uygun bir konut ve yerleşkede yaşar)

- Sağlık, eğitim ve ulaşım gibi temel hizmetler, (çocuk dostu şehirlerde tüm çocukların eşit ölçüde sağlık, eğitim ve ulaşım gibi hizmetlere erişimi vardır ve bu hizmetlerden eşit ölçüde faydalanabilirler)

- Katılım, (çocuk dostu şehirlerde tüm çocuklar planlama ve şehirlerin gelişimi süreçlerine aktif olarak katılırlar)

- Güvenlik ve emniyet, (çocuk dostu şehirlerde çocukların sağlığını ve davranışlarını olumsuz yönde etkileyebilecek suç, trafik, tehlikeli madde kullanımı ve diğer olumsuz davranışlar yoktur)

- Aile, akraba, arkadaş ve komşu ortamı, (çocuk dostu şehirlerde çocuklar çevreleriyle sosyalleşebilecekleri ortamlara sahiptirler, çocukların pek çok arkadaşı vardır ve çocukların aileleriyle, akrabalarıyla, arkadaşlarıyla ve komşularıyla bağları güçlüdür)

- Kentsel ve çevresel nitelikler, (örneğin estetik, çevre temizliği, çevredeki gürültü seviyesi ve çevrede sosyal ve kültürel etkinliklerin, etkinlik alanlarının ve fiziksel araçların bulunması)

- Kaynakların varlığı ve dağılımı, (çocuk dostu şehirlerde yerel ekonomide rol almak isteyen gençler için kaynaklar ve iş imkanları mevcuttur)

- Ekoloji, (çocuk dostu şehirlerde doğa korunur ve sürdürülebilir kentlerin ve toplumların oluşumu için gerekli ilkeler uygulanır)

- Aidiyet ve devamlılık hissi, (çocuk dostu şehirlerde çocuklar çevrelerine kuvvetli hislerde bağlıdırlar, yaşadıkları çevrelerdeki değerlerin korunması için mücadele ederler ve yaşadıkları çevrelerde varlıklarını sürdürmeleri için gerekli eğitim ve iş olanaklarına sahiptirler)

•İyi yönetim başlıklarında ele alınmaktadır (çocuk dostu şehirlerde yerel yönetimler karar verme süreçlerinde çocukların fikirlerini alırlar ve çocuklar için çocuk dostu şehir girişimleri ve çocuk meclisleri gibi katılımcı ortamları oluştururlar) (Haikkola ve Horelli, 2002; Horelli, 2007).

Aydoğan ve Dilek (2004)'e göre ise; çocuk dostu kentlerde şehri üst ölçekten ele almak; sistemsel ağ oluşturmak, iklim merkezli çözümler bulmaya ve planlamada bütüncül düşünebilmeye katkı sağlar (Aydoğan ve Dilek, 2024).

Çocuk dostu kent konusunun konuşulabilmesi için daha öncesinde çocukların kendi hayatlarını yürütebilme kaygısından çıkması, temel haklarına ve özgürlüklerine kavuşabilmeleri ve yaşadıkları yerlerin refahının sağlanması gerekir. Aydoğan ve Dilek (2024) çalışmasında, bir kentte çocukların daha iyi ve daha kaliteli şartlarda yaşayabilmesini, batılı toplumlarda refah içinde yaşayan çocukların algıları ve kent ilişkilerini araştırmıştır. UNICEF, Global Designing, Toronto Şehir Planlama Dairesi vb. farklı kurum ve kuruluşlar da çocuk dostu kenti çalışmıştır. Bu incelemeler 5 başlık ve çocuk dostu kent konusunu, kent bütünü, mahalle ölçeği, yapı ölçeği, olmak üzere farklı ölçeksel kategorilerde incelemişler, kentsel donatı elemanı vb. ayrıntılar ile değerlendirmişlerdir. (Aydoğan ve Dilek, 2024).

UNICEF ve diğer kurum kuruluşlar ile yapılan araştırmalar incelendiğinde çocuk gözünde kentin:

- Çocuk hakları,
- Çocuk gelişimi,
- Çocuk katılımı,
- Oyun hakkı,
- Erişilebilirlik,
- Güvenlik,
- Kentsel hizmetler,
- Sosyal yardımlar olarak değerlendirildiği görülmüştür (Aydoğan ve Dilek, 2024).

Anggriani vd. (2024); Kendari şehrinde çocukların büyümesi ve gelişimi için uygun ortam yaratmada altyapı, güvenlik, eğitim, kültürel yönler ile ilgili sorunların dikkate alınması gerektiğini vurgulamışlardır (Anggriani vd., 2024).

Yine Angriani vd. (2024), Endonezya da çocuk dostu şehir kavramının Kadın Güçlendirme ve Çocuk Koruma Bakanlığı tarafından yönetildiğini belirtmişlerdir. Endonezya örneğinde Bakanlık, çeşitli programlar ve faaliyetler yoluyla Endonezya'daki tüm ilçelerde ve şehirlerde çocuk haklarını ve korumasını destekleyen bir ortam yaratmıştır (Angriani vd.,2024).

Anggriani vd. (2024)'e göre, Endonezya Kendari Şehrinin Çocuk Dostu Şehir Olarak Durumunu Destekleyen Şehir Bileşenlerini:

- Çocuklar ve yaşam ortamı
- Çocuklar ve toplum ortamı
- Çocuklar ve okul ortamı
- Çocuklar ve oyun ortamı
- Çocuklar ve ulaşım hizmetleri
- Çocuklar ve sağlık hizmetleri olarak ele almışlardır (Anggriani vd., 2024).

UNICEF ise, çocuk dostu kent ile ilgili esas olarak beş hedeften bahsetmektedir:

1. Her çocuk, yaşadığı topluluklardaki yerel yetkililer tarafından değer görür, saygı görür ve adil bir şekilde muamele görür,
2. Her çocuğun ve gencin sesleri, ihtiyaçları ve öncelikleri duyulmalı ve kamu hukukuna (mümkünse), politikalara, bütçelere, projelere ve çıkarlarını etkileyen kararlara dahil edilmelidir,
3. Her çocuk ve genç kaliteli temel sosyal hizmetlerden yararlanabilir,
4. Her çocuk güvenli, istikrarlı ve temiz bir ortamda yaşayabilir,
5. Her çocuk ve genç iyi bir aile hayatının, oyunların ve boş zamanların ve eğlencenin tadını çıkarma fırsatına sahiptir.

UNICE'e göre, Çocuk Dostu Şehirler'in eylem çerçevesi, bir şehrin UNICEF çocuk dostu şehirler standartlarını karşılayıp karşılamadığını değerlendirmek için çıktı göstergeleri, sonuç göstergeleri ve performans göstergeleri oluşturmak üzere yukarıdaki beş hedef boyuta dayanmaktadır. Her ne kadar çeşitli ülke ve bölgelerdeki gerçek koşulların farklılıkları nedeni ile UNICEF tarafından ortak bir değerlendirme göstergesi sunulmamış olsa da çocuk dostu kent için asgari kriterler şunlardır:

1. Çocuğun haklarının belirli yönlerden garanti altına alındığını kanıtlamak,
2. Çocuğun çocuk dostu bir şehrin inşasında kendi katılımını sağlamak,
3. Çocuklara karşı ayrımcılığın hükümet politikalarında ve eylemlerinde ortadan kaldırıldığını, yani haklar, katılım ve adaletin sağlanmasıdır (Zhou vd., 2019).

Yine Çocuk Dostu Kent derece endeksinde;

Birincil göstergeler;

- Ayrımcılık yapılmama hakkı,
- Duyulma hakkı,
- Kamu hizmeti hakkı,
- Yaşam ortamı hakkı,
- Yaşam ve eğlence hakkı belirtilmektedir (Zhou vd., 2019).

Carroll vd. (2019)'a göre, çocukların bir şehir ve toplulukları üzerinde yetişkinler kadar 'hakkı' vardır. Çocukların kentsel topluluklara dahil edilmesi, onların eşit görülme ve kendilerini ifade etme hakkına sahip vatandaşlar olarak tanınmasını gerektirir; toplu olarak kamusal alanların doğal bir bileşeni olarak ve içinde yaşadıkları topluluğun aktif üyeleri olarak kabul edilmelidir (Kallio vd., 2020). Çocukların varlığını çocuklara özel alanlarla sınırlamak, bir kenti çocuk dostu yapmak için yeterli değildir. Oyun alanları gibi çocuklar tarafından belirlenen alanlarda ayrımcı yaklaşımlar sosyal izolasyona ortam oluşturmaktadır (Haikkola vd., 2007; Lange, 2018). Çocuk dostu bir ortam, çocukların kendilerini güvende ve emniyette hissedebilecekleri bir ortamdır; temel hizmetlere, temiz bir çevreye ve yüksek düzeyde bağımsız hareketlilik ve gerçekleşmiş olanaklarla oyun, öğrenme ve gelişme fırsatlarına sahip oldukları yerlerdir (Arup, 2017; Broberg vd., 2013; Kytä, 2004; UNICEF, 2018).

Çocuk dostu bir şehirde dört önemli temel karakteristik vardır:

- 'Yeşil akciğerlerin' mevcudiyeti,
- Yaratıcı ve zorlu oyun fırsatları,
- Tüm aile için yerler ve
- Güvenli oyun alanları ve yürüyüş yollarıdır (Wilhelmsen vd., 2023).

Çocuk dostu kentlerde mekânsal niteliklerde insan ölçeği ve kentsel yaşam kalitesini temel alan; erişilebilirlik, eşitlik, yeşil alan, aidiyet gibi kavramlar ve bunları destekleyen kentsel mekân tasarımları gereklidir (Aydemir, 2018).

Yürüyüş mekanlarının planlanmasında eğimi 1/12'den fazla olmaması gerekmektedir. Herkese uygun düzenlemeler yapılmalıdır. Tekerlekli sandalye, çocuk arabası geçişlerini engelleyecek basamak, kaldırım kenarı taşları gibi düzenlemelerden kaçınmak gerekmektedir. Köşe dönüşlerinde özellikle rampa yapılması, erişilebilirliği artırmaktadır (Aydemir, 2018).

Yürüme mesafesi mahalleler ölçeğinde 400-500 m yarıçapında kabul edilmektedir. Kamu ulaşım merkezlerine yayalar için 1000 m, yaklaşık olarak 15 dk yürüme mesafesi, bisiklet ile 5 dk'lık sürede varılabilmektedir. Caddelerin daha çok kullanılabilmesi için ulaşım sistemi ve yürünebilirlik arasındaki bağlantısallık önemlidir. En az 2 m genişliğinde kaldırımlar yapılarak yayalar için trafik akışı sağlanmalıdır. Paylaşımlı caddeler, günlük hayatın içerisinde canlılık, yaya akışı ve sosyalliği desteklemektedir (Aydemir, 2018).

Mahalle parkları orada yaşayan insanlar için 15 dk'lık mesafede ulaşım sağlayabilecekleri biçimde, hafta içi ve hafta sonu kullanım için uyumlu olmalıdır. Çeşitli büyüklük ve işlevleri olan yeşil alan ve rekreasyonel kamusal alanların, birbirleri ile olan bağlantısının çözülmesi bu alanların kullanılabilirliğini artırmaktadır. Mahalle parkları en çok yürüme veya bisiklet ile 800 m, spor alanları ise en çok yürüme veya bisiklet ile 1200 m mesafede yer almalıdır. Kamusal mekanların nitelikli olabilmesi için çeşitli işlevler ve ticaret ile bağlantısı olmalı; cadde, meydan, kaldırım, yeşil alan bir bütünün parçası olma niteliğini taşımaktadır (Aydemir, 2018).

Kaldırımlar için planlanmış olan kentsel donatı zonlarından ağaç, çalı gibi yeşil örtünün en az açıklığı 1,5 m olacak şekilde tasarlanmalıdır. Caddelerdeki kaldırım zonlarında yapılan ağaçlandırma çalışmalarında, görsel peyzaj niteliğini geliştirerek, kentsel mekânı deneyimleme fırsatı sağlamaktadır. Cadde kaldırım zonlarında yapılmış olan peyzaj düzenlemeleri ile insanları yürüme ve bisiklet sürme gibi aktivitelere teşvik etmek aynı zamanda kamu sağlığını da artırmaktadır. Kaldırım zonlarındaki peyzaj düzenlemelerinin, yapı ön yüzlerinin transparan olması ve farklı kentsel donatılar o mekâna canlılık katmaktadır. Bu sayede çocuklar için de bu mekanları deneyimleme fırsatı doğmakta ve çevreyi anlaşılabilir, güvenilir bir hale getirmektedir. Kaldırım zonlarındaki peyzaj

düzenlemesi trafiğe karşı tampon görevi göstererek özellikle çocuklar için güvenliği sağlamaktadır (Aydemir, 2018).

Kaldırımlarda ön cephe ve yapı yükseklikleri insan algısı açısından oldukça etkili bir özelliktir. İnsan algısının en yoğun olduğu kamusal alan yapı ölçek ilişkisinde; yükseklik arttıkça insan algısının azalacağından hareketle, göz seviyesi peyzajı olarak, 4 m yükseklikte görüş açısı dikkate alınmalıdır. Cadde-yapı oranında insan öleceğinden uzaklaştıkça kapalılık etkisinin azaldığı görülmektedir (Aydemir, 2018).

Kamusal mekanlardaki zemin kaplaması, kaygan olmayan ve dolaşımı kolaylaştırıcı malzemeden yapılmış olması alanın erişilebilirliğini ve canlılığını artırıcı özelliكتedir. Eğimler, engelli ve yaşlı bireylerin geçişinin rahat ve güvenilir olmasını sağlamalıdır. %4'ten az eğimli rampalar, daha rahat ve kullanışlı bir erişim imkânı sunmaktadır. Kamusal mekân olarak cadde, sokak ve meydanların kullanılmasında fiziksel konfor, uyum ve kontrol isteği öne çıkmaktadır. Yapı ön yüzleri, yapı cephesine bitişik oturma duvarı, merdivenler ve karşılaşmaya olanak veren tüm kentsel nişler, bireylerin yaşadıkları çevreyi kolay sahiplenmesine olanak tanıyarak aidiyet hissini arttırmaktadır (Aydemir, 2018).

1.6 Kentte Çocuklar İçin Yapılmış Olan Çalışmalara Örnekler

Çocuk dostu kent ile ilgili olarak tez kapsamında 6 kent incelenmiş ve örnek kentler aşağıda verilmiştir.

1.6.1 İtalya

1991 yılında İtalya'nın Fano şehri “la citta dei bambini” olarak ilk çocuk dostu şehir olarak seçilmiştir. Yine 1991 yılında Çocukların Şehri Laboratuvarı, 1998 yılında ise Çocuk Evi açılarak çocukların yaşam kalitesinin artırılması hedeflenmiştir. Bu sayede yerel yönetimlerin de çocukları dinledikleri ve onların haklarını gözettikleri çocuklara ait mekanlar oluşturulmuştur. Çocukların yerel yönetime katılması, 1999 yılında İtalya Kent konseyi tarafından alınan kararlar resmileşmiştir. Çocukların okula tek başlarına, ebeveynsiz olarak güvenli bir şekilde gidebilmeleri için “Okula Yalnız Başımıza Gidiyoruz” projesiyle birlikte çalışmalar yapılmıştır (Çakırer Özservet, 2014). (Fotoğraf 1.9).

Aşağıda belirtilen fotoğraf 1.9’da çocuk dostu sokak çalışması için çocuklar döşeme taşlarını renkli boyamaktadır.

Fotoğraf 1.9. İtalya’da Bir Çocuk Sokağı

(Çakırer Özservet, 2024).

1.6.2 Danimarka

2018-2023’de Danimarka UNICEF Komitesi, Çocuk Dostu Şehirler Girişimi’ni (CFCI) pilot uygulama yaparak, çocuk haklarını iyileştirmek adına belediyelere destek vermiştir. Bu çalışma, belediyelere çocukların bakış açısını entegre etmek ve karar verme yetkisinde çocukları da ön plana koymayı amaçlamıştır. Toplamda pilot aşaması olduğu için 3 belediye ile çalışılmıştır. CFCI Danimarka’ya uyarlanarak çok fazla çocuk katılımı yaklaşımına yer verilmiştir. En başta Billund, Aalborg ve Gladsaxe şehirlerinde çalışmalar yapılmıştır (Child Friendly Cities Initiatives, 2023).

Örneğin Kopenha’ta:

Şehrin ulaşım yol sisteminin minyatür bir versiyonu, çocukların kendi başlarına yola çıkacak kadar büyümeden önce güvenli bir şekilde pratik yapabilmeleri için yaklaşık yarı ölçekte inşa edilmiştir. Trafik ışıklarıyla tamamlanan çitler, şehrin içindeki kör noktaları ve binaları temsil edecek şekilde yerleştirilmiştir (Fotoğraf 1.10).

Fotoğraf 1.10. Kopenhag’da Bir Çocuk Sokağı

(Copenhagen, A city built for kids, families, and big kids, 2023).

1.6.3 Almanya

2012 yılında UNICEF, Almanya ve DeutschesKinderhilfswerk ortaklığıyla Almanya’da Çocuk Dostu Şehir Girişimi (CFCI) projesi yürütülmektedir. Bu çalışma çocuk haklarına uygun düzeyde tutumlar geliştirmek, belediye yönetimlerine çocukların katılım sağlamaları ve BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’yi yerel düzeyde tanıtmayı amaçlamaktadır (Child Friendly Cities Initiatives, (2023a). Bu kapsamda örneğin trafik yönetimi ile ilgili; yaya şeritleri, sinyalizasyon uygulamaları vb. öğretici minyatür düzenlemeler ve woonerf uygulamaları ile çocukların kente katılımı arttırılmaktadır (Fotoğraf 1.11).

Fotoğraf 1.11. Almanya’da bir Çocuk Sokağı

(Forbes, 2019).

1.6.4 Kültürpark ( zmir)

 zmir Kültürpark'ın toplam alanı 421.000 m²'dir. Alan içerisinde çoğu yurtdışından getirilmiş 200 adetten fazla değerli a a  ve çeşitli bitki türlerinin bulunduğu 156 m²'lik yeşil alana, 1850 metrelik tartan pisti, kapalı spor salonu, tenis kortu, yüzme havuzu, nikah salonu ve 13.500 m²'lik alanda kurulu olan bir lunaparkı barındırmaktadır. Sanat ve e ence mekanları ve çeşitli spor etkinliklerine ev sahipliği yapan alan aynı zamanda kentin en eski yeşil alanıdır. Parkta yıl içinde kitap fuarları da düzenlenmektedir. Kültürpark'ta bulunan sosyal kültürel aktivite mekanları Atatürk Açıkhava Tiyatrosu, İsmet İnönü Sanat Merkezi,  zmir Sanat, Fuar Evlendirme Dairesi, Celal Atık Spor Salonu, Lunapark, Paraşüt Kulesi, Gençlik Tiyatrosu, Resim-Heykel Müzesi, Tarih ve Sanat Müzesi'dir ( zmir Belediyesi, 2024).

Trafi e kapalı bir alan olmasından dolayı çim alanlarda ve oyun parklarında çocukların rahatça ve güvenle aileleriyle birlikte vakit geçirebildikleri bir yer özelliği göstermektedir. Lunapark'ta yetişkinler dışında çocuklara yönelikte çeşitli oyuncaklar da bulunmaktadır. 5-17 yaş grubu çocuklar için de Celal Atık Spor Salonu'nda voleybol, basketbol, futbol, atletizm, judo, jimnastik, tekvando, kort tenisi, masa tenisi ( zel çocuklar için), halkoyunları, satranç ve judo öğrenmeleri için spor eğitimleri verilmektedir.  zmir Enternasyonal Fuarı'nda çocuklara yönelik düzenlenen çeşitli etkinlikler de burada yer almaktadır ( zmir Belediyesi, 2025) (Fotoğraf 1.12).

Fotoğraf 1.12. Kültürpark  zmir

( zmir Belediyesi, 2025).

1.6.5 Eskişehir Sazova Bilim Kültür ve Sanat Parkı

Toplamda 400.000 metre karelik araziye kurulu olan tematik park aynı zamanda Eskişehir'in en büyük parkı özelliği de taşıyan bir parktır. Parkta 1200 kişi kapasiteli tiyatro yapısı, su sporları için tasarlanmış olan 25000 metrekarelik gölet, Sazova Bilim Kültür ve Sanat Parkı içerisinde ziyaretçileri bekleyen Masal şatosu, Kalyon Gemisi, Bilim Deney Merkezi, Sabancı Uzayevi, Hayvanat Bahçesi ve Eti Su Altı Dünyası bulunmaktadır (Eskişehir Belediyesi, 2025) (Fotoğraf 1.13).

Fotoğraf 1.13. Eskişehir Sazova Bilim Kültür ve Sanat Parkı

(Eskişehir Belediyesi, 2025).

1.6.6 DinoPark (Antalya)

Park 30 dönümlük bir arazi üzerinde fıstık ve kızılçam ormanları arasında portakal kokulu bir doğanın içinde yer almaktadır. Nesli tükenmiş canlılardan biri olan dinozorların birebir gerçeğe uygun boyutlarda üretilmiş olan maketleri bu parkta bulunmaktadır. Bu maketlere hareket ve ses özellikleri de verilmiştir. Böylece maketler canlılık hissi uyandırmaktadır. ocuk ve yetişkinleri de içeren etkinliklerle ve animatronik maketlerle heyecan ve tarihin derinliklerine gidilebilecek bir park özelliği taşımaktadır (Dinopark, 2025) (Fotoğraf 1.14).

Fotoğraf 1.14. Dinopark Antalya

(Dinopark, 2025).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1 Materyal

Çalışma alanı Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesinde (Şekil 2.1) Bolu Bahçelievler Mahallesi'ndeki 50.Yıl İlkokulu ve 50.Yıl Ortaokulu yakın çevresidir. Çalışma alanı Bolu yüzölçümü 8.323,39 km² dir. İlin batısında; Sakarya ve Düzce, güneybatısında; Bilecik ve Eskişehir, güneyinde; Ankara, doğusunda; Çankırı ve Karabük, kuzeyinde ise Zonguldak illeri bulunmaktadır. İlin sınır uzunluğu 621,4 km'dir. Bolu da merkez ilçe haricinde 8 İlçe (Göynük, Mudurnu, Seben, Kıbrıscık, Dörtdivan, Gerede, Yeniçağ, Mengen) 3 belde (Karacasu, Gökçesu, Taşkesti) bulunmaktadır (Kültür Portalı, 2025) (Şekil 2.1) (Şekil 2.2).

Bolu ili 2024 TÜİK verilerine göre toplam nüfusu 326.409'dur. Bolu merkez nüfusu ise 222.340'dır (Tüik, 2024). Çalışma kapsamında ele alınan pilot bölge olarak Bolu merkez Bahçelievler Mahallesi nüfusu 6.925'dir (Nufusune, 2024).

Bolu ili merkez ilçesi kültür rotası noktaları;

Bolu Müzesi (başlangıç), Yıldırım Beyazid Camii, Yukarı ve Aşağı Taşhan, Neyzen Tekvfik Kültür Evi, Stadyon Kalıntısı, Sultan Hamamı, İmaret Camii, Saraçhane Camii, Orta Hamam, Kadı Camii, Gülezler Konağı, Tabaklar Hamamı, Hükümet Meydanı (bitiş) şeklindedir (Şekil 2.3) (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2025).

Bolu'da çocuklar için örnek olarak gösterilecek alanlar:

Masal Park: 2018 yılında Bolu merkez Kılıçarslan mahallesinde açılışı gerçekleşmiştir. Çocukların keyifli vakit geçirmeleri için parkta bazı yerlerde masal karakterlerine yer verilmiştir. Masal Park'ta toplamda 19 adet masal kahramanı bulunmaktadır. Bu kahramanlar Bremen mızıkacıları, Hansel ve Gretel, Taş Devri, Ayı yogi ve Bobo, Pinokyo, Nuhun gemisi, Nasrettin Hoca, Deli Dumrul, Rapunzel, Şirinler, Karagöz ve Hacivat, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Kırmızı Başlıklı Kız, Keloğlan, Kül kedisi ve Don Kişot'tur (Bolu Gündem, 2024).

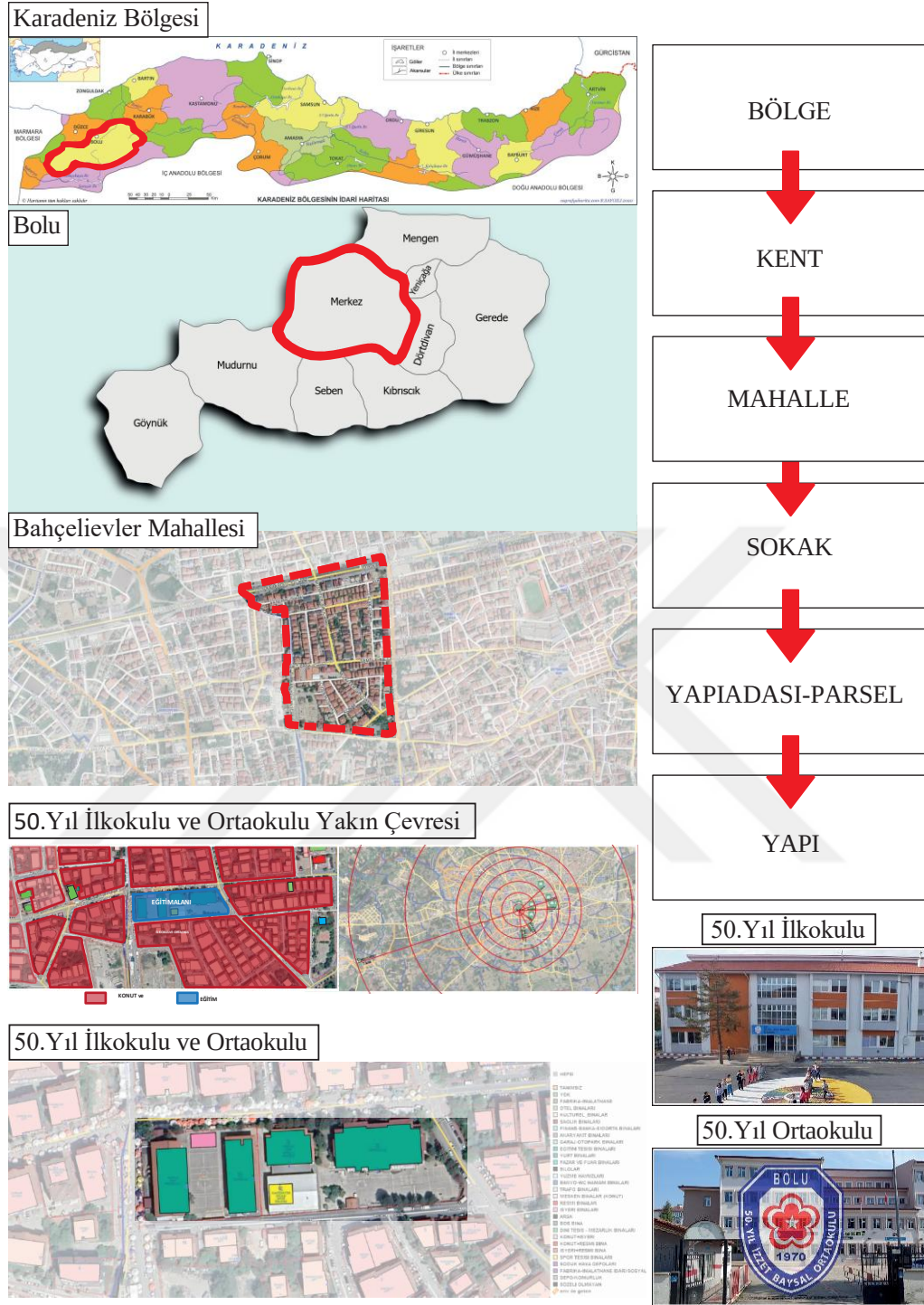
Atatürk Orman Parkı: Bolu merkez Sağlık Mahallesi'nde bulunan bir parktır. Parkta büyük 2 adet yapay gölet, yürüyüş ve koşu parkuru, çocuk oyun alanları, banklar, kamelyalar ve masalar bulunmaktadır. Hem yetişkinler hem de çocuklar için dinlenmeleri ve güzel vakit geçirmeleri için oluşturulmuş su öğeleri ve ağaçların da birbiri ile bütünleştiği doğanın içinde gibi olan bir parktır (Bolu Belediyesi, 2023).

Karaçayır Parkı: Karaçayır parkının içerisinde çocukların da ilgisini çekecek türden olan mini hayvanat bahçesi bulunmaktadır. Burada bahçesinde ördek, kaz, tavuk, at, kuğu, güvercin, tavus kuşları ve 'Pony' cinsi atlar gibi çeşitli hayvanlar yer almaktadır (Bolu Gündem, 2017).

Aynı zamanda yürüyüş parkuru, bisiklet parkuru, oturma alanları, spor aletleri, süs havuzları, oyun parkı ve köprüler bulunmaktadır (Bolu Olay, 2012). Sunduğu imkanlar sayesinde her yaş grubuna hitap edebilen bir parktır (Bolu Gündem, 2025).

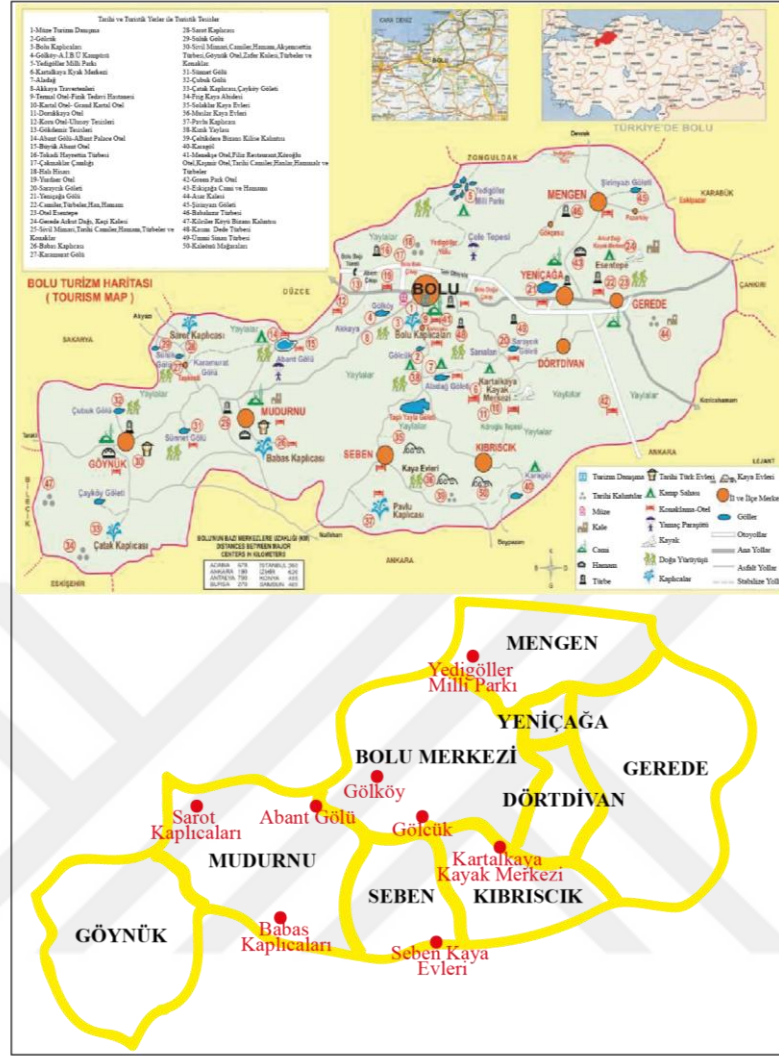
Bolu belediyesinin 2024 yılı faaliyet raporuna göre:

Bolu'da 2023 yılında kişi başına düşen yeşil alan miktarı 13,51 m² iken 2024 yılında kişi başına 14,5 m² olarak 2023 yılına oranla artmıştır. Çocuk parkı sayısı yeni yapılanlar ile birlikte 182 adete çıkmıştır. Yeni yapılanlar ile birlikte park alanı sayısı 214 olmuştur (Bolu Belediyesi, 2024).

Şekil 2.1. Bolu Merkez Bahçelievler Mahallesi

(Saygılı, 2020) (Paintmaps, 2025) (Bolu Belediyesi, 2025) (50.Yıl İlkokulu, 2025) (50. Yıl Ortaokulu, 2025).

Şekil 2.2. Bolu Tarihi ve Turistik Yerler ile Tesisler, Bolu Turizm Haritası
(Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018)

Şekil 2.3. Bolu Kültür ve Tarih Rotası
(Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2025).

2.2 Yöntem

2.2.1 Veri Toplama Süreci

Bu çalışma için ilk başta Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan etik izin alınmıştır. Daha sonra seçilen okuldaki öğrencilerle bu araştırmayı yapabilmek için MEB'den izin alınmıştır. Okul müdürleriyle görüşükten sonra verilen sınıflardaki sınıf öğretmenlerine ve öğrencilere araştırma ile ilgili bilgiler anlatılmıştır. Bir ders saati içinde öğrenciler çizimlerini tamamlamışlardır.

Veri toplama sürecinde; çocuklar çizim yaparken gözlemde bulunulmuş, çocukların çizimler ile ifade etmek istediklerini daha detaylı anlamak için karşılıklı kısa diyaloglar kurulmuştur. Bolu 50.yıl İlkokulunun resmi internet sitesinden öğrenci sayıları ve şube sayısı belirlenmiş olup, şubelerdeki öğrenci sayılarının farklılık gösterdiği görülmüştür. Okul müdürünün yönlendirdiği sınıf öğretmenlerinin gözetiminde 1-3-5 ve 7. Sınıf olmak üzere tek şube üzerinden katılımcı nitel araştırma yapılmıştır. 1. ve 3. Sınıflardaki şubelerdeki öğrenci sayısının 5. ve 7. Sınıflara göre daha fazla olduğu gözlenmiştir. 1. ve 3. Sınıflarda şube sayısı ve sınıf mevcuduna göre ortalama 25 öğrencinin öğrenim gördüğü tespit edilmiştir. 5. ve 7. Sınıflarda ise mevcut öğrenci sayısının ortalama 20 kişiye düştüğü görülmüştür. Sınıfta bulunan bütün öğrencilere çizim yaptırılmış olup, karşılıklı kurulan kısa diyaloglarda hevesli olan öğrencilerin çalışmaları dikkate alınmıştır. Ayrıca çalışmada çocuk gelişimi üzerine çalışan hocalardan kişi sayısı ve yaş aralığı hakkında uzman görüşü de alınmıştır. Bu yüzden her şubeden eşit bir şekilde 3 kız 3 erkek olmak üzere toplamda 6 öğrenci, yaklaşık tüm şubelerin %3'ü ile sınıftaki ortalama öğrenci sayısının yaklaşık %24 'ü seçilmiştir.

2.2.2 Veri Analizi ve Kodlama Süreci

Verilerin analizi sürecinde öğrenci çizimleri (EK5) üç dereceli kategoride (var / yok / belirsiz) değerlendirilecek şekilde tasarlanmış olup önceden tanımlı ölçütlere göre kodlanmıştır. Her bir görsel gösterge için (ör. “insan figürü” → sosyallik; “oyun donatıları” → oyun hakkı/yeşil alan) açık karar kuralları geliştirilerek Kodlama Eki'nde (Tablo 2.1-Tablo 2.2) sunulmuştur. Kodlayıcı tüm çizimleri ayrı ayrı kodlamıştır. Kodlama sürecinin şeffaflığını artırmak ve iç

geçerliliğini güçlendirmek için 15 gün sonra tekrar öğrenci çizimleri üzerinden kodlama yapılmış ve inter rater yöntemi (EK5) ile güvenilirlik hesaplaması yapılmıştır. İstatistiksel yöntemle (Spss) Cohen's Kappa p değeri $K = (p < .05)$ bulunmuş olup, verilerin güvenilirliği doğrulanmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan kodlamalar Tablo 2.1 ve Tablo 2.2'de belirtilmektedir (Şahin, 2017; Aşçıoğlu, 2013; Paktuna ve Keskin, 2013; Çankırılı, 2015; Halmatov, 2017; Dilci, 2014; Saygın, 2007; Bakırcuoğlu 2012). Tablo 2.2. (Aydemir, 2018; Freepik, 2025; Freepik, 2025a; Freepik, 2025b; Freepik, 2025c; Freepik, 2025ç).

Tablo 2.1. Resim Kodları 1

(Şahin, 2017; Aşçıoğlu, 2013; Paktuna ve Keskin, 2013; Çankırılı, 2015; Halmatov, 2017; Dilci, 2014; Saygın, 2007; Bakırcuoğlu, 2012).

- Yer Çizgisinde Kendini Çizmek: İnsan ilişkileri.
- İnsan Çizimi: Aidiyet, Sosyallık.
- İnsan Bedenindeki Kollar ve Eller: Kendine güven, Çevre ile uyum.
- İnsan Figürünün Çokluğu: Sosyal ilişkiler, Kendine güven duygusu, İnsan sevgisi.
- İnsan Figürünün Azlığı: Eksik sosyalleşme, Utangaçlık.
- Ev Figürü: Kare ise; Güven duygusu, Sınır, Güvenlik ve denge. Üçgen ise; Çocuk-Ebeveyn ilişkisi.
- Ev Çevresi: Etrafı korunaklı ise; Korunduklarını hissetme duygusu. Dağınık ve engebeli ise; Kaygılı olmayı.
- Ağaç: Neşe, Mutluluk, Bereket, Bolluk.
- Çiçek: Mutluluk.
- Mavi Renk: Memnuniyet, Sakinlik, Yoğun duygular, İnançlara bağlılık.
- Mor Renk: Ebeveyn desteğine ihtiyaç duyma.
- Yeşil Renk: Sakinlik, Rahatlık, Huzur, Uyum, Kendine güven, Mutlu, Güven veren, Çevresi ile uyum, Denge.
- Kırmızı Renk: Kararlılık, Güç, Sahiplenme.
- Siyah Renk: Kötülük, Dayanıklılık, Bağlılık, Ciddiyet, Güven, Sabır, İdare etme, Güç, Yas, Acı.
- Sarı Renk: Yükseliş, İyilik, Ebedi yaşam, Işık, Enerji, Sıcaklık, Parlaklık, Kutsal, Sevgi, Sarı Güneş Çizimi ise: Anne.

Sağlık: Yeşil alan, denge, çevre ile uyum, sarı renk.

Güvenli Çevre: İnsan figürü çokluğu, ev figürü, çevrenin sınırlılığı, ağaç varlığı, yeşil alan.

Katılım: Yeşil alan ve oyun hakkının olması.

Yeşil alan ve oyun hakkı: Yeşil alan ve oyun alanı varlığı.

Erişilebilirlik: Yol, bisiklet yolu, rampa, kaldırım, göz seviyesi peyzajı.

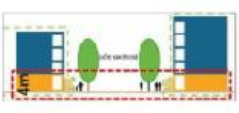
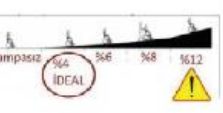
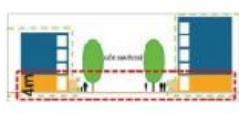
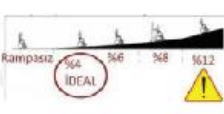
Sosyallik: İnsan ilişkileri, insan figürü çokluğu.

Eşitlik: Göz seviyesi peyzajı, rampa, oyun hakkı.

Aidiyet ve devamlılık: Bilinen bir yer olması, kırmızı renk, güvenilir olması.

Tablo 2.2. Resim Kodları 2

(Aydemir, 2018; Freepik, 2025; Freepik, 2025a; Freepik, 2025b; Freepik, 2025c; Freepik 2025ç).

Sağlık:			
Güvenli Çevre:			
Katılım:			
Yeşil alanlar ve Oyun hakkı:			
Erişilebilirlik:			
Sosyallik:			
Eşitlik:			
Aidiyet ve Devamlılık:			

Çocukların çevrelerini keşfetmek için katılımcı metodolojilere odaklanma son yıllarda önemli bir ivme kazanmıştır (Amsden vd., 2005). Özellikle çocuklarla bireysel veya grupça gerçekleştirilecek görüşmelerin değerlendirmesinde çocukların düşüncelerini açıklayabilmeleri, kapsamlı bir şekilde görüşlerini ifade edebilmeleri için foto-ses yöntemi oldukça etkilidir. Çalışma kapsamında da çocukların duygu ve düşüncelerini ifade edebilmeleri amacıyla “novella” (Wang ve Burris, 1994, 1997) olarak adlandırılan fotoses yöntemi kullanılmış olup (Castonguay ve Jutras, 2009; Rasmussen,2004)., çocukların doğal alanlar, çevre, kent ile iletişim ve etkileşimlerini anlamak hedeflenmiştir.

Kullanılan Fotoses (Photovoice) Yöntemi İngilizcesi “Photovoice” olup, yerleşik muhatapları veya araştırma katılımcılarını, topluluk farkındalığını ve tartışmasını geliştirmek için yaşanmış deneyimlerini veya gözlemlerini fotoğraflamaya teşvik eden katılımcı bir eylem veya araştırma aracıdır (Wang ve Burris 1997). Aynı zamanda fotoses bir öğretim aracıdır (Schell vd., 2009; Widener ve Choate 2023).

Kişilerin kendi deneyimlerini aktardıkları fotoğraflar ile, bulundukları toplumun güçlü ve zayıf yönleri hakkında bilgi veren katılımcı bir araştırma yöntemidir (Kütük Yılmaz, 2021). Bu yöntemi ilk kez Wang ve Burris (1994) kullanmış ve destekleyici bir yöntem olarak değerlendirmişlerdir. Dolayısıyla yöntem; bireylerin, kendi yaşamlarının ‘uzman’ı ve durumlarıyla alakalı “en iyi” bilgiye sahip olduklarını gösteren bir anlayıştır. Bu nedenle yöntem için hassas topluluklar için güçlendirme ögesi özelliği gösterdiği söylenebilir (Hallowell ve Yugar-Arias, 2016).

Çocukların çevresel görüşlerine odaklanan araştırmalar hakkındaki sistematik incelemelerde Adams ve Savahl (2016a); 5-7 yaş arasındaki çocuklar ile ilgili nitel çalışmalarda en yaygın olarak kullanılan yöntemin veri toplama teknikleri açısından çizimler ve haritalama teknikleri olduğunu bulmuşlardır (Kopnina, 2011; Malone ve Tranter, 2003a). Malone ve Tranter, (2003a) ile Palmberg ve Kuru (2000) ise 7-18 yaş arası çocuklarla yaptıkları çalışmalarında gözlemler ve görüşmelerin önemini vurgulamışlardır. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde bir diğer önemli yöntem olarak da özellikle 5-12 yaş aralığındaki çocuklarda derinlemesine odak grup görüşmeleri (Adams ve Savahl, 2015; Hordyk, Dulude ve Shema, 2014; Kong, 2000) olduğu görülmektedir.

Tez çalışmasında çocukların, çizerek ifade etme yöntemlerinin daha güçlü olması sebebi ile fotoses yöntemi tercih edilmektedir. “Yaşadığınız yer olan Bolu kenti denilince aklınıza geleni çizer misiniz?” sorusuna yönelik olarak yaşadıkları çevreyi çocuk gözünden betimleyerek çizimleri istenmiştir. Amaç bilişsel algı ve görsel algıya dayalı olarak fotoses yöntemi ile çocukların kent ve çevre algısını resimle ifade edebilmelerini sağlamak, Bolu kentinin çocuk dostu bir kent özelliği gösterip, göstermediği konusunda çıkarımlar yapabilmek ve kentsel mekânın yaş aralığı farklı çocuklarda oluşturduğu algısal etkiyi, çocuk dostu kent kapsamında değerlendirmektir.

Çocukların fotoses yöntemindeki çizimleri üzerinden bulgular değerlendirilmiştir. Çizimlerin değerlendirilmesinde literatürde bulunan 5 farklı çocuk dostu şehir konusunda çalışan uzmanların görüşleri ve UNICEF ilkelerinden yararlanılmıştır.

Çocuk dostu şehir konusunda UNICEF kriterleri:

- Çocuk haklarıyla uyum,
- Kapsayıcılık ve katılım,
- Çocuk dostu ortamları teşvik etmek,
- Kentsel planlama açısından idari çerçeve belirlenmesidir (Quan vd., 2024).

Çocuk dostu kent çalışmaları ve uygulamaları incelenen 5 farklı çalışmada öne çıkan ilkesel başlıklar:

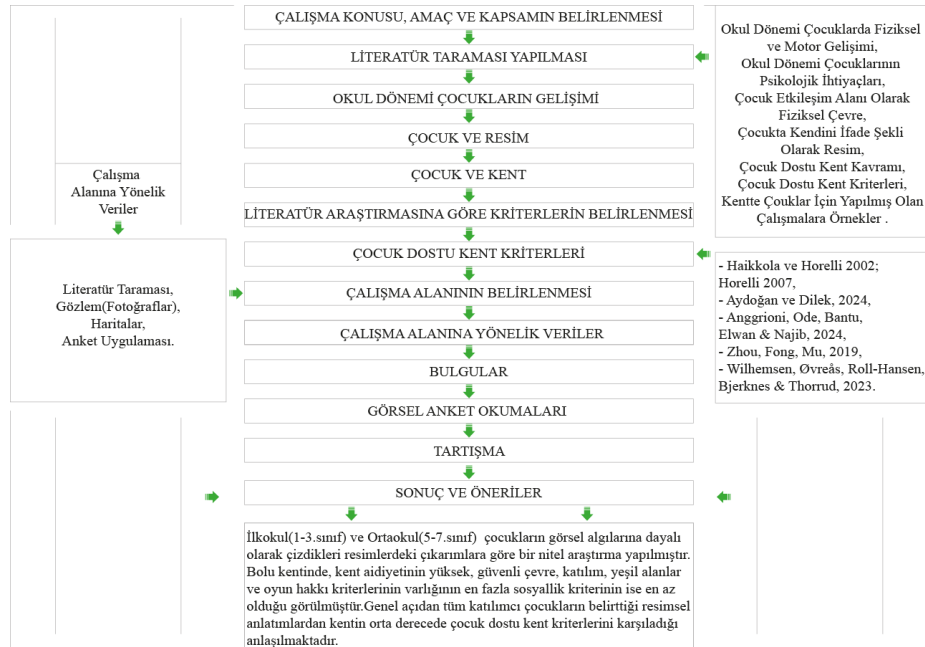
- Güvenlik
- Sağlık
- Fiziki çevre
- Yeşil alan
- Oyun hakkı
- Erişilebilirlik olarak özetlenebilir (Haikkola ve Horelli, 2002; Horelli, 2007; Aydoğan ve Dilek, 2024; Anggrioni vd., 2024; Zhou vd., 2019; Wilhelmsen vd., 2023).

Çalışma kapsamında UNICEF ve farklı çalışmaların metodolojik incelemesi sonrasında Bolu ili için çocuk dostu şehir değerlendirmede kullanılan ilkeler;

- Sağlık
- Güvenli çevre
- Katılım
- Yeşil alanlar ve oyun hakkı
- Erişilebilirlik
- Sosyallik
- Eşitlik
- Aidiyet ve devamlılık olarak belirlenmekte,
- Aidiyet ve devamlılık olarak belirlenmiş olup, Bolu ili 50. Yıl İzzet Baysal İlkokulu ve Ortaokulu 1-3, 5-7. Sınıf öğrencilerinin çizimleri üzerinden kentin “çocuk dostu kent niteliği” sorgulanmaktadır.

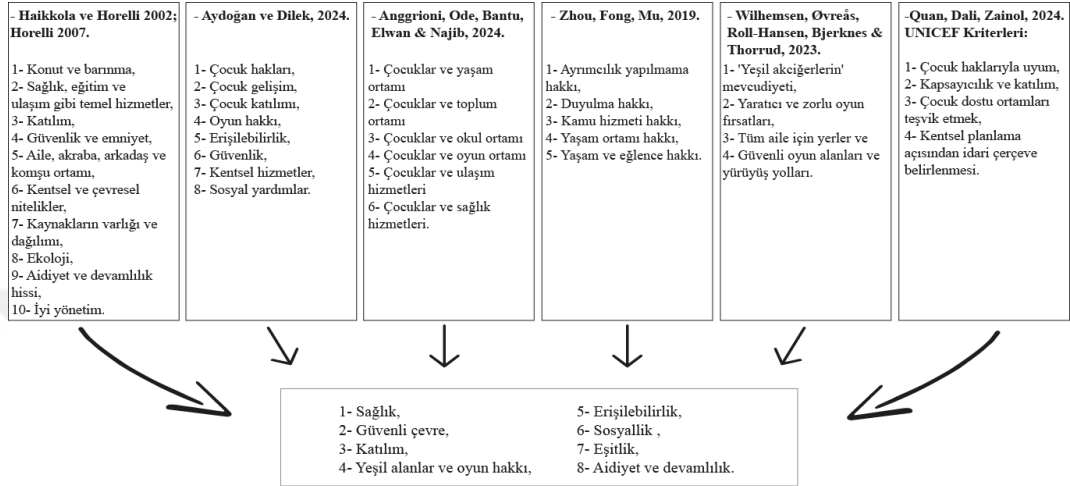
Tez akış şeması Tablo 2.3 'de belirtilmekte olup, UNICEF kriterleri ve farklı uzmanların çocuk dostu kenti değerlendirmesinde önce çıkan ilkelerden ortak hareketle bu tez çalışması kapsamında yararlanılan ilkeler (Tablo 2.4)'de özetlenmektedir.

Tablo 2.3. Tez Akış Şeması

Tablo 2.4. UNICEF ve farklı literatür araştırmalarından Bolu ili “çocuk dostu kent” değerlendirmesinde kullanılan ilkeler.

(Haikkola ve Horelli, 2002; Horelli, 2007; Aydoğan ve Dilek, 2024; Anggrioni vd., 2024; Zhou vd., 2019; Wilhelmsen vd., 2023; Quan vd., 2024).

2.2.3 Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde durumsal yaklaşım metodolojisi kullanılmıştır. Soyut ve çıkarım yapılamayacak özellikte olan ve anlaşılamayan kriterlerde belirsiz kodlaması yapılmıştır. Anlaşılabilenler var olarak kodlanmış, anlaşılamayanlar ve kısa diyaloglarlarda cevabı bulunamayanlar da yok olarak kodlanmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmada Bolu İli 50. Yıl İzzet Baysal İlkokul ve Ortaokulunda öğrenim görmekte olan birinci, üçüncü sınıf ilkokul öğrencileri ile beşinci, yedinci sınıftaki ortaokul öğrencilerinin toplamda yirmi dört öğrencinin “Yaşadığınız yer olan Bolu kenti denilince aklınıza geleni çizer misiniz?” sorusuna yönelik resim anlatımları; araştırmacı ve danışman hoca gözlemi ile durumsal yaklaşıma dayalı var-yok-belirsiz sentezinden yararlanılarak değerlendirilmektedir. Çocukların resim anlatımları; sağlık, güvenli çevre, katılım, yeşil alanlar ve oyun hakkı, erişilebilirlik, sosyallik, eşitlik, aidiyet ve devamlılık kriterleri kapsamında ele alınmaktadır. Çalışmada ilk olarak birinci sınıflardan üç kız ve üç erkek olmak üzere altı çocukta (6-7 yaş aralığı) resim-grafik anlatımları incelenmektedir.

Resim 1	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık			X
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik		X	
	Eşitlik			X
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.1. 1.Sınıf erkek Öğrenci 6 yaş.

Birinci sınıflardan bir erkek öğrencinin çalışmasında Şekil 3.1’de, kent merkezi çizildiği anlaşılmaktadır. Sağlık verisi çevre uyumu, yeşil, denge ve güneş çizimi olmamasından dolayı belirsizdir. Yapılan çizimin çevresel yorumunda bisiklet yolu, bayrak ve alışveriş merkezi çizimleri vardır. Çocuğun Bolu kent merkezinde bilindik bir alanı figürsel açıdan sembolize etmesinden dolayı yaşadığı çevrede aidiyet algısı hissettiği anlaşılmaktadır. Ağaç, bisiklet yolu çizimi ile yeşil alan ve oyun hakkı olan bir kent sembolize etmeye çalışmış

olup, yaya erişilebilir mekanlar ve bir dizimsel sıralama görüldüğünden kentin devamlılık etkisi gösterdiğinden söz edilebilir. Çizimin kentin bilinen bir yerini içermesinden dolayı güvenilir bir çevre sağladığı görülmekte olup, yeşil alan ve oyun hakkının olması katılımın olduğunu fakat insan figürüne yer verilmemesi sosyalliğin olmadığını göstermektedir. Ölçek algısı karışıklığı (çizimin 2 ve 3 boyutlu olması), göz seviyesi peyzajını karşılamadığından eşitlik ilkesinin belirsiz olduğunu göstermektedir.

Resim 2	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	×		
	Güvenli çevre	×		
	Katılım	×		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	×		
	Erişilebilirlik	×		
	Sosyallik		×	
	Eşitlik	×		
	Aidiyet ve devamlılık	×		

Şekil 3.2. 1.sınıf erkek öğrenci 6 yaş.

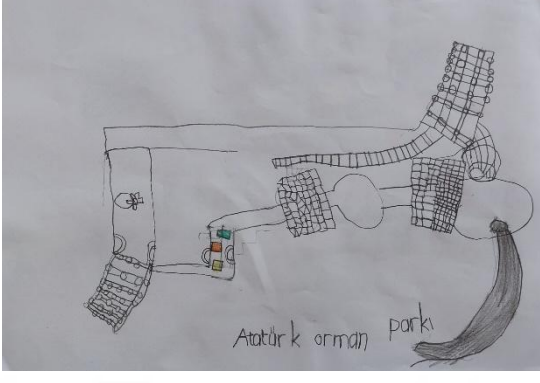
Yine birinci sınıflardan bir erkek öğrencinin çalışmasını içeren Şekil 3.2’de, piknik alanı çizilmiştir. Zeminin çimen olması, ağaçlar ve ağaca bağlı olan salıncak çizimi resimde yeşil alan ve oyun hakkının fazla olduğunu, aynı zamanda hem yeşil zemin hem de ağaçlar şeklinde iki yeşil unsurun bulunması sağlıklı bir çevrede yaşanıldığını göstermektedir. Güneşin varlığı ve doğa çizimi aydınlık, temiz güvenli ve sağlıklı bir ortama işaret eder. Çizimde arabanın varlığı ve arabanın yeşil zeminde hareketi erişilebilirliğin olduğunu, insan figürünün olmaması, sosyalliğin olmadığını ifade etmektedir. Yeşil alan ve oyun hakkının olması katılımın olduğunu göstermektedir. İnsan figürü olmaması sosyalliğin de olmadığını ifade eder. Ağaç boylarının yakınlığı, ölçek algısı, bayrak yüksekliği ve çizimin kendi içerisinde dolu-boş ölçek ilişkisi göstermesi göz seviyesi

peyzajını sağladığından, çocuğun kentte morfolojik anlamda eşitliğin dengeli olduğunu, İki bayrak ve iki ağaç çizimi bulunması resimde, aidiyet ve güvenilirliğin var olduğunu göstermektedir.

Resim 3	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	×		
	Güvenli çevre	×		
	Katılım	×		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	×		
	Erişilebilirlik		×	
	Sosyallik	×		
	Eşitlik			×
	Aidiyet ve devamlılık	×		

Şekil 3.3. 1.sınıf kız öğrenci 6 yaş.

Birinci sınıflardan bir kız öğrencinin çalışmasını içeren Şekil 3.3'te ise çocuğun evinin yakın çevresini çizdiği görülmektedir. Resimde ağaçlar, kaydırak ve salıncak olması, yeşil alan ve oyun hakkının var olduğunu gösterir. Gökyüzünün maviliği, güneş ve evin oyun alanına yakınlığı güvenli bir çevreyi ve sağlığın olduğunu ifade etmektedir. Yeşil alan ve oyun hakkının olması katılımın olduğunu göstermektedir. Çim vb. nitelikte yeşil alan içermemesi, yol ve rampa olmaması kent- yeşil erişilebilirliği olmadığını göstermektedir. Oynayan çocukların olması sosyalliğin var olduğunu, ev ve oyun alanının yakın çizilmesi ve uzakta büyük ağacın varlığı kent içerisinde yeşil altyapı dağılımının yetersizliği ve göz seviyesi peyzajının net okunamaması eşitliğin belirsizliği şeklinde yorumlanabilir. Çocukların üzerinde ve elinde bayrak olması ve evin yakınlığı aidiyet ve güvenlik algısı var olduğunu göstermektedir.

Resim 4	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık		X	
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik		X	
	Sosyallik		X	
	Eşitlik			X
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.4. 1.sınıf erkek öğrenci 6 yaş.

Tez kapsamında incelenen öğrenci çalışması Şekil 3.4’de, Atatürk orman parkı çizilmiştir. Parkurun sınırlarının olması çevrenin güvenli olduğunu, Bolu kentinde bilinen bir park alanı içerisinde oyun alanının çizilmiş olması, çocukların kentte bir oyun hakkı olduğunu, kentte çocuklara ayrılmış oyun alanlarının var olduğunu ve bir aidiyet algısı oluşturduğunu göstermektedir. Fakat çizimde yeşil alan özelliğini gösteren ağaç vb. yeşil yüzey elemanının çizilmemiştir. Aydınlık etkisi veren güneş sembolü yoktur. Bu durum kentsel yeşil alan olanakları açısından kentin eşit dağılım gösterip, göstermemesi, vb. soruları düşündürmektedir. Göz seviyesi peyzajı, rampa yol olmaması erişilebilirliğin olmadığını göstermektedir. Kuş bakışı bir oyun alanı çizimi olmasından dolayı göz seviyesi peyzajının okunamaması eşitliğin belirsizliğini ifade eder. Ayrıca resimde kent-sağlık ilişkisini gösteren bir şekil ifadesi yoktur. Çocuğun resimsel anlatımda insan çizmemiş olması sosyalliğin olmadığını göstermektedir. Oyun parkuru içerisinde fileli alanların tekrarı, isminin yazılmış olması çocuk oyun algısı açısından bilinirlik ve devamlılık etkisi oluşturmaktadır.

Resim 5	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	X		
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik	X		
	Eşitlik	X		
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.5. 1.sınıf kız öğrenci 6 yaş.

Şekil 3.5’de görülen birinci sınıftaki bir kız öğrenci ise çalışmasında Masal parkı çizmiştir. Yeşil alanın çizimde kâğıdın yarısını kaplaması, renkli çiçek sembolleri ve masal parkın çizilmesi, yaşanan çevrenin yeşil alan ve oyun hakkı açısından olanaklarının yeterli olması şeklinde yorumlanabilir. Masal park yazısının olması, çocuk tarafından resmedilen alanın güvenli olmasını ve aidiyet algısı oluşturduğunu ifade etmektedir. Yeşil alan açısından çim yüzey elemanı olması, çiçekli bitki tarhları olması, mavi renkte bulutlar ve görüş açısı net olması sağlıklı bir çevreyi anlatmaktadır. Göz seviyesi peyzajına uygun olması ve oyun alınının olması eşitliğin olduğunu göstermektedir. Çocuğun arkadaşlarıyla birlikte kendisini çizmesi sosyallik açısından olanakların yeterli olduğunu göstermektedir. Yeşil alan ve oyun hakkının olması katılımın olduğunu göstermektedir. Araç ve yol şeklinde bir çizim olmaması, çocuklarda yaya erişilebilir bir çevreyi ifade eder. Çiçeklerin, bina ağaç ve insan figürlerinin çiziminde ölçek algısının anlaşılması, çiçeklerin çok ve sık eşit aralıklarla tekrarı ve bulutların çizimdeki yayılışı, masal park olduğunun bilinmesi aidiyetin olduğu bir yapılı çevreyi ve mekânsal dizim açısından devamlılık etkisini oluşturmaktadır.

Resim 6	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık			X
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı			X
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik	X		
	Eşitlik	X		
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.6. 1.sınıf kız öğrenci 6 yaş.

Şekil 3.6'da bir kız çocuğunun evinin yakın çevresini çizdiği anlaşılmaktadır. Çizilen resimde gri renkte araç yolları arasında sınırları olan bir alanda çocukların oyun oynaması tasvir edilmiştir. Yeşil alan ya da ağaç varlığına ilişkin bir sembol yoktur. Bulutlu bir hava, güneşin olmaması, yeşil alan dağılımı, ağaç, çalı vb. yeşil ilişkili figürler olmaması fakat kardan adam yapımları ve kardan adamla oynayan çocukların kısıtlı bir alanda çizilmesi kent-sağlık ilişkisi, yeşil alan ve oyun hakkı açısından Bolu kentinin belirsizliğini ifade edebilir. Özellikle iki araç yolu ortasında oynayan çocukların çizilmiş olması Bolu ilinde su kanalı üstü kapatılan yayalaştırma projelerini hatırlatmaktadır. Kent içerisinde yeşil ara koridor özelliği gösteren bu tarz yayalaştırma projeleri sosyalliğe imkân tanınması açısından kısmen olumlu görülebilir, fakat yayanın kent içerisinde erişebilirliği açısından özellikle çocuk, engelli ve yaşlı bireyler olarak ifade edilen dezavantajlı bireylerde güvenilirliği ve aidiyet algısı düşük mekân algısı oluşturmaktadır. Resimde iki kişiden fazla çocuğun resmedilmesi sosyalliğin görüldüğünü anlatmaktadır. Yeşil alan belirsizliği fakat oyun hakkının olması katılımında olduğunu göstermektedir. Resimde sayfanın önce ikiye ayrılması, bulutların eşit aralıklar ile çizilmesi, yolların genişliğinin aynı çizilmesi, insan

figürlerinin yarı yarıya dağıtılması göz seviyesi peyzajının olması tanımlanabilir, eşitlik algısı görülen bir kentsel ölçeği varlığı şeklinde yorumlanabilir.

Bolu 50. Yıl İzzet Baysal İlkokulunda birinci sınıf öğrencilerinden sonra üçer adet kız ve erkek öğrenci olmak üzere üçüncü sınıf öğrencilerinin çalışmaları “çocuk dostu kent” kriterleri genelinde incelenmektedir.

Resim 7	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	X		
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik		X	
	Eşitlik			X
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.7. 3.sınıf erkek öğrenci 9 yaş.

Şekil 3.7’de, Atatürk orman parkı çizilmiştir. Yeşil alanlar açısından genel olarak çim yüzeyler ile sınırlı bir yeşil alan çizilmiştir. Park alanının E-5 üzerinde konumlandığı çizilmiştir. Çizimde yol ile park arasında ağaç ile bir ayırım yapılmıştır. Yine çizimde oyun alanlarında bulunan sınır çizgisi, güvenli bir çevre algısı olduğunu ifade etmektedir. İnsan figürü olmaması sosyalliğin olmadığını yalnız oyun alanı varlığı alanda katılımın olduğu şeklinde yorumlanabilir. Çizim sırasındaki karşılıklı kısa diyaloglarda çocuk Atatürk orman parkı çizdiğini belirtmiştir. Bu durum çocuğun aklında tanıdık ve alışık olduğu bir çevre olduğunu göstermekte ve çocuğun mekân ile aidiyet ilişkisi kurduğunu anlamamızı sağlamaktadır. Yolların çizimi, kortların birbiri ile bitişikliği, araç ve yaya yolunun ayrılması, yeşil bant çizimi alanda erişilebilirliğin varlığını, kortların, ağaçların, yol çizgilerinin boyutlarının ölçek algısı ile çizilmesi ve

izimde kâğıdın oyun alanı ve yeşil alan gibi eşit parçalara ayrılıp çizilmesi dengeli ve eşitlikçi bir mekânsal kurguyu plandan izdiğı için anlaşılmamaktadır. izimde ağaçların devamlılığı, binanın varlığı ve kortların devamlılığı mekânsal dizim açısından bir düzen, denge ve devamlılık etkisi sağlamaktadır.

Resim 8	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	×		
	Güvenli çevre	×		
	Katılım			×
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı			×
	Erişilebilirlik	×		
	Sosyallik	×		
	Eşitlik	×		
	Aidiyet ve devamlılık	×		

Şekil 3.8. 3.sınıf erkek öğrenci 9 yaş.

Şekil 3.8’de, çocuk araç trafiğine kapalı olan İzzet Baysal Caddesini resmetmiştir. Cadde üzerindeki dini yapıların çizilmesi ve özellikle caminin sınırları içinde bir insan çizilmesi ve gülen yüzler olması, hatta güneşin bile gülüyor olması çevrenin güvenilir ve sağlıklı olduğunu, yeşil alanın çok az çizilmesi ve oyun alanı olmaması yeşil alan ve oyun hakkının ve buna bağılı olarak katılımın belirsizliğini, iki insan figürü çizilmesi sosyalliğın var olduğunu, yol, araç çizilmemesi ancak cami girişinin varlığı ve kent merkezinde bir yer olması yaya erişilebilirliği yüksek olan bir alanı temsil etmektedir. Minarelerin, kuşların, dağların, kapı ile çeşmenin ve insan çizimlerinin boyutlarının aynı olması göz seviyesi peyzajının olduğunu ve eşitliğin var olduğunu, insanların çeşmeyi kullanması, cami çiziminden dolayı tarihsel imgenin varlığı, caminin içinde gülerek durmaları, tekrarlanan dağ, kuş çizimleri ise aidiyet ve devamlılığın çok fazla olduğunu göstermektedir.

Resim 9	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	X		
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik		X	
	Eşitlik	X		
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.9. 3.sınıf erkek öğrenci 9 yaş.

Şekil 3.9’da, Gölcük Doğa Koruma alanı çizilmiştir. Suyun varlığı, ağaçlar ve güneşin varlığı çocukta güvenli ve sağlıklı bir çevre algısı oluşturmaktadır. Çizimde insan figürü olmaması sosyalliğin olmadığını ifade edebilir. Bir diğer görüşle çocuk alana sıklıkla gidemediğini de ifade etmiş olabilir. Gölcük yazısının olması bildiği, aşina olduğu ve bulunmaktan hoşlandığı bir alanı ifade etmesinden dolayı çocuğun aidiyet algısı yaşadığı ve mekanla bir bağ kurduğu anlamı çıkmaktadır. Çizimde yeşil alanların ve ağaçların, yapının belli bir düzen ve ölçekte çizilmesi mekânsal dizim açısından denge ve devamlılık etkisi oluşturmaktadır ve göz seviyesi peyzajına uygun olması da eşitliğin olduğunu göstermektedir. Açık alan çocuk oyun hakkının sağlandığı görülmektedir. Yeşil alan ve oyun hakkının olmasından dolayı katılımında var olduğu görülmektedir. Yapıya gidilen bir yolun olması, ağaçların su üstünde değil de ince bir çizgiyle ayrılıp o zeminin üstünde olması, yol çizgisi belirtilmesi, yaya erişilebilir bir mekân tasvir etmektedir.

Resim 10	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık		X	
	Güvenli çevre		X	
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı			X
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik	X		
	Eşitlik			X
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.10. 3.sınıf kız öğrenci 9 yaş.

Şekil 3.10'da, Kuvayi Milliye Bulvarı çizilmiştir. Araçların fazla olması ve bir sınır olmaması güvenli çevre algısını zayıflatmaktadır. Kanal boyu kapatılan aksın yayalaştırılması bir rekreasyon potansiyeli oluşturmaktadır. Çizimde dinlenme ve oyun alanının olması, yeşil alan, ağaç vb. donatıların eksik olması, fakat yayalaştırılmış bir alan olmasından ve oyuncaklarla çizimdeki kişilerin alanda oynaması yeşil alan ve oyun hakkı açısından belirsiz bir etki oluşturmaktadır. Yeşil alan belirsizliği sağlık algısını da yok etmektedir. Farklı insan figürlerinin çizimde yer alması ve bu kişilerin ikisinin masada oturup bir şeyler paylaşması sosyalliğin olduğunu göstermektedir. Yeşil alanı olmayan çizimde elinde oyuncakla ve arkadaşlarıyla oynayan çocukların olması oyun hakkının az da olsa olduğunu, alanda marketlerin ve tabelanın olması alanın merkezi konumda, erişilebilir özellikte olduğunu göstermektedir. Çizimde yolların paralel ayrımı, araçların aynı şekilde duruşu, market yerlerinin simetrik olması mekânsal dizimde dengeli, eşit ve devamlılık gösteren bir morfolojik dizim olduğunu ancak göz seviyesi peyzajına uymaması da eşitliğin belirsizliğini ifade eder. Çizilen insan figürlerinin gülmesi, oyuncakla oynaması, oturup masada bulunanları yönelme halinde ellerini uzatarak çizmesi birbirleriyle paylaşımda bulunmalarından dolayı aidiyet ve devamlılığın olduğu anlaşılmaktadır.

Resim 11	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	X		
	Güvenli çevre		X	
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik			X
	Sosyallik		X	
	Eşitlik		X	
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.11. 3.sınıf kız öğrenci 9 yaş.

Şekil 3.11’de, kent merkezi çizilmiştir. Işık ve güneşin olması fakat bir sınır bulunmamasından dolayı güvenli çevre olgusu olduğu söylenemez. Kent merkezinde yeşil alan azlığı ifade edilerek, çocuk ve oyun hakkı açısından oyun hakkını betimleyen bir kentsel donatı çizilmemiştir. Fakat buranın yayalaştırılmış ve çocukların oynadıkları bir alan olarak bilinmesinden dolayı yeşil alan ve oyun hakkının varlığından söz edilebilir. Güneş, bulut çizimi sağlık verisinin de olduğunu göstermektedir. İnsan çizimi olmaması, sosyalliğin olmadığını belirtmektedir. Tek ve belli belirsiz bir yeşil yol çizimi ve yapıların birbirine yakınlığı alanda kısmen yaya erişilebilirliğinin sağlandığını fakat yol olmaması erişilebilirliğin belirsizliğini ifade edebilir. Yapıların boyutlarının küçük olması ve arkadlı metal ışıklı geçişin daha belirgin bir hatta çizilmiş olması, oran-ölçek ve dizim açısından ve göz seviyesi peyzajına uygun olmaması eşitliğin olmadığını ifade etmektedir. Çocuğun bildiği ve aşina olduğu bir yeri tasvir etmesi mekân ile arasında aidiyet ilişkisi olduğunu göstermektedir.

Resim 12	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık			X
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik	X		
	Eşitlik			X
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.12. 3.sınıf kız öğrenci 9 yaş.

Şekil 3.12’de, Nilüfer park çizilmiştir. Yeşil bitkilerle çevrili bir labirent olması, nilüfer park yazısı güvenli bir çevre algısı oluşturmaktadır. Fakat sağlık verisi için güneş, yeşil alan dengesi, uyum net okunamadığından bu kriter belirsiz olarak yorumlanabilir. Çizimde iki insan figürü çizilmesi, kafeteryaların olması, sosyalliğin olduğunu gösterir. Labirent varlığı, oturma alanı ve nilüfer havuzu yeşil alan ve oyun hakkının orta olduğunu, çift şeritli bir yol bulunması erişilebilirliğin olduğunu, yolun paralelliği, çocukların boylarının ve nilüferlerin boyutlarının aynı olması fakat göz seviyesi peyzajına uygun olmaması eşitliğin belirsizliğini, çocukların gülmesi, nilüfer parkı ve kafe yazıları bilinirliği artırdığından aidiyet ve devamlılığın olduğunu göstermektedir.

Öğrenci çalışmalarının sıralamalı olarak verildiği Bolu 50. Yıl İzzet Baysal Ortaokulunda bir sonraki etapta altı adet beşinci sınıf öğrencilerinin çizimleri analiz edilmiştir.

Resim 13	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	X		
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik			X
	Sosyallik	X		
	Eşitlik	X		
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.13. 5.sınıf erkek öğrenci 11 yaş.

Şekil 3.13’de, Yedigöller çizilmiştir. Göl, ağaçlar, çimen, mantarların ve iki küçük çocuk çizilmiş olması yeşil alan ve oyun hakkının çok fazla olduğunu, yeşil alan ve oyun hakkının olması katılımında olduğunu, doğanın içinde, gülen güneşin olması, çocukların evi güzel bulmasını yazıyla ifade etmeleri ve Yedigöller olarak bildiği bir yeri çizmesi sağlık, güvenli çevre ve aidiyet ve devamlılığın olduğunu, ölçek algısının olması, ağaçların ,mantarların ve çocukların aynı çizilmesi, göz seviyesi peyzajına uygunluğu eşitliğin olduğunu, iki çocuk çizimi, onların konuşturulması ve birbirleri ile etkileşim halinde bulunmalarından dolayı sosyallik var olduğunu ifade etmektedir. Erişilebilirlik kriteri için yayalar var fakat bir yol, bağlantı olmaması bu kriterin belirsizliğini ifade etmektedir.

Resim 14	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık			×
	Güvenli çevre	×		
	Katılım	×		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	×		
	Erişilebilirlik			×
	Sosyallik		×	
	Eşitlik			×
	Aidiyet ve devamlılık	×		

Şekil 3.14. 5.sınıf erkek öğrenci 11 yaş.

Şekil 3.14’de, Gölcük çizilmiştir. Gölcük yazısından dolayı bilinen bir yer olması çocukta aidiyet algısı oluşturmakta, güvenli bir çevre hissi oluşturmaktadır. Göl, bina, ağaç ve ağaçtaki kuş evlerinin çizimleri olması alanın kent-sağlık ilişkisi anlamında olumlu izlenim oluşturduğu ancak net bir çevre ile uyum olmaması sağlığın belirsizliği şeklinde yorumlanabilir. Tek ağaç çizimi ve binaya giden bir yol olması yeşil alan ve oyun hakkının ve buna bağlı olarak katılımın da olduğunu göstermektedir. Buda katılımın olduğunu ifade eder. Yaya yolu olmaması, insan figürü olmaması sosyalliğin olmadığını, erişilebilirlik açısından imkanların sınırlı olması, yol olmaması fakat binaya giden merdivenin çizilmesi sınırlı erişimi olan bir alan olduğunu ve erişilebilirliğin de belirsizliğini ifade edebilir. Göz seviyesi peyzajına uymaması fakat oyun hakkının olmasından dolayı eşitliğin belirsiz olduğu görülmektedir.

Resim 15	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	X		
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik		X	
	Eşitlik			X
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.15. 5.sınıf erkek öğrenci 11 yaş.

Şekil 3.15’de, çocuğun evinin yakın çevresi çizdiği görülmektedir. Kullanılan kâğıdın yarısının yeşil alan ile çizilmesi ve oyun sahalarının çizimi, cadde ve yol çizimi, erişilebilir ve dengeli bir mekânsal dizim yanı sıra, çocuğun yaşadığı çevrede bir aidiyet hissettiğini ifade eder. Yine yaşadığı çevrede yeşil alan ve oyun hakkının olduğunu gösterir. Aynı aralıklarla ve boyutlarda çizilmesi de mekânsal dizimin olduğunu fakat kuş bakışı bir çizim olmasından kaynaklı göz seviyesi peyzajına uymaması eşitliğin belirsizliğini ifade etmektedir. Yeşil alan varlığı, ağaçların olması sağlıklı ve güvenli bir çevreyi ve katılımı ifade eder. Yapıların katlarının belirgin çizimi, yeşil alanların dengeli dağılımı mekânsal açıdan devamlılık etkisi göstermektedir. Oyun alanları çevresinde insan figürü olmaması sosyalliğin olmadığını ifade etmektedir.

Resim 16	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	X		
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik	X		
	Eşitlik	X		
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.16. 5.sınıf kız öğrenci 11 yaş.

Şekil 3.16’da, Kartalkaya çizilmiştir. Çok fazla ağaç çizimi, insan çizimi, insanların etkileşimde olması ve kayak yapmaları, oturma yerleri, bilinen bir yer olması, teleferiğin varlığı ve erişimi, otelin olması, ölçek algısının olması, göz seviyesi peyzajına uyması yeşil alan ve oyun hakkı, katılım, sosyallik, eşitlik, aidiyet ve devamlılığın çok fazla olduğunu, bilinen bir alan ve etkinliklerin farklı alanlarda olduğunu gösteren sınırlarının çizilerek ayrımının yapılması, sağlık, güvenli çevre ve erişilebilirliğin olduğunu göstermektedir.

Resim 17	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	X		
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik			X
	Sosyallik	X		
	Eşitlik	X		
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.17. 5.sınıf erkek öğrenci 11 yaş.

Şekil 3.17’de, çocuğun evinin yakın çevresini çizdiği anlaşılmaktadır. Evine yakın, yeşil alan ve ağaç, güneş varlığı yaşadığı çevrenin güvenli, sağlıklı bir kentsel çevre içerdiğini göstermektedir. İnsan figürü açısından sadece kendisini çizmesi, kitap okuması sosyalliğin olduğunu ifade eder. Eve giden bir yeşil alan çizmesi, yeşil alan ve oyun hakkına sahip bir kentsel çevrede yaşadığını anlamamızı sağlar. Buda katılımın olduğunu göstermektedir. Fakat çocuğun çizimde ev ve yeşil alan arasındaki eş yükselti yükseklik farkı ve uzaklığı çizmesi erişilebilir nitelikte bir çevrede yaşamadığı fakat yaya erişimi olması erişilebilirliğin belirsizliğini ifade etmektedir. Göz seviyesi peyzajına uyması da eşitliğin olduğu ifadesini güçlendirmektedir. Bildiği bir yer olan evini çizmesi, ağaca yaslanıp eve bakarak rahatça kitap okuması çevrenin kendisinde aidiyet ve devamlılık algısı oluşturduğunu temsil edebilir.

Resim 18	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	X		
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik			X
	Sosyallik	X		
	Eşitlik	X		
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.18. 5.sınıf kız öğrenci 11 yaş.

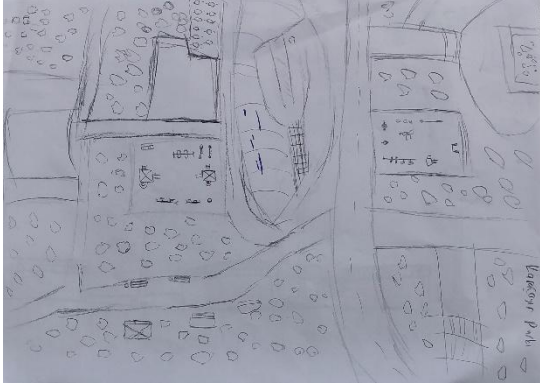
Şekil 3.18’de Yedigöller çizildiği anlaşılmaktadır. Belli bir sınırlılık içinde çizilmesi güvenli bir çevre algısı oluşturmaktadır. Yeşil alan, göl ve sazlıkların olması kent-sağlık ilişkisini olumlu etkilemektedir. Yeşil alan ve oyun hakkının var olduğunu anlatmaktadır. Çocuğun kendisi ile annesini çizmesi, konuşmalarını yazması alanda katılım ve sosyalliğin var olduğunu, ölçek algısının olması, insan figürlerinin boyları, sazlık ve yeşil alanların aynı, simetrik çizilmesi alanda ölçek, denge ve göz seviyesi peyzajına uygunluğu eşitlik algısını artıran faktörlerdir. Göl ile yeşil alan arasında bir platform olması, insanların göle bakabilmesi fakat yaya-araç yolunun çizilmemiş olması ve net olarak anlaşılamaması erişilebilirliğin belirsiz olduğunu ifade etmektedir. Yedigöller yazısından dolayı bilinen bir yer olması, anne ve çocuk çiziminin konuşması, çocuk bilişsel algısında aidiyet ve devamlılık etkisi sağlamaktadır.

Öğrenci çalışmalarının sıralamalı olarak verildiği Bolu 50. Yıl İzzet Baysal Ortaokulunda en son etapta altı adet yedinci sınıf öğrencilerinin çizimleri analiz edilmiştir.

Resim 19	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık	X		
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik		X	
	Eşitlik	X		
	Aidiyet ve devamlılık	X		

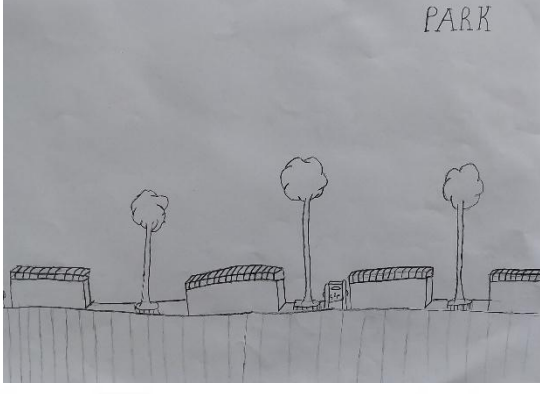
Şekil 3.19. 7.sınıf erkek öğrenci 12 yaş.

Yedinci sınıf öğrencisi Şekil 3.19’da, kent merkezine yakın konumda oturduğu eve yakın çevresini çizmiştir. Yaya yolu, araç yolu ve yeşil alan ayrımları, bina ölçeği uzaklık yakınlık ilişkine göre çizilmesi, erişilebilirlik olduğunu, yeşil alan, havuz, ağaç kümesi çizimi yeşil alan ve oyun hakkı ile güvenli çevrenin var olduğunu, yeşil alan ve ağaçların fazla olması sağlıklı bir çevreyi ve katılımı ifade eder. Çizimde caddenin bütün detaylarıyla ölçeklerine göre çizilmiş olması aidiyet ve devamlılığın ve göz seviyesi peyzajına uyması eşitliğin sağlandığını gösterir. Çizimde binada oturanlar dışında açık alanda insan figürü olmaması sosyalliğin olmadığını yansıtır.

Resim 20	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık			×
	Güvenli çevre	×		
	Katılım	×		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	×		
	Erişilebilirlik	×		
	Sosyallik		×	
	Eşitlik			×
	Aidiyet ve devamlılık	×		

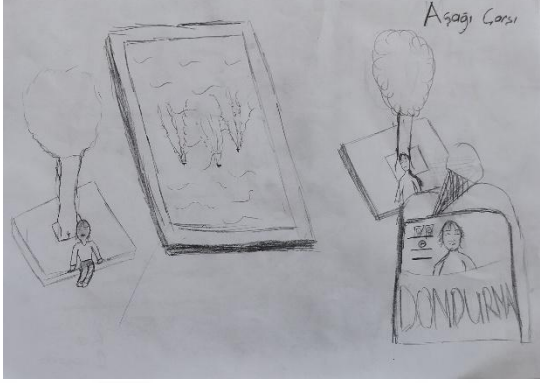
Şekil 3.20. 7.sınıf erkek öğrenci 13 yaş.

Şekil 3.20’de, kuş bakışı karaçayır parkı çizilmiştir. Çizimde öğrenci bütün detayları anlatmaya çalışmıştır. Yeşil alanlar, yaya yolu, spor alanları, oturma alanları, bina, havuz çizimi yeşil alan ve oyun hakkının ve erişilebilirliğin çok fazla olduğunu, bilene bir yeri detaylı olarak çizdiği için çocukta mekânın aidiyet ve devamlılık etkisi oluşturduğu görülmektedir. Sınırlar çizilmesi, yeşil alan fazlalığı güvenli çevrenin ve katılımın var olduğunu anlatır. Kuş bakışı çizimde spor alanı, oturma alanları olması alanın sosyal bir mekân oluşturduğunu anlatır. Fakat insan çizimi olmaması sosyalliğin olmadığını göstermektedir. Kuş bakışı bir çizim olduğu için sağlık kriteri ve göz seviyesi peyzajına uymadığı için eşitliğin belirsiz olduğu ifade edilebilir.

Resim 21	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık			X
	Güvenli çevre	X		
	Katılım	X		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	X		
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik		X	
	Eşitlik	X		
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.21. 7.sınıf erkek öğrenci 13 yaş.

Şekil 3.21’de ise öğrencinin evinin yakın çevresi çizdiği anlaşılmaktadır. Bildiği bir yer olması aidiyetin olduğunu ifade eder. Çizimde ağaçların ve bankların olması, alanın yeşil alan ve oyun hakkı sağladığını ifade eder. Yeşil alan ve oyun hakkının varlığı katılımın olduğunu göstermektedir. Ağaç çizimleri, oturma alanları vb. kent donatılarının mekânsal diziminin dengeli ve ölçekli olması, yaşadığı yapı çevrenin okunabilir ve devamlılık etkisi gösteren, güvenli bir çevrede olduğunu ve göz seviyesi peyzajına uyması eşitliği ifade eder. Resimde okunabilir bir mekânı anlatması çocuğun mekânda bir aidiyet algısı olduğunu anlatır. İnsan figürü olmaması sosyalliğin olmadığını anlamamızı sağlar. Çizimde denge, yeşil alan, güneş ve çevre uyumu algılanmadığı için sağlık verisi belirsizdir.

Resim 22	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık			×
	Güvenli çevre	×		
	Katılım			×
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı			×
	Erişilebilirlik			×
	Sosyallik	×		
	Eşitlik	×		
	Aidiyet ve devamlılık	×		

Şekil 3.22. 7.sınıf kız öğrenci 12 yaş.

Şekil 3.22’de, kent merkezi Aşağı Çarşı çizilmiştir. Çizimde sınır elemanı olmaması fakat ağaç, insan, yapı varlığının olması fakat yeşil alanın sınırlı çizilmiş olması yeşil alan ve oyun hakkının ve buna bağlı olarak katılımın ve sağlığın belirsiz olduğu görülmektedir. İnsan ve ağaç varlığı güvenli çevrenin olduğu göstermektedir. Ayrıntılı yapı çevreden ve insan figürü olmasından dolayı sosyalliğin fazla olduğu anlaşılmaktadır. Yol-yapı ayrımı şeklinde çizimsel ifade olmaması, sınır, yaya yönelmesi vb. yaya erişilebilirliğinin net okunamaması fakat yayaların olması erişilebilirliğin belirsiz olduğunu anlatır. Çizimde iki insan figürü ve ağaç çiziminin aynı ölçekte ve dengeli çizilmesi mekânsal dizimde eşitliğin sağlandığını ve göz seviyesi peyzajına uyduğunu ifade eder. Aşağı çarşı yazısından dolayı bilinen bir yer olması aidiyet ve devamlılığın çok fazla olduğunu göstermektedir.

Resim 23	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık			×
	Güvenli çevre	×		
	Katılım	×		
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı	×		
	Erişilebilirlik	×		
	Sosyallik		×	
	Eşitlik	×		
	Aidiyet ve devamlılık			×

Şekil 3.23. 7.sınıf kız öğrenci 12 yaş.

Şekil 3.23’de kent merkezine yakın konumda bir konumda çocuğun ev-okul arasındaki yolu çizdiği anlaşılmaktadır. Çizimde oyun alanı vb. çocuklara ayrılmış ya da çocukların oyun oynadığı bir alan resmedilmemiştir. Bu sebeple kısmi ölçüde, sınırlı yeşil varlığı ve oyun hakkı, güvenli çevre, katılımın varlığından söz edilebilir. Çizimde insan figürü olmaması sosyalliğin olmadığını gösterir. Birbiri ardı sıra devam eden ağaçlar ve yol çizgileri, algısal açıdan mekânda devamlılık etkisi sağlamaktadır. Yol çizgilerinin ve ağaç boyutlarının aynı olması ise mekânsal dizim açısından ölçek algısını koruduğundan göz seviyesi peyzajına uygunluğu ise eşitliği ifade eder. Çalışmada fazla detaya girilmediği için hem sağlık hem de aidiyet algısını yorumlamada yetersizdir.

Resim 24	Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
	Sağlık			X
	Güvenli çevre	X		
	Katılım			X
	Yeşil alanlar ve oyun hakkı			X
	Erişilebilirlik	X		
	Sosyallik		X	
	Eşitlik	X		
	Aidiyet ve devamlılık	X		

Şekil 3.24. 7.sınıf kız öğrenci 12 yaş.

Şekil 3.24’de ise yine bir kent merkezi çizimi yapıldığı anlaşılmaktadır. Ağaç ve çiçekler çizilmiş olup, yeşil alan sınırlı kaldığı gözlenmektedir. Bu yüzden sağlık, yeşil alan ve oyun hakkı ve buna bağlı olarak da katılım kriterlerinin belirsiz olduğu görülmektedir. Çizimde insan figürü olmaması sosyalliğin olmadığını, dükkanların ve bankamatiklerin bulunması sosyal bir çevre olduğunu ifade eder. Çizimde kâğıda yerleşimin simetrik olması, ağaçların, bankamatiklerin, dükkanların ve yol çizgilerinin boyutlarının aynı olması mekânsal dizim açısından göz seviyesi peyzajına uygunluğu eşitliği ifade edebilir. Kent merkezini çizildiğinin anlaşılması merkezin okunabilir ve erişilebilir özelliğini destekler ve aynı zamanda aidiyet algısını güçlendirir.

Toplam kişi sayısı 24 kişi üzerinden bulgulardan elde edilen veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir (Tablo 3.1.).

Tablo 3.1. Bolu 50.Yıl İzzet Baysal İlkokulu ve Bolu 50.Yıl İzzet Baysal Ortaokulu
Toplam 24 katılımcı.

Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
Sağlık	13	2	9
Güvenli çevre	22	2	-
Katılım	21	-	3
Yeşil alanlar ve oyun hakkı	19	-	5
Erişilebilirlik	16	2	6
Sosyallik	11	13	-
Eşitlik	14	1	9
Aidiyet ve devamlılık	23	-	1

Toplamda 24 kişi üzerinden resimlerin tabloda gördüğümüz sayıların değerlendirilmesi yapıldığında aidiyet ve devamlılık kriterinin çok fazla olduğu görölmektedir. Daha sonra sırasıyla güvenli çevre, katılım, yeşil alanlar ve oyun hakkı, erişilebilirlik, eşitlik, sağlık, sosyallik gelmektedir. Sosyallik kriterinin 13 kişinin resminde olmadığı görölmektedir. Belirsizlikte en fazla sağlık ve eşitlik kriterinin olduğu görölmektedir. Genel açıdan tüm katılımcı çocukların belirttiği resimsel anlatımlardan kentin orta derecede çocuk dostu kent kriterlerini karşıladığı anlaşılmaktadır.

Yine çalışma kapsamında bu tez çalışmasında çocuk yaşlarına göre kent ve çevre algıları da ölçölmek istendiğinden; İlkokul öğrencilerinden 1.ve 3. sınıfların kişi sayısı 12 kişi üzerinden bulgulardan elde edilen veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir (Tablo 3.2.).

Tablo 3.2. Bolu 50.Yıl İzzet Baysal İlkokulu 12 katılımcı.

Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
Sağlık	7	2	3
Güvenli çevre	10	2	-
Katılım	11	-	1
Yeşil alanlar ve oyun hakkı	9	-	3
Erişilebilirlik	9	2	1
Sosyallik	6	6	-
Eşitlik	5	1	6
Aidiyet ve devamlılık	12	-	-

Resimlere göre kentte aidiyet ve devamlılık kriterin en fazla olduğu görülmektedir. Daha sonra sırasıyla katılım, güvenli çevre sonra yeşil alanlar ve oyun hakkı ile erişilebilirlik kriterlerinin eşit derecede var olduğu, daha sonra sağlık, sosyallik ve eşitlik kriterleri gelmektedir. Sosyallik kriterinde var ve yok eşit derecede çıkmıştır. En fazla belirsiz olan kriter ise eşitlik kriteridir.

Literatürde paylaşıldığı üzere 7-9 yaş aralığı resimsel gelişim evresinde şematik dönemi ifade etmektedir. Resimlerden çıkan verilere göre, aidiyet ve devamlılık en üst düzeye yakın çıkması hem birinci sınıf hem de üçüncü sınıf öğrencilerinin yaşlarına bağlı olarak ait hissettikleri ve bildikleri yerleri çizdikleri sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır. Literatürde de verildiği üzere “şematik dönem” de çocukların çizdiklerini devamlı tekrarladıkları görülmüştür. Yaşlarına göre algıladıkları ve deneyimledikleri, gözlem yaptıkları kavramları resmederek çevrelerine hâkim ve çevreleri ile etkileşimde olmaları görülmektedir. Bu sebeple yapılan çalışmada çocukların gözlemledikleri ve bildikleri yerleri çizmiş olmaları, aidiyet ve devamlılık kriterinin de buna bağlı olarak çok fazla görülmesi ve daha sonra ona en yakın olarak katılım ve güvenli çevrenin, yeşil alanlar ve oyun hakkı ile erişilebilirliğin gelmesi bu dönemi kapsayan çocukların yaşa göre zengin bir şemaya sahip olmaları, çevreleriyle etkileşimde bulundukları sonucuna varmamızı sağlamıştır. Çizimlerden çıkan değerlendirmede ise aidiyet ve devamlılık

kriterinin en yüksek düzeyde çıkması literatürde paylaşılan bilgileri destekler niteliktedir.

Ortaokul öğrencilerinden 5.ve 7. sınıfların kişi sayısı 12 kişi üzerinden bulgulardan elde edilen veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir (Tablo 3.3.).

Tablo 3.3. Bolu 50.Yıl İzzet Baysal Ortaokulu Toplam 12 katılımcı.

Kriterler	Var	Yok	Belirsiz
Sağlık	6	-	6
Güvenli çevre	12	-	-
Katılım	10	-	2
Yeşil alanlar ve oyun hakkı	10	-	2
Erişilebilirlik	7	-	5
Sosyallik	5	7	-
Eşitlik	9	-	3
Aidiyet ve devamlılık	11	-	1

Resimlere göre kentte güvenli çevre kriterin en fazla olduğu görülmektedir. Daha sonra sırasıyla aidiyet ve devamlılık, katılım ve yeşil alanlar ve oyun hakkı eşit derecede, eşitlik, erişilebilirlik, sağlık, sosyallik gelmektedir. Sosyallik kriterinin çok az olduğu anlaşılmaktadır. Sağlık kriterindeki var ve belirsizlik eşit derecede çıkmıştır ve en fazla belirsizliğin olduğu kriterdir. Erişilebilirlik kriteri de sağlıktan sonra gelen belirsizliğin fazla olduğu kriter olarak görülmektedir.

9-12 yaş aralığı gerçekçilik döneminde literatürde bulunan bilgiler doğrultusunda yaşlarından dolayı çocukların kendilerini toplumun bir üyesi olarak görmeleri resimlerine yansımaktadır. Literatürde de paylaşıldığı üzere daha gerçekçi çizimler yaptıkları görülmüştür. Mekân ve perspektif net bir şekilde anlaşılmaktadır. Daha çok düşünerek resim yaptıkları gözlenmiştir. Kriterler değerlendirmesinin ortalamanın üstünde çıkması ise gerçekçilik dönemindeki

çocukların gördükleri yerleri net çizmelerinden kaynaklanmaktadır. Literatürdeki verilerle resimlerden çıkan verilerin örtüştüğü görülmektedir.

Literatürde paylaşıldığı gibi “görünürde doğalcılık dönemi” olarak belirtilen 12-14 yaş aralığındaki yedinci sınıf öğrencilerinde bir ve üçüncü sınıf öğrencilerine nazaran kent ve çevre izlenimlerinde özgür çizimlerin olmadığı ve toplumdan yüklenen algıların çizimlerine yansıdığı görülmektedir. Tez çalışması sırasındaki gözlemlerde gerçek durumu yansıtmadığı düşüncesi ile resim yapmaktan vazgeçmek istedikleri görülmüştür. Bu da onları desenler, renkler ve soyut imgelere yönlendirmiştir. Daha derin ve uyumlu resimler çizme amacıyla olmuşlardır. Soyut imgelerde en fazla belirsizlik sağlık ve erişilebilirlik kriterinde olduğu görülmektedir.

Genel olarak baktığımızda aidiyet ve devamlılık ile güvenli çevre kriterinin çok fazla olması, çocukların gördükleri, bildikleri ve güvende hissettikleri yerleri çizmelerinden kaynaklanmaktadır. Katılımında fazla olması güvenli çevre kriterinin olmasından kaynaklanmaktadır.

Yeşil alan ve oyun alanlarının da resimlerinde fazla olması Bolu kentindeki yeşil alanların varlığının ortalamanın üstünde bir değer olarak yeterli seviyede olduğunu, bu alanlara erişimin orta derecede olması da yine erişilebilirlik açısından yeterli seviyede görüldüğü sonucuna varmayı sağlamıştır.

Sırasıyla erişilebilirlik, eşitlik kriterlerinin ortalamanın üstünde olduğu sonucuna varılmıştır. Fakat sosyallik, sağlık ve eşitlik kriterlerinin ise kısmen daha az olduğu görülmektedir. Resimlerde en az sosyallik ve sağlık kavramına yer verilmiştir.

Eşitlik ilkesi ise çocukların oyun hakkı, göz seviyesi peyzajının karşılanması, okul çevresi, yaşadığı çevrenin nicel özelliklerini ve kalite ölçütlerinin değerlendirilmesi ile ilgili bir kriterdir.

Sosyallik ve sağlık kriterleri kısmen daha az olması ise çocuklar için oluşturulan mekânlarda sosyallik kriteri açısından daha fazla etkinlikler düzenlenmesi, çocuklara hitap eden mekânsal düzenlemeler yapılması gerektiğini göstermektedir.

Çalışmada sadece çocukların çizimlerinden hareketle, mekânsal dizim, denge, ölçek, hiyerarşi vb. tasarımı yönlendiren elemanlar ile resimlerdeki bulunan şekiller için belirlenen kodlar üzerinden değerlendirilmeye alınmıştır.

4. TARTIŞMA

Bulgulardan elde edilen verilere göre çocukların çizdikleri yerler genel olarak evlerinin veya aileleriyle gittikleri ve gördükleri yerlere dayanıyor. Fakat Bolu denilince akıllarına gelen çocuk sokaklarına dair mekanlar yok denecek kadar az olmuştur.

Çocuk çizimlerinden elde edilen verilerde:

Konut; Evlerini, kendi mahallesini, konut ve çevresini, cami.

Sokak; Kuvayi Milliye Bulvarını, Aşağı Çarşı, İzzet Baysal Caddesi.

Oyun Parkı; Masal park, Atatürk orman parkı, Nilüfer park, Karaçayır parkı.

Yeşil alanlar; Gölcük, Yedigöller, piknik alanları, Kartalkaya gibi bildikleri ve aşına oldukları yerleri çizdikleri görülmüştür.

Yayalaştırılmış caddeleri çizmeleri çocukların woonerf ve homezone gibi uygulamalarda daha iyi vakit geçirdiklerini göstermektedir. Kentin yürünebilir özellikte olması çocukların geçerken mekânı deneyimlemeleri ve öğrenmelerini sağlamaktadır. Böylece çocuklar yürürken gittikleri rota üzerinden deneyimlediklerini daha kolay resmetmişlerdir.

Bu sebeple kentin gelişimine katkı sağlaması için yerel yönetimlerde çocuk katılımı olmalı ve çocuklar için oluşturulmuş mekân ihtiyacı karşılanmalıdır. Okul çevrelerinde ve herkesin ulaşabileceği merkezi konumlarda çocuk sokağı projelerinin faaliyete geçirilmesi gerekmektedir.

Sağlık kriterinin değerlendirmesinde; Çocukların okullarına yürüyerek gitmesi ile arabayla gitmesi arasında mekânı anlamada farklılıklar olması olasıdır.

Sosyallik kriterinin değerlendirmesinde; Çocuklara insan çizimlerini çizmek zor gelebilir fakat buna rağmen sosyal alanları resmetmişlerdir.

Çocukların çizimlerinden görüldüğü üzere hem de mevcut durum göz önünde bulundurulduğunda; Merkezde çoğu mahallede park bulunmaktadır. Buda çocuklar için yeşil alanlar, oyun ve parklara erişim açısından avantajlı bir durumdur.

Yaş gruplarına göre çocukların oyun alanı metrekaresinin de ayrı hesaplanması gerekmektedir. Tek bir pilot okul ve mahalle seçiminden dolayı, bu

sonuçları bütün bir kente entegre etmek doğru olmayabilir. Bu yüzden örneklem sayısı artırılarak daha detaylı nicel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Çocuk çizimlerine bakıldığında; eğlence, merak, öğrenmeye teşvik edilen ve aidiyet duygusunun olduğu geliştirilmesi gereken alanların olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü çocuklar sadece gittikleri ve bildikleri alanları resmetmişlerdir.

Çizimlerde; 1 Masal park, 1 Nilüfer park, 1 Atatürk orman parkı, 1 Karaçayır parkı olmak üzere 24 çocuk içinden sadece 4 kişinin bu mekanlara gittiği anlaşılmakta olup, Bolu dendiği zaman akıllarına kazınmış alanlar olarak buraları resmettikleri görülmüştür.

Sonuçların bu şekilde ortaya çıkmasında; reklam, tabela, erişim eksikliği bir etken olarak görülebilir. Çocuklar için bu mekanlarda daha fazla etkinlikler düzenlenip duyurulması ve bu alanlara erişimin kolaylaştırılması gerekmektedir.

Resimlere bakıldığında 2 Yedigöller, 2 Gölcük resmi çizen 4 çocuk vardır. Serbest zamanda çocukların piknik alanlarına erişimi kısıtlı olabilir ve bu alanlarda çocuklar için oluşturulmuş etkinlikler, oyun alanları eksikliğinden kaynaklanan mekânsal düzenlemelerin yetersizliği bu sonuçların görülmesini sağlayabilir.

Yedigöller, Gölcük vb. doğa koruma alanlarının kullanımının artması için okullarda “yaşayarak öğrenme” gezileri arttırılabilir. Ya da yerel yönetimler tarafından kentin doğal güzelliklerini anlatan rota gezileri oluşturulabilir. İlgi çekici tasarımsal etkinlikler düzenlenebilir.

Örneğin tezde bulgulara paylaşılan Almanya örneğindeki gibi çocuklara ‘Trafik Haftası’ kapsamındaki gibi trafik eğitim sokakları düzenlenebilir.

Eskişehir’deki gibi Bilim, Kültür ve Sanat Parkı gibi tasarımsal açıdan eğitici, öğretici ve herkesin erişimine açık alanlar tasarlanabilir.

Antalya’da bulunan Dinopark gibi nesli tükenmiş canlıların tarihini, çocukların anlayabilecekleri şekilde interaktif, eğlenceli ve üç boyutlu maketler üzerinden Bolu kentini anlatan, tarihini öğreten ve önemli yerleri gösteren alanlar oluşturulabilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tez çalışmasında pilot bölge olarak seçilen Bolu 50.Yıl İzzet Baysal İlkokulu ve Bolu 50.Yıl İzzet Baysal Ortaokulundaki çocukların görsel algılarına dayalı olarak çizdikleri resimlerdeki çıkarımlara göre bir nitel araştırma yapılmıştır. Bolu kentinde, kent aidiyetinin yüksek, güvenli çevre, katılım, yeşil alanlar ve oyun hakkı kriterlerinin varlığının en fazla sosyallik kriterinin ise en az olduğu görülmüştür.

Yaş grupları dikkate alındığında 1. ve 3. Sınıf öğrencilerinin çizimleri çok daha detaylı ve beğenilme kaygısı olmadan yapılan çizimlerdir. Öte yandan 5. ve 7. Sınıf öğrencilerinin çizimleri ise artık yaşları büyüdüğü için toplumdan yüklenmiş çeşitli kaygılar nedeniyle daha sınırlı bir şekilde resmedilmiştir. Aynı zamanda bu veri 5. Sınıfların resim öğretmenleri tarafından tespit edilmiş olan bir veri niteliği de taşımaktadır. Bu sebeple yaşayarak öğrenme metodu ilkesinden hareketle öğrenciler için kent gezileri oluşturulup, çıkarımlarda bulunmaları ve bunu gerçek hayatla ilişkilendirmeleri ve mekânsal algılarında farkındalık geliştirmeleri sağlanarak, kentsel sorunlara çözüm üretmeleri beklenmektedir.

İlde çocukların rahatça ve güvenli bir şekilde kullanabilecekleri çok az sayıda çocuk sokağı bulunmaktadır. Türkiye’de çeşitli illerde çocuk sokağı projesi geçici uygulamaları belediyelerle iş birliği içinde yapılmıştır. Buna en iyi örneklerden biri bulgulara da verildiği üzere Bursa-İnegöl ve Sakarya-Şerdivan Belediyelerinin çalışmalarıdır. Örnek projelerden hareketle çocuk hakları göz önünde bulundurularak, konuda uzman kişilerden oluşan bir proje ekibi ile Bolu’da pilot projeler hayata geçirilmelidir.

Çocuklar için konutlarının yakınlarında daha güvenilir alanlar tasarlanmalıdır. Homezone, woonerf ve yaşlara göre okul bahçesi tasarımları uygulanmalıdır.

Çizimlerde okul bahçesi ve okul sokağı gibi yerlere yer verilmemiş olması eğitim kurumlarının hem içinde hem de dışında yaş gruplarına göre çocuklar için oluşturulmuş olan alanlara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Çocukların açık oyun alanlarında daha fazla oynamalarının ve zaman geçirmelerinin, sağlık açısından da önemi bilinmekte olup ailelerde bu konuda bilgilendirilmeli ve çocuk oyun alanlarına teşvik edilmelidir. Sadece sağlık açısından değil aynı zamanda zekâ gelişimleri, motor becerilerinin gelişmesi,

arkadaş edinmeleri ve bu sayede sosyalliğin vermiş olduğu ruhsal açıdan gelişimin desteklenmesi açısından da çocuk oyun alanları önemlidir.

Günümüz neslinin daha önceki nesillere oranla mahallede açık havada oyun oynamaları orada vakit geçirmeleri çok daha azdır. Bu yüzden günümüz çocukları fiziksel aktivite imkânlarını artıracak alanlara ihtiyaç vardır (Karsten, 2005; Hillman, 2006).

Bu çalışma görsel algıya dayalı olarak kentin çocuk gözünden yorumlanmasına dayalı bir çalışmadır. Dolayısıyla çocuk dostu bir Bolu kenti için komşuluk birimleri kapsamında 500 m hizmet yarıçapları oluşturularak, nicel, ölçülebilir çevresel analizlerin yapıldığı, ulaşım ve erişilebilirlik analizlerinin ve arazi kullanım haritalarının hazırlandığı çok yönlü mekânsal veri setlerinin oluşturulmasına gereksinim vardır.

Yasal düzenlemeler kapsamında da çocuk oyun alanları için kişi başına 10 m²/kişi tanımlanması ile sınırlandırılması çocuk dostu kent kapmasında yetersiz kalmaktadır. Gerek planlı alanlar imar yönetmeliği ve gerekse kentsel tasarım rehberlerinde daha çok çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını, erişilebilirliklerini, güvenliklerini ve sosyal etkileşimlerini destekleyici niteliksel boyutlar ele alınması gerekmektedir. Bu kapsamda UNICEF'in girişimleri çocukları aktif yaşamın birer ferdi olarak kabul etmekte; katılım, erişim ve güvenli oyun hakkını esas alarak çocukları sadece mekânda oyun bazlı değil, toplumsal aidiyeti geliştirme ve özgüven kazanma konusunda da katkı sağlamaktadır.

Yapılan çalışma Bolu 50. Yıl İzzet Baysal İlkokulu ve Ortaokulu öğrencilerinin Bolu kentini çocuk bakış açısı ile değerlendirdikleri bir çalışmadır. Çocuklarda yaş aralığı dikkate alınarak, şematik dönem 7-9, gerçekçilik dönemi 9-12, görünürde doğalcılık dönemi 12-14 yaş aralıklarında çocukların çevre ve kent algısı ölçümüne dayalı bir araştırmadır. Çalışma şehircilik ve kentsel tasarım çalışmalarında katılımcı yaklaşımın dikkate alınması açısından önemlidir. Özellikle kentsel planlama ve tasarımda kullanıcı kitle, beklentiler, mekânsal davranış örüntüleri vb. insan önceliğinin de temel alındığı stratejilere gereksinim olduğunu, kente çocuk gözünden bakarak anlatmıştır.

Çocuk dostu kent kriterlerinden katılımın önemli olduğu görülmektedir ve yerel yönetimde çocuk katılımına yer verilmelidir.

Kentte insan faktörünü ele alan bir çalışma olduğu için insanları dahil eden ve kentsel planlama-tasarım açısından çocukların yaş grupları dikkate alınarak,

her yaş grubuna uygun bir şekilde onların ihtiyaçlarını karşılayan sosyal mekân mlerine yer verilebilir.

Genel açıdan tüm katılımcı çocukların belirttiği resimsel anlatımlardan kentin orta derecede ocuk dostu kent kriterlerini karşıladığı anlaşılmaktadır.

Bu tez çalışması disiplinler arası olup, bu konuda yapılacak olan daha detaylı çalışmalara ışık tutması beklenmektedir.

KAYNAKLAR

- Abbott-Chapman, J. (2006). Timeout-in-'greenretreats'&adolescentwellbeing. Youth Studies Australia,25(4), 9-16.
- Acar, H. (2003). *Çocuk Oyun Alanlarında Kullanıcıların Bitki Tercihlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Trabzon Kenti Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 166, Trabzon.
- Adams, S. ve Savahl, S. (2015). Children'sperceptions of thenaturalenvironment: A South Africanperspective. Children'sGeographies, 13(2), 196–211. doi:10.1080/14733285.2013.829659
- Adams, S. ve Savahl, S. (2016a). Nature as Children'sspace: A systematicreview. doi: 10.1080/00958964.2017.1289882
- Akarsu, F. (1984). "Piaget'ye göre Çocukta Mekân Kavramının Gelişimi", Mimarlık Dergisi, s: 9, ss. 31-33.
- Aksoy, Y. (2011). "Çocuk Oyun Alanları Üzerine Bir Araştırma İstanbul, Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, Zonguldak ve Trabzon İlleri Örneği".
- Alarasi, H., Martinez, J. ve Amer, S. (2015). Children'sperception of theircitycentre: a qualitative GIS methodologicalinvestigation in a Dutchcity. Children'sGeographies, 14(4), 437–452.
- Alexander, C., Ishikawa,S. ve Silverstein, M. (1977). A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction. London: Oxford University Press.
- Altunkasa, M. F. (2004). Adana'nın Kentsel Gelişim Süreci ve Yeşil Alanlar Çukurova Üniversitesi. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Adana Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu Bireysel Raporu, Adana.
- Amsden, J. ve VanWynsberghe, R. (2005). Communitymapping as a researchtoolwithyouth. Action Research, 3(4), 357–438. doi:10.1177/1476750305058487
- Anggriani, D., Ode, L., Bantu, M., Elwan, M. ve Najib, M. (2024). CHILD FRIENDLY CITY DEVELOPMENT MODEL USING A SOCIOLOGICAL APPROACH IN KENDARI CITY. JournalPublicuho.
- Antonsich, M. (2010). Searching for belonging—An analytical framework. Geography Compass, 4(6), 644-659.
- Arup. (2017). Citiesalive: Designingfor urban childhoods. Arup. https://www.arup.com/media/arup/files/publications/u/cities_alivedesigning_for_urban_childhoods.pdf
- Aşcıoğlu, G. (2013). Bir Grup Okul Öncesine Devam Eden Çocuğun Aile Resimlerinin Yorumlanması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Ayaydın, A. A. (2017). ÇOCUĞUN KENDİNİ RESİMLE İFADE ETME İHTİYACI. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (64), 169-177.
- Aydemir, K. P. K. (2018). *Yavaş Kent Hareketi Üzerinden Yaşanabilir Aramekân/Arayüz Geliştirmede Bir Model Önerisi: İstanbul/Beşiktaş-Sinanpaşa Mahallesi Örneği*, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı (Doctoral dissertation, Doktora Tezi, Bartın).
- Aydın, U. Ö. (2017). Okul öncesi resim eğitiminde çocuğun çizgisel gelişimi (2-7 yaş). Kastamonu Eğitim Dergisi, 25(6), 2215-2228.

- Aydoğan, TG ve Dilek, EF (2024). Çocuk Dostu Kentsel Planlama ve Tasarım Ölçütleri. GSI JournalsSerie A: Turizm Rekreasyon ve Spor Bilimlerindeki Gelişmeler, 7(1), 188-211. <https://doi.org/10.53353/atrss.1367400>
- Ayres, A., (1979), *Sensory Integration and the Child*, Los Angeles, Ca: Western Psychological Services.
- Baier, Cristof (2004). *Die pädagogischen und psychologischen Aspekte des Spiels und der Bewegung und deren Bedeutung für die Sprachförderung*. Graz: Pädagogische Akademie.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). *Ansiklopedik eğitim ve psikoloji sözlüğü*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Barker, R. (1968). *Ecological Psychology*, Stanford University Press, Stanford.
- Bayraktar, N., Akyol E., Yücel, Ü. ve Yücel, Ç. (1994). Bir Mekân: Atatürk Çocuk Yuvası Umay Pavyonu, *Mimarlık Dergisi*, 260. s: 43-46
- Bechtel, R. B. (1977). *Enclosing Behavior*, Dowden-Hutchinson and Ross.
- Bentley, I. (1993). *Responsive Environments: A Manual For Designers*, Butterworth Architecture, Oxford, England.
- Berk, L. (2013). *Bebekler ve Çocuklar Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa*. Işıkoğlu Erdoğan, N. (Çeviri Editörü, 7. Basımdan Çeviri), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bilgin, F. (1984). Kent mekânında çocuk, çocuklar için bir mekân: Serüven alanları, *Mimarlık*, 9.
- Blumenfeld, P., Hamilton, V.L. ve Bossert, S. (1983). Teacher talk and student thought: Socialization into the student role. In *Teacher and student perceptions: Implications for learning*. J. Levine and M.U. Wang, eds. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, pp. 143-92.
- Bolu Belediyesi, (2023). İşte Atatürk Orman Parkı'nın muhteşem hali. <https://www.bolu.bel.tr/iste-ataturk-orman-parkinin-muhtesem-hali/> adresinden 30 Ağustos 2025 tarihinde alınmıştır.
- Bolu Belediyesi, (2024). Faaliyet Raporu. <https://www.bolu.bel.tr/EKitap/FaaliyetRaporu-2024/FaaliyetRaporu-2024.html> adresinden 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- Bolu Belediyesi, (2025). Kent Rehberi. <https://ekent.bolu.bel.tr:81/KentrehberiApp/Index> adresinden 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- Bolu Gündem, (2017). Karaçayır'da mini hayvanat bahçesi. <https://www.bolugundem.com/haber/12035462/karacayirda-mini-hayvanat-bahcesi> adresinden 30 Ağustos 2025 tarihinde alınmıştır.
- Bolu Gündem, (2024). Bu park insanı gerçekten masal diyarına götürüyor. <https://www.bolugundem.com/haber/20198329/bu-park-insani-gercekten-masal-diyarina-goturuyor?> adresinden 03 Eylül 2025 tarihinde alınmıştır.
- Bolu Gündem, (2025). Sıcak havalarda serinliğin adresi: Bolu parklarında renkli hafta sonu! <https://www.bolugundem.com/haber/25519086/sicak-havalarda-serinligin-adresi-bolu-parklarinda-renkli-hafta-sonu> adresinden 30 Ağustos 2025 tarihinde alınmıştır.
- Bolu Olay, (2012). Karaçayır Parkı Cazibe merkezi oldu. <https://www.boluolay.com/haber/18160971/karacayir-parki-cazibe-merkezi-oldu> adresinden 30 Ağustos 2025 tarihinde alınmıştır.
- Bolu Olay (2024). Türkiye'nin en mutlu şehirleri belli oldu: Sinop, Bolu ve Bilecik önde gidiyor! <https://www.boluolay.com/haber/19001189/turkiyenin-en-mutlu-sehirleri-belli-oldu-sinop-bolu-ve-bilecik-onde-gidiyor> adresinden 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.

- Bostancı, S.H. ve Ocakçı, M. (2011). Innovative approach to aesthetic evaluation based on entropy. *European Planning Studies*, 19(4): ss.705–723.
- Bulut, A. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin sanat ve yaratıcılık kavramlarına ilişkin algıları. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 913-920.
- Bristol City Council (2003). New Build Home Zone Design Guidelines, First Edition. Bristol City Council.
- Broberg, A., Kyttä, M. ve Fagerholm, N. (2013). Child-friendly urban structures: Bullerby revisited. *Journal of Environmental Psychology*, 35, 110-120.
- Brooker, L. ve Edwards, S. (2010). *Engaging Play* McGraw-Hill Education Date Published
- Bronfenbrenner U. (1979). *The Ecology of Human Development*. London, Harvard University Press.
- Brown, B.B. (1990). Akran grupları ve akran kültürleri. Eşikte: Gelişmekte olan ergen. S.S. Feldman ve G.R. Elliott, eds. Cambridge, MA: Harvard Üniversitesi Yayınları, s. 171–96.
- Burkitt, E., Barret, M. ve Davis, A. (2005). Drawings Of Emotionally Characterised Figures By Children From Different Educational Backgrounds, *International Journal Of Art and Design Education*, 24(1), 71-83
- Carroll, P., Witten, K., Asiasiga, L. ve Lin, E. Y. (2019). Children's engagement as urban researchers and consultants in Aotearoa/New Zealand: Can it increase children's effective participation in urban planning?. *Children & Society*, 33(5), 414-428.
- Castonguay, G. ve Jutras, S. (2009). Children's appreciation of outdoor places in a poor neighbourhood. *Journal of Environmental Psychology*, 29(2009), 101–109. doi:10.1016/j.jenvp.2008.05.002
- Cheskey, E. (1996). How Schoolyards Influence Behaviour. Retrieved March 12, 2007, from <http://www.pesticide.org/RHSLCheskeyArticle.pdf>
- Child Friendly Cities Initiatives, (2023). Denmark Child-Friendly Cities Initiative . <https://www.childfriendlycities.org/initiatives/denmark> adresinden 6 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Child Friendly Cities Initiatives, (2023a). Germany Kinderfreundliche Kommunen . <https://www.childfriendlycities.org/initiatives/germany> adresinden 6 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Children, (2007). https://www.tslr.net/2007/10/children-friendly-city-of-delft.html?utm_source adresinden 18 Temmuz 2025 tarihinde alınmıştır.
- Churchman, A. (2003), "Is There a Place for Children in the City?", *Journal of Urban Design*, Vol. 8 No. 2, pp. 99-111.
- Collarte, N. (2012). *The Woenerf concept "Rethinking a residential street in somerville*. Master of Arts in Urban and Environmental Policy and Planning, Tufts University.
- Copenhagen, A city built for kids, families, and big kids. (2023). <https://blogs.uoregon.edu/gbike/2023/06/28/copenhagen-a-city-built-for-kids-families-and-big-kids/> adresinden 29 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.
- Çakır, H. (1997). Çocukların Algılamasında Etkili Olan Mimari Parametrelerin Belirlenmesi, *Yüksek Lisans Tezi* (Yayınlanmamış), _TÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çakırer Özservet, Y. (2014). 1990'lerden Bu Yana Çocuk Dostu Bir Şehir. *Marmara Bölgesi Yerel Belediyeler Haber Dergisi*, 2(1), 120-125. Erişim Adresi:

https://www.researchgate.net/publication/265709118_1990'lardan_bu_yana_Cocuk_Dost_u_bir_Sehir_Fano

Çakırer Özservet, Y. (2024). "La Citta Dei Bambini" Fano'dan Roma'ya Çocukların Şehri Hareketi.

https://www.researchgate.net/publication/265707993_La_Citta_De_Bambini_Fano'dan_Roma'ya_Cocuklarin_Sehri_Hareketi adresinden 29 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.

Çanakçıoğlu, N.G. 2012. Çocukta Mekân Algısının Gelişimi ve Mekânsal İmge Zenginliği Bakımından Malzemenin Önemi. Mimarlıkta Malzeme, 7(22), 1-8.

Çankırılı, A. (2015). *Çocuk resimlerinin Dili*. İstanbul: Zafer Yayıncılık

Çeliköz, N. (2017). Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. Yıldız Journal of Educational Research, 2(1), 1-25.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, (1995). 27 Ocak. Resmi Gazete. Sayı: 22184. Web: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf> Erişim Tarihi: 01.12.2019.

Davison KK, Lawson CT. (2006): Do attributes of the physical environment influence children's physical activity? A review of the literature. Int J Behav Nutr Phys Act., 3 (19).

Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: human needs and the self-determination of behavior. Psychol. Inq. 11, 227–268. doi: 10.1207/S15327965PLI1104_01

Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (2011). Levels of analysis, regnant causes of behavior and well-being: the role of psychological needs. Psychol. Inq. 22, 17–22. doi: 10.1080/1047840X.2011.545978

Digital Library, (1959). Declaration of the Rights of the Child. <https://digitallibrary.un.org/record/195831?v=pdf> adresinden 14 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.

Dilci, T. (2014). *Aile İçi Yaşamın Çocuk Resimlerindeki İzi*. İstanbul: İdeal Kültür ve Yayıncılık

Diñçeli, D. (2020). Yaratıcılık ve sanat. Sanat Eğitimi Dergisi, 8(1), 43–55.

Dinopark, (2025). Dinopark. <https://dinopark.com.tr/> adresinden 30 Ağustos 2025 tarihinde alınmıştır.

Eliasa EI (2012) Counsellor roles on students' lifelong learning understanding (A psychological study based on ecological system theory). Procedia Soc Behav Sci, 46:5703-5706.

Ergen, M. (2018). Kentsel planlama içerisinde yer alan çocuk oyun alanlarının önemi: Amasya kenti örneği. Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi, 1(1), 20–25.

Ertürk, S. (1992). Çocuk ve Mekân, Mimarlık ve Şehircilikte Mekân, Yıldız Üniversitesi, İstanbul.

Eskişehir Belediyesi, (2025). Eskişehir. https://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=57 adresinden 30 Ağustos 2025 tarihinde alınmıştır.

Ferguson KT, Cassells RC, MacAllister JW ve Evans GW. (20103). The physical environment and child development: an international review. Int J Psychol;48(4):437-68. doi: 10.1080/00207594.2013.804190. Epub 2013 Jun 28. PMID: 23808797; PMCID: PMC4489931.

Forbes, (2019). Kids In Germany Redesign Road To Save Lives. <https://www.forbes.com/sites/tanyamohn/2019/11/10/kids-in-germany-redesign-road-to-save-lives/> adresinden 29 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.

- Freepik, (2025). Red Paper Background. https://www.freepik.com/free-photo/red-paper-background-elegant-scarlet-background-holiday-decoration-web-design-paper-texture_24543762.htm#fromView=search&page=1&position=1&uuid=3514d56c-8888-4ad2-aec6-afcbd681a5c6&query=k%C4%B1rm%C4%B1z%C4%B1 adresinden 13 Eylül 2025 tarihinde alınmıştır.
- Freepik, (2025a). Playground park scene with equipment. https://www.freepik.com/free-vector/playground-park-scene-with-equipment_6160089.htm adresinden 13 Eylül 2025 tarihinde alınmıştır.
- Freepik, (2025b). Tree Vector. https://www.freepik.com/free-vector/set-different-tree-design_3875712.htm#fromView=search&page=1&position=23&uuid=b8bd30f6-06b9-4176-9eaa-5f6601fcd9d7&query=a%C4%9Fa%C3%A7lar?log-in=google adresinden 13 Eylül 2025 tarihinde alınmıştır.
- Freepik, (2025c). Landscape Background. https://www.freepik.com/free-vector/spring-landscape-background_1624267.htm#fromView=search&page=1&position=14&uuid=987220de-8b3e-4333-b3c0-c47c792884ac&query=ev+g%C3%BCne%C5%9F+bulut+a%C4%9Fa%C3%A7+%C3%A7izimi?log-in=google adresinden 13 Eylül 2025 tarihinde alınmıştır.
- Freepik, (2025ç). People Icons. https://www.freepik.com/free-vector/people-family-icons-man-woman-child-pet-icons_13031934.htm#fromView=search&page=3&position=10&uuid=d5dce35a-303b-49e6-b1ff-ca215f30ab16&query=%C3%A7%C3%B6p+adam adresinden 13 Eylül 2025 tarihinde alınmıştır.
- Frey, A. ve Mengelkamp, C. (2007). Auswirkungen von Sport und Bewegung auf die Entwicklung von Kindergartenkindern. *Bildungsforschung* 4 (2007) 1, s. 19.
- Frohlich KL. ve Collins PA. J. (2024). *Epidemiol Community Health*; 78:66–68.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2004). Çocuk ve ergen gelişimi. (5. Baskı). (A. Dönmez, B. Onur ve N. Çelen, Çev.) İmge Kitabevi Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi 2004, 5. Baskı).
- Gohla, S. (2010). Die bedeutung von sport und bewegung in der entwicklung des Kindes. daten2.verwaltungsportal.de/.../leichtathletik_link_facharbeit.doc, Erişim Tarihi: 15.02.2018
- Gökalp, M. (2016). Çocukta yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin “Yaratıcılık ve geliştirilmesi” dersinde okul öncesi bölümü öğrencilerine olan etkisi (Samsun Eğitim Fakültesi Örneği). *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 25-36.
- Graham, L. (2008). Gestalt Theory in Interactive Media Design. *Journal of Humanities and Social Science*. 2 (1). ss.1-12.
- Grössing, Stefan (1993). *Bewegungskultur und Bewegungserziehung. Grundlagen einer sinnorientierten Bewegungspädagogik*. Schorndorf: Hofmann.
- Gürer, L. (1990). *Temel Tasarım*, İ.T.Ü., İstanbul.
- Gür, S. Ö., Lang, J., Özbilen, A., Ertürk, S. ve Ibis, T. (1980). Çocuk ve Çevresi:Çocuk Oyun Alanları Olarak Sokaklarımız, *KTÜ Mimarlık Bölüm Bülteni*, 5, s. 70-76.
- Gürkaynak, İ. (1996). “Çocuklar, Çevreler, Eviçleri”, Komut, E. (ed.), *Diğerlerinin Konut Sorunları*, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Ankara, ss. 423-430.
- Haikkola, L., Pacilli, M. G., Horelli, L. ve Prezza, M. (2007). ‘Interpretations of Urban Child-Friendliness: A comparative study of two neighborhoods in Helsinki and Rome’. *Children, Youth and Environments*, 17(4), 319-351.

- Haikkola, L. ve Horelli, L. (2002). Young People as Social and Environmental Agents in Finland and in Italy: An Overview of the Legislative Situation of Young People, the Structures for and Examples of Participation in Finland, and the Concept of the Child-Friendly Environment. Basılmamış makale. HUT/Centre for Urban and Regional Studies.
- Haikkola, L., Pacilli, M. G., Horelli, L. ve Prezda, M. (2007). Interpretations of urban child-friendliness: A comparative study of two neighborhoods in Helsinki and Rome. *Children, Youth and Environments*, 17(4), 319-351.
- Hallowell, M. R., ve Yugar-Arias, I. F. (2016). Exploring fundamental causes of safety challenges faced by Hispanic construction workers in the US using photo-voice. *Safety Science*, 82, 199-211.
- Halmatov, S. (2017). *Çocuk Resimleri Analizi ve Psikolojik Resim Testleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Hidalgo, M. C. ve Hernandez, B. (2001). Place attachment: Conceptual and empirical questions. *Journal of Environmental Psychology*. 21: 273-281.
- Higgins, E.T. ve Parsons, J.E. (1983). Sosyal biliş ve çocuğun sosyal yaşamı: Alt kültürler olarak aşamalar. Sosyal biliş ve sosyal gelişimde. E.T. Higgins, D.N. Ruble ve W.W. Hartup, eds. Cambridge, MA: Cambridge University Press, s. 15-62.
- Hillman, M. (2006). Children's rights and adults' wrongs.
- Hong, H. (2023). A photo-voice study on the children's experiences of neighborhood safety. *안전문화연구*, 22, 207-228. <https://doi.org/10.52902/kjsc.2023.22.207>
- Horelli, L. (2007). Constructing a theoretical framework for Environmental Child-Friendliness. *Children, Youth and Environments*, 17(4), 267-292.
- Hordyk, S. R., Dulude, M. ve Shema, M. (2014). When nature nurtures children: Nature as a containing and holding space. *Children's Geographies*. doi:10.1080/14733285.2014.923814
- Hourakhsh, A.N. ve Atun, R.A., (2016). Aesthetic design thinking model for urban environments: A survey based on a review of the literature". *Urban Design International*. 21 (3), ss.195-212.
- Hüttenmoser M. ve Degen-Zimmerman, D. (1995). Lebensraum für Kinder, Empirische Untersuchungen zur Bedeutung des Wohnumfeldes für den Alltag und die Entwicklung der Kinder, Bericht 70 des Nationalen Forschungsprogramms Stadt und Verkehr (Room for Children: Empirical Research into the Influence of the Daily Environment for Children's Development, National research Program for City and Transport), Zurich.
- Härkönen U. (2007). Bronfenbrenner's ecological theory for students and the audience. V. International Conference "Person. Color. Nature. Music", 17-21 October 2007, Daugavpils University, Daugavpils, Latvia.
- Inomjonovna, R. I. (2023). Development of creative ability and imagination in children. *Journal of New Century Innovations*, 22(1), 108-112.
- İlköğretim, (2021). Resimlerde Mekân Kavramı. <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/ilkogretim-ogrencilerinin-resimlerinde-mekan-kavrami-41818404> adresinden 10 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- İnanç, B. Y., Bilgin, M. ve Atıcı, M. K. (2007). *Gelişim psikolojisi*. Pegem Atıf İndeksi, 1-293.
- İstanbul Üniversitesi Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezi, (1945). Çocuk Hakları (UNICEF). ÇOCUK HAKLARININ DÜNYA TARİHÇESİ.

<https://cocukkoruma.istanbul.edu.tr/tr/content/cocuk-haklari-unicef/cocuk-haklarinin-dunya-tarihcesi> adresinden 28 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.

İzmir Belediyesi, (2024). Projeler Kültürpark. <https://www.izmir.bel.tr/tr/Projeler/kulturpark/1244/4> adresinden 23 Eylül 2025 tarihinde alınmıştır.

İzmir Belediyesi, (2025). Kültürpark. <https://kulturparkizmir.org/tr/%C3%87ocuklar%20i%C3%A7in/30/82> adresinden 23 Eylül 2025 tarihinde alınmıştır.

Kabadayı, (2024). Oyun Parklarının Dönüşümü. [://www.inanckabadayi.com.tr/Blog/oyun-parklarinin-donusumu-mimariyi-ve-konut-sektorunu-nasil-etkiledi](http://www.inanckabadayi.com.tr/Blog/oyun-parklarinin-donusumu-mimariyi-ve-konut-sektorunu-nasil-etkiledi) adresinden 29 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.

Kaiser, S. (1997). The social psychology of clothing: symbolic appearances in context, New York: Fairchild., 36

Kallio, K. P., Wood, B. E., & Håkli, J. (2020). Livedcitizenship: Conceptualising an emergingfield. *CitizenshipStudies*, 24(6), 713-729.

Kandinsky, W. (2013). *Sanatta Ruhsallık Üzerine*, Çev. Gülin Ekinci, İstanbul: Altıkırkbeş Yayın

Kantomaa MT., Tammelin TH. ve Demakakos P. (2010). Physical activity, emotional and behavioural problems, maternal education and self-reported educational performance of adolescents. *Health Educ Res*; 25:368–79.

Kaplan, R. ve Kaplan, S. (1982). Cognition and Environment: Functioning in an Uncertain World. New York: Praeger Publishers.

Karakuzu, E. ve Aksu, G., A., (2022). Çocuk Dostu Kent Kavramının Çocuk – Oyun – Mekan İlişkileri Ve Paydaşlar Çerçevesinde Değerlendirilmesi *Journal of TechnologyandAppliedSciences* 4(2), 147-156

Karsten, Lia. (2005). It All Used to Be Better? Different Generations on Continuity and Change in Urban Children's Daily Use of Space. *Children's Geographies*. 3. 275-290. 10.1080/14733280500352912.

Kaşıkcı, E. (2006). *İmaj iletişim & beden dili*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Kempf, H.D. (2005). Das Kind ist Akteur seiner Entwicklung. *Sport-Praxis*, 46(4), 36-41.

Khan, A. M. (2006). "ResidentialArea Development in Dhaka City byPrivateandPublicSector", *Jahangirnagar Planning Review*, 4: June 2006.

Kim, J.; Park, H.; Lee, S. (2020). Theeffects of relationshipwithparents, teachers, andpeers on longitudinalchange in creativityduringadolescence. *J. Creat. Educ.*, 20, 91–111. [Google Scholar] [CrossRef]

Kim, J. W., & Kim, K. S. (2022). A Study on theConcept of Child-Friendly City in M-City Using PhotovoiceMethod. *Journal of theKoreaAcademiaIndustrialCooperationSociety*, 23(12), 466–473. <https://doi.org/10.5762/kais.2022.23.12.466>

Kılıçaslan, H. (2018). Urban Metaphors in theInteraction of Child withPublic Space. *RupkathaJournal on InterdisciplinaryStudies in Humanities*, 10(3). <https://doi.org/10.21659/RUPKATHA.V10N3.03>

Kong, L. (2000). Nature'sdangers, nature'spleasures: Urban childrenandthenaturalworld. In S. L. Holloway& G. Valentine (Eds.), *Children'sgeographies* (pp. 257–271). London: Routledge.

- Kopnina, H. (2011). What is (responsible) consumption? Discussing environment and consumption with children from different socioeconomic backgrounds in the Netherlands. *Environmentalist*, 31, 216–226. doi:10.1007/s10669-011-9324-y
- Krieger, Alex. (2009). *Urban Design: Minneapolis*. Edited by Saunders William. London: The University of Minnesota Press.
- Kundera, M. (1996). *Yavaşlık* (Çev. A. Berktaş). Can Yayınları.
- Kutlu, R. (2018). ÇEVRESEL FAKTÖRLERİN MEKAN KALİTESİ VE İNSAN SAĞLIĞINA ETKİLERİ. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 8(1), 67-78. <https://doi.org/10.7456/10801100/007>
- Kültür Portalı, (2025). Bolu Genel Bilgiler. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/genelbilgiler> adresinden 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2018). Tanıtım Broşürü. <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-362299/tanitim-brosuru.html> adresinden 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2025). Merkez İlçe. <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-355460/merkez-ilce.html> adresinden 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- Kütük Yılmaz, P. (2021). Gençlerle yürütülen photovoice projeleri: Katılımlı bir araştırma yöntemi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırma-ları Dergisi*, 17(33), 174-192.
- Kyttä, M. (2004). The extent of children's independent mobility and the number of actualized affordances as criteria for child-friendly environments. *Journal of Environmental Psychology*, 24(2), 179-198.
- Lange, A. (2018). *The Design of Childhood: How the Material World Shapes Independent Kids*. Bloomsbury Publishing.
- Latfi, M. F. M. ve Karim, H. A. (2012). Suitability of Planning guidelines for children playing spaces. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 38: 304-314.
- Lovell, N. (1998). *Locality and Belonging*. London: Routledge Publishing.
- Low, S. M. (1992). Symbolic ties that bind. In I. Altman, & S. M. Low (Eds.), *Place attachment* (pp. 165-185). New York: Plenum Press.
- Lynch, K., 1984. *Good City Form*, The MIT Press, Cambridge and London.
- Malchiodi, C. A. (2005). *Çocukların Resimlerini Anlamak*, İstanbul: Epsilon Yayıncılık
- Malone, K. ve Tranter, P. (2003). Children's Environmental Learning and the Use, Design and Management of Schoolgrounds, *Children, Youth and Environments*, Vol.13, no.2.
- Malone, K. ve Tranter, P. J. (2003a). School grounds as sites for learning: Making the most of environmental opportunities. *Environmental Education Research*, 9(3), 283–303. doi:10.1080/13504620303459
- Marmara, (2024). Streets Transforming for Children. <https://www.marmara.gov.tr/en/streets-transforming-for-children> adresinden 29 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.
- Marmara, (2025). Birlikte Konuşalım Çocuklar İçin Nasıl Bir Kent? Program Raporu. <https://mail.marmara.gov.tr/uploads/birlikte-konusalim-cocuklar-icin-nasil-bir-kent-program-raporu-2.pdf> adresinden 03 Eylül 2025 tarihinde alınmıştır.
- Maslow, A. H, (1943). A Theory of human motivation. *Psychological Review*, 50, 370-396.
- Mehta, V. (2013). *The Street A Quintessential Social Public Space*, Routledge and New York. pp.16-50.

- Mevzuat, (2024). PLANLI ALANLAR İMAR YÖNETMELİĞİ. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/yonetmelik/7.5.23722.pdf adresinden 10 Ekim 2025 tarihinde alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2024). GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARI YENİDEN OKUL BAĞÇELERİNDE İHYA EDİLİYOR. <https://www.meb.gov.tr/geleneksel-cocuk-oyunlari-yeniden-okul-bahcelerinde-ihya-ediliyor/haber/32667/tr> adresinden 29 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.
- Moeller, J. (1965). Standardsforoutdoorrecreationalareas. Chicago:AmericanSociety of Planning Officials, Report no 194.
- Moughtin, C., (1992). Urban Design Street and Square, Butterworth Architecture, Oxford.
- Moyles, J. (2010b). Thinking About Play : Developing a Reflective Approach McGraw- Hill Education Date Published. <http://site.ebrary.com/lib/gazi/reader.action?docID=10441963> adresinden 25 Kasım 2014 tarihinde alınmıştır.
- Nalinci, Gülbin Zeren; Yapıcı, Şenay ve Yapıcı, Mehmet. (2023). “Okulöncesi Çocuklarının Sevgi Kavramına İlişkin Resimlerinin Analizi”. ulakbilge, 86 (2023 Temmuz): s. 601–617. doi: 10.7816/ulakbilge-11-86-07
- Nasar, J.L., 1994. Urban Design Aesthetics: The Evaluative Qualities of Building Exteriors, Environment and Behavior, 26, 3, 377-401.
- Nufusune, (2024). Bolu Merkez Bahçelievler Mahallesi Nüfusu. <https://www.nufusune.com/10878-bolu-merkez-bahcelievler-mahallesi-nufusu> adresinden 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- Omidire MF., Ayob S., Mampane RM. ve Sefotho MM. (2018) Using structured movement educational activities to teach mathematics and language concepts to preschoolers. South African Journal of Childhood Education 8 (1):2223-7682. <https://doi.org/10.4102/sajce.v8i1.513>.
- Ounce of Prevention Fund of Florida. (2020). Positive Parenting Guide. Prevent Child Abuse Florida / Ounce of Prevention Fund of Florida. 39.
- Önder, D. ve Polat, A. T. (2012). Kentsel açık-yeşil alanların kent yaşamındaki yeri ve önemi. Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu ve Bakım Esasları Semineri, 19 Mayıs Üniversitesi, Konya.
- Öymen Özak, N. ve Pulat Gökmen, G. (2009). “Bellek Ve Mekân İlişkisi Üzerine Bir Model Önerisi”. İTÜDERGİSİ/a, 8 (2).
- Özgen, Y. ve Aytuğ, A. (1992). “Kullanıcı Eğilimleri Açısından Çocuk Oyun Alanları Ve Araçları Üzerine Bir İnceleme.” Journal of theFaculty of ForestryİstanbulUniversity| İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 42 (2).
- Özer, M. ve Yıldırım Polat, A. (2019). Okul öncesi dönemde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik farklı sosyoekonomik düzeydeki ebeveyn deneyimlerinin incelenmesi. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 7(3), 1309-1327.
- Paintmaps, (2025). Bolu Harita Grafiği. <https://paintmaps.com/tr/harita-grafikleri/19c/Bolu-harita-grafigi> adresinden 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- Paktuna Keskin, S. (2013). Çöp Çocuk (Çocuk çizgilerindeki Giz). İstanbul: Boyut Yayıncılık, 10. Baskı
- Palmberg, I. ve Kuru, J. (2000). Outdooractivities as a basisforenvironmentalresponsibility. TheJournal of EnvironmentalEducation, 31(4), 32–46. doi:10.1080/00958960009598649

- Park, H. ve Kim, S. (2024). Effects of Perceived Parent–Child Relationships and Self-Concept on Creative Personality among Middle School Students. *Behavioral Sciences*, 14(1), 58. <https://doi.org/10.3390/bs14010058>
- Parkhurst, J.T. ve Asher, S.R. (1992). Ortaokulda akran reddi: Davranış, yalnızlık ve kişilerarası kaygılardaki alt grup farklılıkları. *Gelişim Psikolojisi* (1992) 28:231–41.
- Peyzax (2021). Dünyadan Örnek Okul Bahçesi Tasarımları. <https://www.peyzax.com/dunyadan-ornek-okul-bahcesi-tasarimlari/> adresinden 29 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.
- Piaget.J. (2004). *Çocukta Zihinsel Gelişim*, çev. Hüseyin Portakal, Cem yayınevi.
- Piaget, J. (2016). *Zeka Psikolojisi*. İsmail Hakkı Yılmaz (çev.), Pinhan Yayıncılık, 213 s., İstanbul.
- Plant Dergisi, (2020). KENT İÇERİSİNDE ÇOCUK DOSTU ÇEVRELER. <https://www.plantdergisi.com/yazi-kent-icerisinde-cocuk-dostu-cevreler-401.html> adresinden 29 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.
- Powell, K. E. (2005). Land use, the built environment, and physical activity: a public health mixture; a public health solution. *American Journal of Preventive Medicine*, 28(2): 216-217.
- Proshansky, H.M. ve Fabian, A.K. (1987). The Development of Place Identity in the Child.
- Quan, Z., Dali, M.B. ve Zainol, R.B. (2024). A Review of Child-Friendly City Assessment Tools – Are We Really Planning Cities for Children? *International Journal of Religion*.
- Rasmussen, K. (2004). Places for children- Children's places. *Childhood*, 11(2), 155–173. doi:10.1177/0907568204043053
- Roberts, M. ve Greed, C. (2001). *Approaching Urban Design*. London: Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781315841069>
- Rymanowicz K., Hetherington C. ve Larm B. (2020). Planting the seeds for nature-based learning: Impacts of a farm-and nature-based early childhood education program. *The International Journal of Early Childhood Environmental Education* 8 (1):44-63.
- Sanoff, H. ve Dickerson, H. (1971). Mapping Children's Behavior in a Residential Setting, *Journal of Architectural Design*, 25(4), s:103.
- San, I. (1979). *Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık*. 2. baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Genel Yayın No. 181, Ankara, 1979.
- Sallis, J. F., Taylor, W. C., Dowda, M., Freedson, P. S. ve Pate, R. R. (2002). Correlates of vigorous physical activity for children in grades 1 through 12: comparing parent-reported and objectively measured physical activity. *Pediatric exercise science*, 14(1), 30-44.
- Sallis, J. F., Prochaska, J. J. ve Taylor, W. C. (2000). A review of correlates of physical activity of children and adolescents. *Medicine and science in sports and exercise*, 32(5), 963-975.
- Saygılı, (2020). Karadeniz Bölgesi İdari Haritası. <http://cografyaharita.com/haritalarim/4mkaradeniz-bolgesinin-illeri-haritasi.png> adresinden 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- Saygın, O. (2007). *Renklerle İnsanları Tanıma Kılavuzu* (1. Basım) İstanbul: Hayat Yayıncılık
- Schoeppe S., Duncan MJ. ve Badland H. (2013). Associations of children's independent mobility and active travel with physical activity, sedentary behaviour and weight status: a systematic review. *J Sci Med Sport* 2013;16:312–9.
- Sebba R. ve Churchman, A. (1986). Schoolyard Design as an Expression of Educational Principles, *Children's Environments Quarterly*, Vol. 3, no.3.

- Selby, E.C.; Shaw, E.J.; Houtz, J.C. (2005). Thecreativepersonality. *Gift. Child Q.*, 49, 300–314. [Google Scholar] [CrossRef]
- Senda, M., (1992), Design of Children’s Play Environments, ISBN 0-07-056213-X
- Senyen, H. M. S. ve Erdoğan, E. (2019). Kamusal Çocuk Oyun Alanlarında Güvenliğin Avrupa Standartları Üzerinden Değerlendirilmesi. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 21(3): 665-684.
- Schell, Kara, Alana Ferguson, Rita Hamoline, Jennifer Shea ve Roanne Thomas- Maclean. (2009). “Photovoice as a TeachingTool: Learning byDoing Visual Methods.” *International Journal of Teachingand Learning in HigherEducation*21 (3): 340–352.
- Schepel, S. (2005). Kiss 2, ToolTo Test The Child Friendliness Of Street Layout Amsterdam. Retrieved April 03, 2008, from www.urban.nl/childstreet2005/downloads/Stuttgart/Kiss_abstract_sep06.pdf
- Shen, P. (2024). Assessment of child-friendlyspatialenvironment in urban communitiesbased on fuzzyAnalyticHierarchyProcess, *Journal of EngineeringResearch*
- Shields, A., Ryan, R. M. ve Cicchetti, D. (2001). Narrative representations of caregivers and emotion dysregulation as predictors of maltreated children’s rejection by peers. *Dev. Psychol.* 37, 321–337. doi: 10.1037//0012-1649.37. 3.321
- Smith, P. S., Hayes, M. L. ve Lyons, K. M. (2017). The ecology of instructional teacher leadership. *The Journal of Mathematical Behavior*, 46, 267-288.
- Stedman, R. (2002). Toward a social psychology of place: Predictive behavior from place –based cognitions, attitudes, and identity, *Environmental Behavior*, 34, 561-581.
- Susüzer K. (2006). Oyun Yoluyla Fransızca Öğretimi. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Adana, 55 s
- Şahin, H. (2017). *Resimleriyle Çocuk/Ergen Değerlendirme Vaka Örnekleri*. İstanbul: Akademik Kitaplar
- Tandoğan, O. (2011). “İstanbul’da Çocuk Dostu Kent İçin Açık Alanların Planlama, Tasarım ve Yönetim İlkelerinin Oluşturulması” Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tandoğan, O. (2014). Çocuk İçin Daha Yaşanılır Bir Kentsel Mekan: Dünyada Gerçekleştirilen Uygulamalar. *Megaron*, 9(1).
- Tian, L., Han, M. ve Huebner, E. S. (2014b). Preliminary development of the adolescent students’ basic psychological needs at school scale. *J. Adolesc.* 37, 257–267. doi: 10.1016/j.adolescence.2014.01.005
- Thibodeau, E. L., Cicchetti, D. ve Rogosch, F. A. (2015). Child maltreatment, impulsivity, and antisocial behavior in African American children: moderation effects from a cumulative dopaminergic gene index. *Dev. Psychopathol.* 27, 1621–1636. doi: 10.1017/S095457941500098X
- Topsümer, F., Babacan, E., Baytekin, E., (2009), Şehir Ve Çocuk: Çocuk Dostu Şehir Girişiminin Şehir İmajına Katkısı, İletişim Fakültesi Dergisi, 5-20.
- Tuik, (2024). Tuik. <https://cip.tuik.gov.tr/adresinden> 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- Turdiyeva, M. J. (2021). Model fordevelopingthecreativeabilities of preschoolchildrenbased on a person-centeredapproach. *Builders of TheFuture*, 1(1), 10-14.
- Tranter, P. ve Pawson, Eric. (2001). Children’s Access to Local Environments: A case-study of Christchurch, New Zealand. *Local Environment*. 6. 27-48. 10.1080/13549830120024233.

- Wang, C. C. ve Burris, M. A. (1994). Empowerment through photovoice: Portraits of participation. *Health Education & Behavior*, 21(2), 171-186. doi:10.1177/109019819402100204
- Wang, Caroline ve Burris, Mary Ann. (1997). "Photovoice: Concept, Methodology, and Use for Participatory Needs Assessment." *Health Education and Behavior* 24 (3): 369-387. <https://doi.org/10.1177/109019819702400309>.
- Wicker, A. W. (1979), *An Introduction to Ecological Psychology*, Wadsworth Inc., Belmont, California.
- Widener, Patricia ve Gail Choate. (2023). "Fusing Outrage and Hope into Acts of Resistance, Volunteerism, and Allyships." Pp. 131-146 in *Anthropological Optimism: Engaging the Power of What Could Go Right*, edited by Anna Willow. New York: Routledge.
- Widener, P. (2024). Conceptualizing the City through Photovoice. *Teaching & Learning Anthropology Journal*, 7(1). <https://doi.org/10.5070/t37161774>
- Wilhelmsen, T., Øvreås, S., Roll-Hansen, H., Bjerknes, A.-L. ve Thorrud, S. (2023). Developing child-friendly cities: Young children's participation in urban planning. *Journal of Childhood, Education & Society*, 4(3), 274-290.
- Woodside, A. G., Caldwell, M. ve Spurr, R. (2006). Advancing ecological systems theory in lifestyle, leisure, and travel research. *Journal of Travel Research*, 44(3), 259-272.
- Xamidovna, R. I. (2021). Play as a means of developing the creative abilities of Preschool Children. *Middle European Scientific Bulletin*, 10, 377-83.
- UNICEF (2018). *Child Friendly Cities and Communities Handbook*. <https://s25924.pcdn.co/wp-content/uploads/2018/05/CFCI-handbook-New-Digital-May-2018.pdf>
- Unicef (2004). "Building Child Friendly Cities A Framework for Action", UNICEF Innocenti, International Secretariat for Child Friendly Cities, Florence.
- Veitch, J., Bagley, S., Ball, K. ve Salmon, J. (2006). Where do children usually play? A qualitative study of parents' perceptions of influences on children's active free-play. *Health & Place*, 12(4), 383-393.
- Veitch, J., Salmon, J. ve Ball, K. (2010). Individual, social and physical environmental correlates of children's active free-play: a cross-sectional study. *Int J Behav Nutr Phys Act* 7, 11 (2010). <https://doi.org/10.1186/1479-5868-7-11>
- Yavuzer, H. (1992). *Resimleriyle Çocuk. Resimleriyle Çocuğu Tanıma*, İstanbul, Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*, Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuğunuzun İlk 6 Yılı*, İstanbul, Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2018). *Resimleriyle Çocuk (Resimleriyle Çocuğu Tanıma)*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yazgan, B. (2017). "İstanbul İlinde Çocuk Dostu Kent İçin Mekân, Çevre, Tasarım, Gelişim Eksenli Bir Proje: "Esenler Çocuk Sokağı" Örneğinin İncelenmesi" Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yazıcı, E., Yaman Baydar, I. ve Pınarcık, Ö. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin sanata ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 74-88.
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: Tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *International Journal of Society Researches*, 15(25), 3874-3915.
- Yılmaz, Ç. N. (2005). Tarla başında yaşayan çocukların çevresel algı süreçlerinin bilişsel haritalar yöntemiyle irdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

- Yılmaz, S. ve Bulut, Z. (2002). Kentsel Mekanlarda Çocuk Oyun Alanları Planlama ve Tasarım İlkeleri/Planning and Designing Principles of Children Playgrounds in Urban Areas. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 33(3).
- Yuvacı, Z. ve Dağlıoğlu, H. E. (2018). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve bulundukları sınıf ortamının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 234-256.
- Zevi, B. (1990). Mimariyi Görmeyi Öğrenmek, Çeviri: H. Demir Divanlıoğlu, Birsen Yayınevi, İstanbul.
- Zhou, M., Fang, H. ve Mu, H. (2019). Is the City Friendly to Children? — Construction of Urban Child Friendly Degree Evaluation System and Application Based on M City. *Proceedings of the 2019 5th International Conference on Social Science and Higher Education (ICSSHE 2019)*.
- Zimmer, R. (2004). *Toben macht schlau! Bewegung statt Verkopfung*. Freiburg: Herder.
- Zimmer, R. (2007). *Handbuch der Psychomotorik. Theorie und Praxis der psychomotorischen Förderung von Kindern*. Freiburg: Herder. s.19.
- Zomervrucht, J. (2005). Inviting Streets For Children, Some lessons and results of the Childstreet 2005 conference in Delft, Huizen, The Netherlands, Veilig Verkeer Nederland. Retrieved July 08, 2007, from http://www.urban.nl/childstreet2005/downloads/Stuttgart/zomwevrucht_paper_stuttgart.pdf.
- 50.Yıl İlkokulu, (2025). 50.Yıl İlkokulu Hakkında. https://50yililkokulu.meb.k12.tr/tema/okulumuz_hakkinda.php adresinden 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- 50.Yıl Ortaokulu, (2025). 50.Yıl Ortaokulu Hakkında. https://50yilizzetbaysalortaokulu.meb.k12.tr/tema/okulumuz_hakkinda.html adresinden 10 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.

EKLER

EK1 MEB İlkokul Onayı

50.Yıl İzzet Baysal İlkokulu Müdürlüğüne

Başvuru No: MEB.TT.2024.012377

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu: 703001

T.C. Kimlik No:

Adı Soyadı: PELİN DURAN

Araştırmanın Adı: Çocuk Gözünden Bolu Kentinin Grafiksiz Okuması

Araştırmanın Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Örneklem / Çalışma Grubu: Öğrenci

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatı: 50.Yıl İzzet Baysal İlkokulu

Uygulama Yapılacak Birim: İlkokul

Uygulama Yapılacak İl: BOLU

Veri Toplama Aracının Başlığı: İlköğretim öğrencileri için görsel algı değerlendirme okulu anket

Araştırma Uygulama İzninin Kabul Tarihi: 23.12.2024

Araştırmanın Uygulama İzninin Bitiş Tarihi: 23.12.2025

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine (2024/41)" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup araştırma uygulama izni BOLU İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanmıştır.

NOT: Okul/kurum yöneticileri tarafından "Araştırma Uygulama İzni" belgesinin ve veri toplama araçlarının (araçlardaki maddelerinin) modülde yer alan belge ve araçlarla aynı olduğu kontrol edilmelidir. Aynı olmadığı durumda araştırma uygulama izni verilmeyecektir.

* Başvuru detayını görüntülemek ve belgeyi doğrulamak için <https://arastirmaiznleri.meb.gov.tr/belge-dogrula> bağlantısını kullanınız.

- Araştırma Uygulama İzinleri Başvuru ve Değerlendirme Modülü -

EK2 MEB Ortaokul Onayı

50 Yıl İzzet Baysal Ortaokulu Müdürlüğüne

Başvuru No: MEB.TT.2024.012377

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu: 703051

T.C. Kimlik No: _____

Adı Soyadı: PELİN DURAN

Araştırmacının Adı: Çocuk Gözünden Bolu Kentinin Grafiksel Okuması

Araştırmacının Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmacının Örneklem / Çalışma Grubu: Öğrenci

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatı: 50 Yıl İzzet Baysal Ortaokulu

Uygulama Yapılacak Birim: Ortaokul

Uygulama Yapılacak İl: BOLU

Veri Toplama Aracının Başlığı: İlköğretim öğrencileri için görsel algı değerlendirme okulu anket

Araştırma Uygulama İzninin Kabul Tarihi: 23.12.2024

Araştırmacının Uygulama İzninin Bitiş Tarihi: 23.12.2025

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine (2024/41)" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup araştırma uygulama izni BOLU İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanmıştır.

NOT: Okul/kurum yöneticileri tarafından "Araştırma Uygulama İzni" belgesinin ve veri toplama araçlarının (araçlardaki maddelerinin) modülde yer alan belge ve araçlarla aynı olduğu kontrol edilmelidir. Aynı olmadığı durumda araştırma uygulama izni verilmeyecektir.

* Başvuru detayını görüntülemek ve belgeyi doğrulamak için <https://arastirmaizinleri.meb.gov.tr/belge-dogrula> bağlantısını kullanınız.

- Araştırma Uygulama İzinleri Başvuru ve Değerlendirme Modülü -

EK3 Anket Formu

İlköğretim Okulu Uygulama Anketi

Bu anket çalışması Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Şehir ve Bölge Ana Bilim Dalı Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Bölümü bünyesinde Pelin Duran Tarafından “Çocuk Gözünden Bolu Kentinin Grafıksel Okuması” tez çalışması kapsamında yapılacaktır. Ankette tek bir soru vardır ve bu sorunun cevabı olarak çocuklardan çizim yapmaları istenecektir. Bu çalışma sonucunda elde edilen bilgiler sadece akademik bir veri olarak kabul edilecek, kişisel hiçbir bilgiye yer verilmeyecektir. Ankete katılımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Ankete Katılan Öğrencinin

Yaşı:

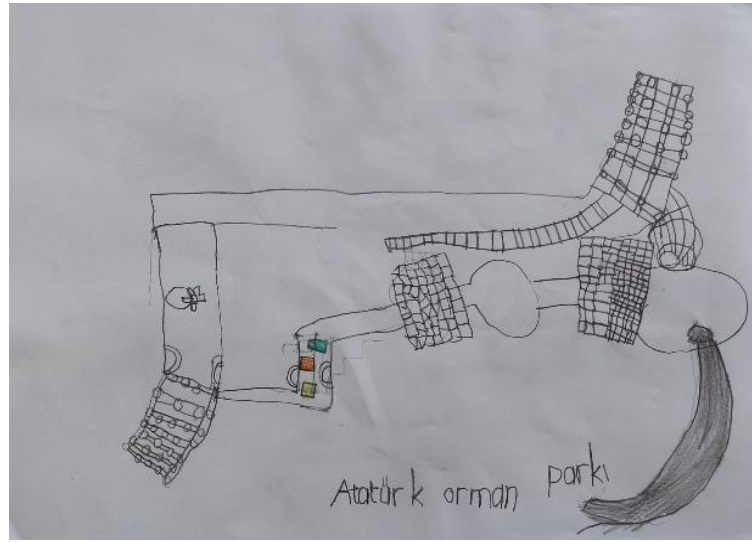
Cinsiyeti:

Sınıfı:

Soru: Yaşadığınız yer olan Bolu kenti denilince aklınıza geleni çizer misiniz?

EK4 Öğrenci Resimleri

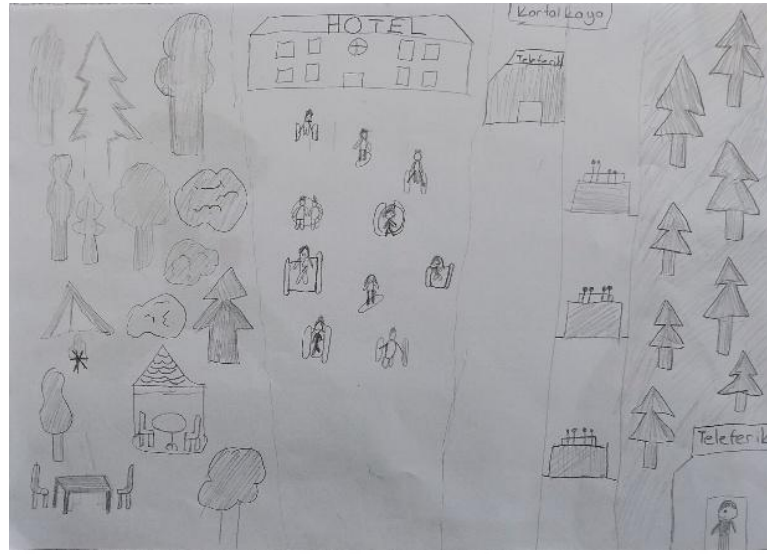

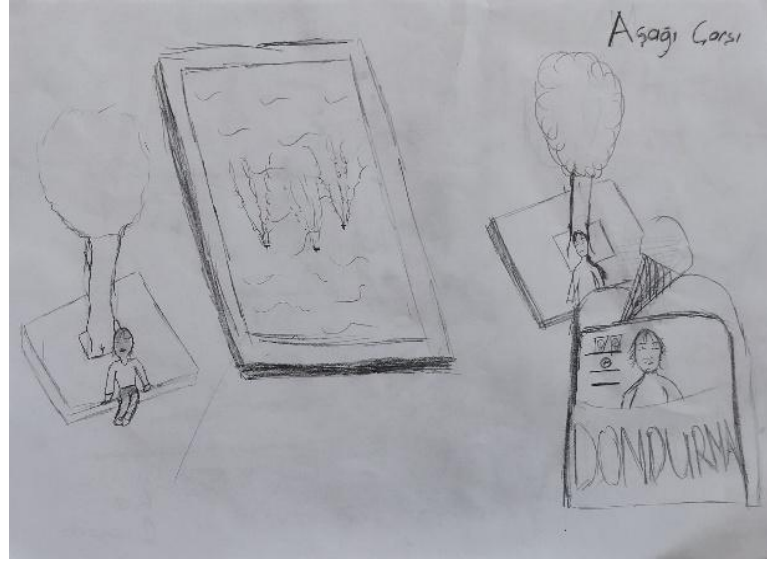

Not: Değerlendirmeler sırasıyla 1-24 soldan sağa doğru gitmektedir

- Not assuming the null hypothesis.
- Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

- Not assuming the null hypothesis.
- Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

- Not assuming the null hypothesis.
- Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

- Not assuming the null hypothesis.
- Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis

Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
ERISILEBİLİR * ERISILEBİLİR2	24	100,0%	0	0,0%	24	100,0%

ERISILEBİLİR * ERISILEBİLİR2 Crosstabulation

Count		ERISILEBİLİR2			Total
		YOK	BELİRSİZ	VAR	
ERISILEBİLİR	YOK	2	0	0	2
	BELİRSİZ	0	6	0	6
	VAR	0	0	16	16
Total		2	6	16	24

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standardized Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Measure of Agreement	Kappa	1,000	,000	6,689	,000
N of Valid Cases		24			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
SOSYALLIK * SOSYALLIK2	24	100,0%	0	0,0%	24	100,0%

SOSYALLIK * SOSYALLIK2 Crosstabulation

Count		SOSYALLIK2		Total
		YOK	VAR	
SOSYALLIK	YOK	13	0	13
	VAR	0	11	11
Total		13	11	24

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standardized Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Measure of Agreement	Kappa	1,000	,000	4,899	,000
N of Valid Cases		24			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
ESİTLİK * ESİTLİK2	24	100,0%	0	0,0%	24	100,0%

ESİTLİK * ESİTLİK2 Crosstabulation

Count		ESİTLİK2			Total
		YOK	BELİRSİZ	VAR	
ESİTLİK	YOK	1	0	0	1
	BELİRSİZ	1	8	0	9
	VAR	0	0	14	14
Total		2	8	14	24

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standardized Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Measure of Agreement	Kappa	,922	,074	5,330	,000
N of Valid Cases		24			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
AİDİYET_DEVAMLILIK * AİDİYET2	24	100,0%	0	0,0%	24	100,0%

AİDİYET_DEVAMLILIK * AİDİYET2 Crosstabulation

Count		AİDİYET2		Total
		BELİRSİZ	VAR	
AİDİYET_DEVAMLILIK	BELİRSİZ	1	0	1
	VAR	0	23	23
Total		1	23	24

Symmetric Measures

		Value	Asymptotic Standardized Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Measure of Agreement	Kappa	1,000	,000	4,899	,000
N of Valid Cases		24			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.